Datganiad o Gyfrifon

Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr • 2018-19

Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr
BRIDGEND County Borough Council

Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr
Swyddfeydd Dinesig
Stryd yr Angel
PEN-Y-BONT AR OGWR
CF31 4WB
(01656) 643643

Cynnwys

	Rhif tudalen
Adroddiad Naratif	4
Datganiad o Gyfrifoldebau am y Datganiad o Gyfrifon	10
Datganiadau Ariannol	
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	12
Datganiad ar gyfer y Symudiad mewn Cronfeydd wrth Gefn	13
Mantolen	14
Datganiad Llif Arian Parod	15
Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol	16
Adroddiad yr Archwilydd	79
Datganiad Llywodraethu Blynyddol	82
Geirfa	98

Adroddiad Naratif

“Un cyngor, yn gweithio gyda'n gilydd i wella bywydau”

1. Pen-y-bont ar Ogwr fel lle

Mae Pen-y-bont ar Ogwr mewn lleoliad cyfleus rhwng Prifddinas Caerdydd i'r dwyrain ac Abertawe i'r gorllewin, tua 20 milltir oddi wrth y naill a'r llall. Y mae ychydig i'r de o goridor yr M4, sy’n cynnig cysylltiad hawdd o'r ddwy ddinas fawr. I’r de ceir Môr Hafren, ac mae’r dref ei hun wrth galon llain ddiwydiannol ac arfordirol y de. Mae Pen-y-bont ar Ogwr, y fwrdeistref sirol, yn gartref i fwy na 140,000 ac yn parhau i dyfu. Mae trefi’r fwrdeistref yn cael eu hailddatblygu ac mae nifer o adeiladau hanesyddol a chanol trefi wedi cael eu hadfywio dros y blynyddoedd diwethaf. I'r gogledd y mae tref breswyl Maesteg, ac i'r de orllewin ceir tref arfordirol Porthcawl a Dwyrain Pencoed. Mae Pen-y-bont ar Ogwr yn un o'r 22 o gynghorau yng Nghymru, ac mae tua 9% o boblogaeth Cymru yn byw yn y sir.

Poblogaeth	144,300
Arwynebedd y tir	98.5 milltir sgwâr
Aelwydydd	61,484
Cyflogeion y Cyngor	4,279 (cyfwerth ag amser llawn)
Busnesau	4,160
Cynghorwyr	54

- Cyllid Llywodraeth Cymru oedd i gyfrif am 55% o'r cyllid craidd yn 2018-19 (55% yn 2017-18)
- Heb gynnwys y rhwydwaith ffyrdd, mae’r Cyngor yn rheoli cronfa o asedau gwerth £526 miliwn i gyflenwi ei wasanaethau.
- Mae’r Cyngor yn cyflogi mwy na 5,700 o staff, yn rhan-amser ac yn llawnamser, i gyflenwi ystod eang o wasanaethau sy’n cynnwys addysg, gofal cymdeithasol, cynnal a chadw priffyrdd a datblygiad economaidd.
- Mae'r boblogaeth yn heneiddio'n gynyddol, a bydd hynny'n parhau i roi pwysau ar gyllideb y Cyngor yn y blynyddoedd sydd i ddod.

Mae'r Cyngor wedi cytuno ar yr egwyddor o gyfeirio adnoddau mwyfwy prin yn bennaf tuag at gymunedau ac unigolion â'r mwyaf o anghenion. Y mae wedi nodi tair blaenoriaeth y bwriedir iddynt wella ansawdd bywyd pobl yn y sir a newid natur y Cyngor i raddau sylweddol ar yr un pryd:

Y tair blaenoriaeth hyn yw amcanion llesiant y Cyngor o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, ac maent yn disgrifio'r modd y bydd y Cyngor yn cyfrannu at gyflawni saith nod cenedlaethol y Ddeddf:

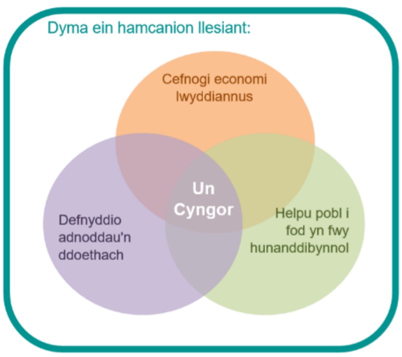

- *Cymru lewyrchus*
- *Cymru gydnerth*
- *Cymru iachach*
- *Cymru sy'n fwy cyfartal*
- *Cymru o gymunedau cydlynus*
- *Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu*
- *Cymru sy’n gyfrifol ar lefel fyd-eang.*

2. Llywodraethu

Mae’r Cyngor yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gynnal yn unol â’r gyfraith a safonau priodol. Mae hyn yn cynnwys sicrhau bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu, ei gyfrifyddu’n briodol a’i ddefnyddio’n ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol. Mae dyletswydd ar y Cyngor hefyd dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus yn y modd y mae'n cyflawni ei swyddogaethau, gan ystyried effeithiolrwydd strategol, ansawdd gwasanaeth, argaeledd gwasanaeth, tegwch, cynaliadwyedd, effeithlonrwydd ac arloesi. Mae’r Datganiad Llywodraethu Blynyddol a gynhwysir yn y Datganiad Cyfrifon hwn yn manylu ar drefniadau llywodraethu y Cyngor.

3. Perfformiad Ariannol

Cyd-destun ariannol y Cyngor

Y Cyngor:

- Yn rheoli llifoedd arian parod ac asedau gwerth mwy na £724 miliwn
- Yn meddu ar £536 miliwn o asedau hirdymor, gan gynnwys £528 miliwn o asedau gweithredol er mwyn cyflenwi gwasanaethau, a £4 miliwn o asedau anniriaethol
- Yn cynhyrchu £35 miliwn o ffioedd, taliadau mewnol ac allanol ac incwm arall sy’n cael ei ddefnyddio i gyflenwi gwasanaethau.

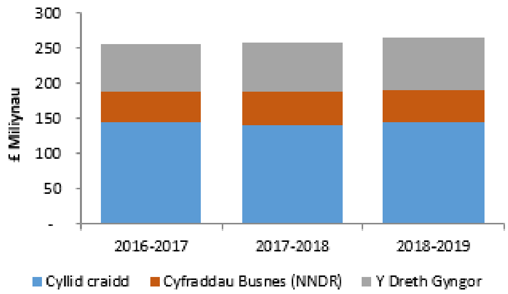

Yn gyffredin â gweddill llywodraeth leol, mae'r Cyngor wedi gweld gostyngiad mewn termau real yn ei gyllid craidd ond mae wedi llwyddo i barhau i ddarparu ei wasanaethau trwy gyflawni arbedion effeithlonrwydd a dulliau arloesol o ddarparu gwasanaethau yn hytrach na thorri’r ddarpariaeth gwasanaethau.

Gwariant y Cyngor

Roedd gwariant y Cyngor fesul Cyfarwyddiaeth o fewn 99.81% o'r gyllideb yn achos pob adran, gan adlewyrchu rheolaeth ariannol a rheolaeth gyllidebol gadarn. Mae'r tabl isod yn dangos y gwariant net fesul Cyfarwyddiaeth gwasanaethau.

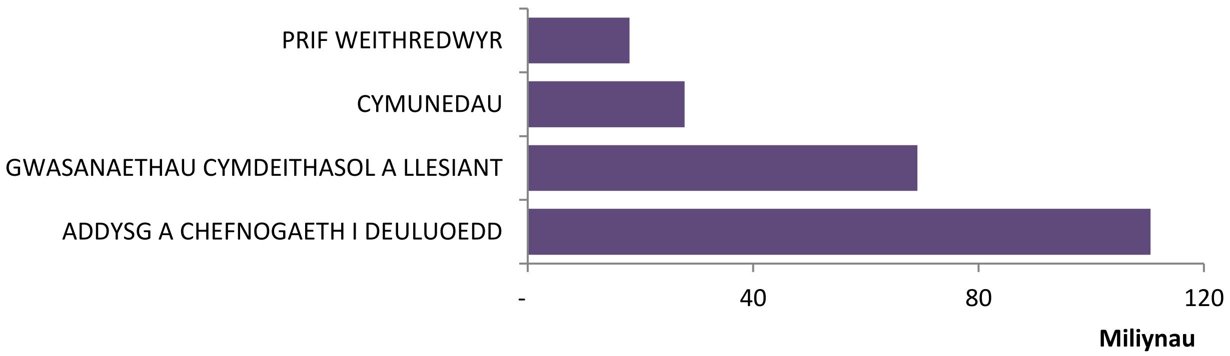

Sicrhaodd y Cyngor danwariant yn y flwyddyn o £0.429 miliwn, neu 0.19% o’i gyllideb net. Mae hyn yn dangos ei reolaeth ariannol gadarn gydol y flwyddyn a’i ymrwymiad i sicrhau nad yw’n gwario y tu hwnt i’w fodd. Gellir gweld adroddiad alldro'r Cyngor am y flwyddyn ar wefan y Cyngor.

4. Mynd i'r afael â heriau at y dyfodol

Mae'r Cyngor yn wynebu heriau sylweddol at y dyfodol. Mae'r rhain yn cynnwys pwysau demograffig, poblogaeth sy'n heneiddio a nifer cynyddol o bobl ifanc sydd ag anableddau cymhleth sy'n byw i fod yn oedolion ac yn raddol yn ychwanegu at y galw am ofal. Ar ben hyn, ceir pwysau ar ffurf chwyddiant sy'n deillio o ymrwymiadau penodol mewn contractau a chynnydd sylweddol mewn costau staffio sy'n deillio nid yn unig o'r cynnydd yn y cyflog byw cenedlaethol ond hefyd o'r fargen dwy flynedd y cytunwyd arni i weithwyr llywodraeth leol, ynghyd â chynnydd sylweddol yng nghyfraniadau cyflogwyr tuag at bensiynau athrawon. Er bod setliad Llywodraeth Cymru i Ben-y-bont ar Ogwr ar gyfer 2019-20 yn cynrychioli gostyngiad o 0.1%, mae effaith cyfrifoldebau newydd ar y Cyngor o ran cyfyngiadau cyfalaf uwch ar ofal preswyl, targedu rhyddhad penodol i gefnogi busnesau lleol ac atal digartrefedd yn golygu mai sefyllfa wirioneddol Pen-y-bont ar Ogwr yw ei bod yn wynebu gostyngiad o 0.61% o'r naill flwyddyn i'r nesaf. Nid yw Llywodraeth Cymru wedi rhoi unrhyw awgrym o'r setliad i Gynghorau ar gyfer 2020-21, sydd yn ei gwneud hi'n anodd iawn cynllunio i'r dyfodol, yn enwedig yn y blynyddoedd y dilyn Brexit.

Er bod y Cyngor yn dal i wynebu pwysau cynyddol o ran ei gyllideb, y mae wedi cymeradwyo cyllideb gytbwys ar gyfer 2019-20.

Ar 29 Mawrth 2017, cyflwynodd y DU rybudd y byddai'n ymadael â'r UE yn unol ag Erthygl 50. Yn sgil sbarduno Erthygl 50 cychwynnwyd proses negodi ddwy flynedd o hyd rhwng y DU a'r UE. Ar 11 Ebrill 2019, cadarnhaodd y llywodraeth ei bod wedi cytuno â'r UE i ymestyn y cyfnod hyd 31 Hydref 2019 ar yr hwyraf, gyda'r dewis i ymadael ynghynt cyn gynted ag y byddai cytundeb wedi'i gadarnhau. Mae'n anochel y bydd yr ansicrwydd ynghylch ymadawiad y DU â Ewrop yn creu heriau i'r Cyngor a'r cymunedau y mae'n eu cynnal dros y misoedd a'r blynyddoedd i ddod. Mae'r Cyngor yn parhau i weithio gyda'i bartneriaid er mwyn paratoi hyd eithaf ei allu am Brexit ac ymadawiad y DU o'r Undeb Ewropeaidd. Mae'r Cyngor wedi sefydlu bwrdd prosiect sy'n cael ei gadeirio gan y Prif Weithredwr, ac sy'n cynnwys cynrychiolwyr o holl adrannau'r Cyngor. Mae'r bwrdd yn adolygu holl wasanaethau'r cyngor, ac mae 'cofrestr risg' wedi cael ei llunio ac yn cael ei diweddaru'n rheolaidd er mwyn sicrhau bod cynlluniau wrth gefn wedi'u sefydlu. Bydd busnesau, preswylwyr, staff ac aelodau etholedig yn derbyn y newyddion diweddaraf yn rheolaidd, ac mae'r cyngor yn codi ymwybyddiaeth ynghylch y Cynllun Preswylio'n Sefydlog i Ddinasyddion yr UE. Bydd y Cyngor yn parhau i weithio ochr yn ochr â phartneriaid i sicrhau atebion i gwestiynau pwysig, fel sut y bydd cyllid yn cael ei sicrhau ar ôl Brexit.

5. Y sefyllfa ariannol

Mae gan y Cyngor fantolen gref er gwaethaf yr heriau ariannol.

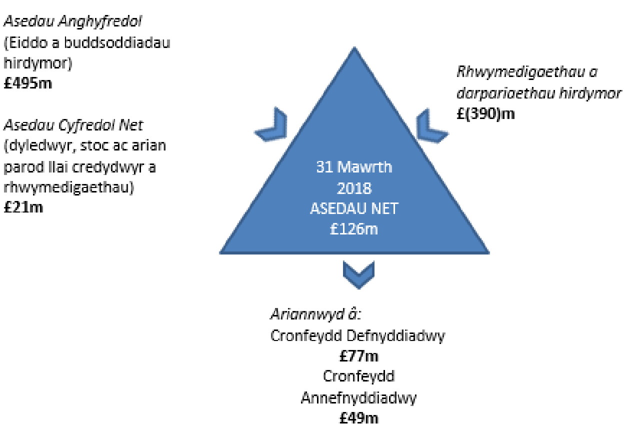

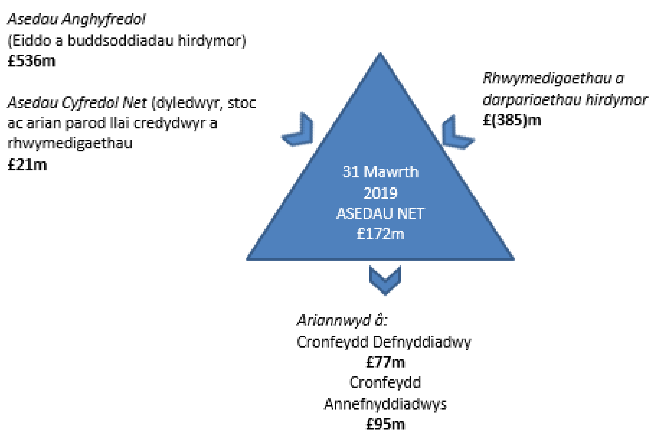

Benthyca

Mae gan y Cyngor fenthyciadau hirdymor o £97.421 miliwn yn weddill ar 31 Mawrth 2019. Mae'r rhain yn gymysgedd o fenthyciadau oddi wrth y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) o £77.617 miliwn a benthyciad Dewis Rhoddwr Benthyciadau, Dewis y Benthyciwr (LOBOs) o £19.795 miliwn, i gyllido gwariant cyfalaf. Ceir rhagor o fanylion am fenthyca yn nodyn 31. Dylid gweld y benthyciadau yng nghyd-destun cyfanswm gwerth asedau hirdymor y Cyngor, a ddangosir ar y fantolen yn £536 miliwn. Caniateir benthyca yn unol â rheoliadau'r Cod Darbodus ar gyfer Cyllid Cyfalaf mewn Awdurdodau Lleol cyn belled ag y bo'r costau refeniw, ym marn y Prif Swyddog Cyllid, yn gallu cael eu talu a'u bod yn gyson â dangosyddion a chanllawiau darbodus. O ystyried cryfder y fantolen, mae lefelau benthyca'r Cyngor yn rhesymol. Os bydd cyfle'n codi i'r Cyngor ad-dalu ei LOBOs ac y bydd hynny o fudd i'r Cyngor, bydd yn ystyried gwneud hynny. Fodd bynnag, o ystyried y cyfraddau llog isel cyfredol mae'n annhebygol y bydd y cyfle hwnnw'n codi yn y dyfodol agos.

Rhwymedigaeth Pensiwn: £264 miliwn

Mae gofynion Safonau Cyfrifyddu Rhyngwladol (IAS 19) ynglŷn â buddion ôl-gyflogaeth – hy, pensiynau, wedi'u hymgorffori'n llawn yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant, ac mae'r enillion a'r colledion actiwaraidd wedi'u cydnabod yn yr Incwm a'r Gwariant Cynhwysfawr Arall, fel yr esbonnir yn fanwl yn Nodyn 30.
Ymgorfforwyd cronfa bensiwn wrth gefn a rhwymedigaeth bensiwn o fewn cyfrifon y Cyngor, gan adlewyrchu i ba raddau y mae elfen Pen-y-bont ar Ogwr yng Nghronfa Bensiwn Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf wedi'i thanariannu o'i gymharu â'r rhwymedigaethau sydd wedi'u hasesu o ran taliadau i bensiynwyr nawr ac yn y dyfodol. Cyfanswm rhwymedigaeth pensiwn y Cyngor ar 31 Mawrth 2019 oedd £263.51 miliwn (£268.62 miliwn ar 31 Mawrth 2018).

6. Cyfalaf

Mae gan y Cyngor raglen gyfalaf deng mlynedd o £207.5 miliwn fel y nodir yn y tabl isod, sydd hefyd yn cynnwys alldro 2018-19.

	ALLDRO	CYNLLUN DENG MLYNEDD			
	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22 hyd 2028-29	Cyfanswm
GWARIANT	**£'000**	£'000	£'000	£'000	£'000
Addysg a Chefnogaeth i Deuluoedd	10,008	1,192	2,749	70,759	74,700
Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant	2,800	600	-	-	600
Cymunedau	11,408	31,095	16,714	53,686	101,495
Y Prif Weithredwyr	3,398	3,270	2,250	18,000	23,520
Heb ei neilltuo	-	-	-	7,190	7,190
Cyfanswm y Gwariant	**27,614**	**36,157**	**21,713**	**149,635**	**207,505**
CYLLID					
Grantiau a Chyfraniadau	12,407	5,705	7,808	102,336	115,849
Derbyniadau Cyfalaf a Chyfraniadau Refeniw	9,044	14,978	5,659	11,672	32,309
Benthyca	6,163	15,474	8,246	35,627	59,347
Cyfanswm y Cyllid	**27,614**	**36,157**	**21,713**	**149,635**	**207,505**

Mae ysgolion cynradd Betws a Phencoed ymhlith y cynlluniau o bwys a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn, ac agorwyd Ysgol Gynradd Gymraeg Calon y Cymoedd hefyd. Cefnogwyd y cynlluniau hyn drwy Raglen Ysgolion y 21ain Ganrif Llywodraeth Cymru, a byddant yn darparu cyfleusterau o safon er mwyn addysgu plant yn y Fwrdeistref. Gwelwyd cynllun Gofal Ychwanegol yn cael ei

gwblhau ym Mhen-y-bont ar Ogwr, drwy bartneriaeth rhwng y Cyngor a Linc Cymru. Pwrpas y cynllun yw helpu pobl hŷn i barhau i fyw'n annibynnol yn eu cymuned.

Mae'r rhaglen gyfalaf yn cynnwys nifer o brosiectau newydd a phrosiectau sy'n bodoli eisoes a fydd yn helpu i gefnogi economi lwyddiannus, gan gynnwys buddsoddiad newydd sylweddol mewn priffyrdd a llwybrau troed er mwyn annog defnydd o wasanaethau lleol, datblygu canol trefi, gan gynnwys adfywio Porthcawl a datblygu Canolfannau Menter. Mae'r rhain yn ategu cynlluniau presennol fel buddsoddiad Bargen Ddinesig Prifddinas-ranbarth Caerdydd a fydd yn cael ei dargedu tuag at gynyddu ffyniant economaidd, cynyddu cyfleoedd am swyddi a gwella cysylltiadau digidol a thrafnidiaeth. Bydd ail gynllun Gofal Ychwanegol yn agor yn fuan yn 2019, ac mae swm sylweddol o arian yn dal i gael ei fuddsoddi mewn Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl er mwyn galluogi pobl i fyw mor annibynnol ag sy'n bosibl yn eu cartrefi eu hunain.

Ysgol Gynradd Gymraeg Calon Y Cymoedd

7. Paratoi'r cyfrifon

Mae'r cyfrifon hyn wedi'u llunio yn unol â'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig (y Cod) ar gyfer 2018-19, a seilir ar y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS). Y newid mwyaf sylweddol i'r Safonau Cyfrifyddu sy'n effeithio ar y cyfrifon hyn yw cymhwyso IFRS9 - Offerynnau Ariannol.

Mae'r cyfrifon yn cynnwys y datganiadau ariannol a ganlyn:

Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad Cyfrifon

Mae hwn yn nodi cyfrifoldebau priodol y Cyngor a'r Swyddog Adran 151 am baratoi a chymeradwyo'r Datganiad o Gyfrifon.

Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae hwn yn cofnodi holl incwm a gwariant y Cyngor yn y flwyddyn lle darparwyd gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu drwy drethi. Bydd cynghorau'n codi trethu i dalu am wariant yn unol â gofynion statudol, a allai fod yn wahanol i'r gost gyfrifyddu. Dangosir y sefyllfa drethi yn y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid a'r Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn dangos y symudiad o ddechrau'r flwyddyn i'r diwedd yn y gwahanol gronfeydd wrth gefn a ddelir gan y Cyngor, wedi'u dadansoddi'n 'gronfeydd wrth gefn defnyddiadwy' - y rheiny y gellir eu defnyddio i ariannu gwariant neu ostwng trethi lleol - a chronfeydd wrth gefn 'annefnyddiadwy' y mae'n rhaid eu neilltuo i ddibenion penodol. Mae cronfeydd wrth gefn annefnyddadwy yn cynnwys enillion a cholledion nas gwireddwyd (er enghraifft y Gronfa Ailbrisio), lle na fydd symiau ond yn dod ar gael os caiff asedau eu gwerthu, ac asedau sy'n adlewyrchu 'addasiadau rhwng y sail gyfrifyddu a'r sail gyllido o dan y rheoliadau'. Mae'r warged neu'r diffyg ar y llinell Darparu Gwasanaethau yn dangos cost economaidd wirioneddol darparu

gwasanaethau'r Cyngor. Ceir mwy o fanylion am hyn yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol y mae'n ofynnol eu codi o Falans Cronfa'r Cyngor i ddibenion pennu'r dreth gyngor. Mae'r llinell Cynnydd/Gostyngiad Net yn dangos symudiadau balans statudol Cronfa'r Cyngor yn y flwyddyn yn dilyn yr addasiadau hynny.

Y Fantolen

Dyma gipolwg o asedau, rhwymedigaethau, balansau arian parod a chronfeydd wrth gefn y Cyngor ar ddyddiad diwedd y flwyddyn. Mae asedau net y Cyngor (asedau llai rhwymedigaethau) yn cyd-fynd â'r cronfeydd wrth gefn a ddelir gan y Cyngor.

Datganiad Llif Arian Parod

Mae'r Datganiad Llif Arian Parod yn dangos y rheswm am newidiadau mewn arian parod a gwerthoedd cyfwerth ag arian parod o fewn y Cyngor yn ystod y cyfnod adrodd. Mae’r datganiad yn dangos sut mae’r Cyngor yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian parod a gwerthoedd cyfwerth ag arian parod trwy ddosbarthu llifoedd arian parod fel gweithgareddau gweithredu, buddsoddi ac ariannu. Mae cyfanswm y llifoedd arian parod net sy’n deillio o weithgareddau gweithredu yn ddangosydd allweddol o’r graddau y caiff gweithrediadau’r Cyngor eu hariannu trwy incwm trethi a grantiau neu gan dderbynwyr gwasanaethau a ddarperir gan y Cyngor. Mae gweithgareddau buddsoddi yn cynrychioli i ba raddau y mae all-lifoedd arian parod wedi cael eu gwneud ar gyfer adnoddau y bwriedir iddynt gyfrannu at ddarpariaeth gwasanaethau’r Cyngor yn y dyfodol. Mae llifoedd arian parod sy’n deillio o weithgareddau ariannu yn ddefnyddiol i ragweld hawliadau llifoedd arian parod gan ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyciadau) i’r Cyngor yn y dyfodol.

Nodiadau'r cyfrifon

Mae'r rhain yn nodi’r Polisïau Cyfrifyddu a fabwysiadwyd ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon a datgeliadau ynglŷn â’r datganiadau ariannol ac maent yn cynnwys datgeliadau ynghylch pensiynau ac offerynnau ariannol. Mae'r rhain yn cynnwys y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid sy'n dangos sut mae’r gwariant blynyddol yn cael ei ddefnyddio a’i ariannu o’r adnoddau (grantiau’r llywodraeth, ffioedd a thaliadau, y dreth gyngor ac ardrethi busnes) gan y Cyngor o'i gymharu â’r adnoddau hynny a ddefnyddiwyd neu a enillwyd gan y Cyngor yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Mae hefyd yn dangos sut y dyrennir y gwariant hwn rhwng cyfarwyddiaethau’r Cyngor at ddibenion penderfynu. Mae’r incwm a gwariant y cyfrifir amdanynt o dan yr arferion cyfrifyddu a derbynnir yn gyffredinol yn cael ei gyflwyno’n llawnach yn y Datganiad Cynhwysfawr ar Incwm a Gwariant.

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Mae’r datganiad hwn yn cynnig adolygiad parhaus o effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu y Cyngor gan gynnwys y system rheolaeth fewnol a systemau rheoli risg, er mwyn rhoi sicrwydd ynghylch eu heffeithiolrwydd a/neu i fynd i’r afael â gwendidau a nodwyd.

Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad Cyfrifon

Cyfrifoldebau'r Cyngor

Mae'n ofynnol i'r Cyngor:

- Wneud trefniadau priodol i weinyddu ei faterion ariannol ac i sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Yn y Cyngor, y Pennaeth Cyllid yw'r swyddog hwnnw.
- Rheoli ei faterion i sicrhau defnydd darbodus, effeithlon ac effeithiol o adnoddau, a gwarchod ei asedau.
- Cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon.

Llofnod: ____ 08 Awst 2019

Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyllid

Mae'r Prif Swyddog Cyllid yn gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon y Cyngor yn unol â'r arferion priodol fel y maent wedi'u nodi yng Nghod Ymarfer CIPFA/LASAAC *ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* (y Cod).

Wrth lunio'r Datganiad o Gyfrifon hwn, mae'r Prif Swyddog Cyllid wedi:

- dewis polisïau cyfrifyddu addas a'u cymhwyso mewn modd cyson
- ffurfio barn ac amcangyfrifon rhesymol a darbodus
- cydymffurfio â Chod yr awdurdod lleol.

Mae'r Prif Swyddog Cyllid hefyd:

- wedi cadw cofnodion cyfrifyddu priodol a oedd yn gyfredol
- wedi cymryd camau rhesymol i atal a chanfod twyll ac anghysondebau eraill.

Tystysgrif y Prif Swyddog Cyllid

Rwy'n ardystio bod y Datganiad Cyfrifon yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr ar 31 Mawrth 2019, ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2019.

Llofnod: ____ 08 Awst 2019

Datganiadau Ariannol

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

2017-18 wedi'I ailddatgan					2018-19				Nodiadau
Gwariant Gros £'000	Grantiau'r Llywodraeth £'000	Incwm Gros £'000	Gwariant Net £'000		Gwariant Gros £'000	Grantiau'r Llywodraeth £'000	Incwm Gros £'000	Gwariant Net £'000	
149,807	(23,977)	(8,242)	117,588	Addysg a Chymorth I Deuluoedd	140,656	(26,415)	(9,223)	105,018	
92,348	(6,199)	(16,336)	69,813	Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant	99,857	(5,531)	(16,336)	77,990	
56,339	(7,923)	(7,091)	41,325	Cymunedau	52,223	(7,105)	(6,069)	39,049	
26,994	(9,257)	(1,667)	16,070	Gwasanaethau Gweithredol a Phartneriaethau	-	-	-	-	
54,341	(49,338)	(915)	4,088	Prif Weithredwyr a Chyllid	80,514	(55,580)	(2,439)	22,495	
18,352	-	(947)	17,405	Gwasaneathau Canalog	22,826	-	(1,642)	21,184	
398,181	**(96,694)**	**(35,198)**	**266,289**	**Cost Gwasanaethau**	**396,076**	**(94,631)**	**(35,709)**	**265,736**	
				Gwariant Gweithredu Arall					
13,567			13,567	Taliadau Praeseptau	14,945			14,945	7
6,968			6,968	Ardollau Taladwy	7,070			7,070	7
1,815			1,815	(Enillion)/colled ar waredu asedau (sefydlog) anghyfredol	276			276	
22,350	**-**	**-**	**22,350**	**Gwariant Gweithredu Arall**	**22,291**	**-**	**-**	**22,291**	
				Gwariant ac Incwm Cyllido a Buddsoddi					
4,567			4,567	Llog sy'n daladwy ar ddyled	4,550			4,550	
60			60	Elfen y llog mewn prydlesau cyllid (prydlesai)	54			54	
1,352			1,352	Llog sy'n daladwy at daliadau unedol PFI	1,306			1,306	13
6,350			6,350	llog net ar Rwymedigaeth Buddion Diffiniedig Net	6,760			6,760	30
		(959)	(959)	Llog Buddsoddiadua a Llog Arall sy'n Dderbyniadwy			(1,012)	(1,012)	31
		(350)	(350)	Newidiadau yng ngwerth teg eiddo buddsoddi			(275)	(275)	
12,329	**-**	**(1,309)**	**11,020**	**Gwariant ac Incwm Cyllido a Buddsoddi**	**12,670**	**-**	**(1,287)**	**11,383**	
				Incwm Trethiant a Grantiau Amhenodol					
	(145,780)		(145,780)	Grant Cynnal Refeniw		(145,780)		(145,780)	8
		(45,680)	(45,680)	Ardrethi Annomestig Cenedlaethol			(45,680)	(45,680)	9
		(90,018)	(90,018)	Y Dreth Cyngor			(90,018)	(90,018)	10
			-	Grantiau a chyfraniadau cyfalaf a gydnabuwyd				-	
	(13,024)		(13,024)	Grantiau'r llywodraeth heb gysylltiad â gwasanaethau		(9,494)	-	(9,494)	11
-	**(158,804)**	**(135,698)**	**(294,502)**	**Incwm Trethiant a Grantiau Amhenodol**	**-**	**(155,274)**	**(135,698)**	**(290,972)**	
432,860	**(255,498)**	**(172,205)**	**5,157**	**(Gwarged) neu ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau**	**431,037**	**(249,905)**	**(172,694)**	**8,438**	
		(10,830)	(10,830)	(Gwarged) neu ddiffyg ar ailbrisio Eiddo, Peiriannau ac Offer			(33,337)	(33,337)	29a
4,580			4,580	Colledion amhariad ar asedau anghyfredol a godwyd ar y Gronfa Ailbrisio	5,605			5,605	29a
4,360			4,360	(Enillion)/colledion Actiwaraidd ar rwymedigaethau pensiwn			(26,320)	(26,320)	30
			(1,890)	**(Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr Arall**				**(54,052)**	
			3,267	**Cyfanswm (Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr**				**(45,614)**	

Ar ôl ad-drefnu gwasanaethau ar 1 Ebrill 2018, cafodd mwyafrif y Gwasanaethau Gweithredol a Phartneriaethol eu cynnwys yng nghyfarwyddiaeth y Prif Weithredwr.

Datganiad ar gyfer y Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn

	Balans Cronfa'r Cyngor £'000	Cronfeydd a Glustnodwyd £'000	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf £'000	Derbyniadau Cyfalaf heb eu Defnyddio £'000	Cyfanswm y Cronfeydd Defnydd-iadwy £'000	Cyfanswm y Cronfeydd Annefynydd-iadwy £'000	Cyfanswm Cronfeydd yr Awdurdod £'000
Balans ar 31 Mawrth 2017 a gariwyd ymlaen	**7,960**	**51,159**	**21,364**	**183**	**80,666**	**58,197**	**138,863**
<u>Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn 2018-19</u>							
Cyfanswm Incwm a (Gwariant) Cynhwysfawr	(14,519)				(14,519)	1,890	(12,629)
Addasiadau rhwng y sil gyfrifydda a'r sail ariannu o dan y rheoliadua (Nodyn 20)	11,822		(203)	105	11,724	(11,724)	-
Trosglwyddiadau I Gronfeydd a Glustnodwyd (Nodyn 28)	3,084	(3,084)			-	-	-
Cynnydd (Gostyngaid) yn 2017-18	**387**	**(3,084)**	**(203)**	**105**	**(2,795)**	**(9,834)**	**(12,629)**
Balans ar 31 Mawrth 2018 a gariwyd ymlaen	**8,347**	**48,075**	**21,161**	**288**	**77,871**	**48,363**	**126,234**

	Balans Cronfa'r Cyngor £'000	Cronfeydd a Glustnodwyd £'000	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf £'000	Derbyniadau Cyfalaf heb eu Defnyddio £'000	Cyfanswm y Cronfeydd Defnydd-iadwy £'000	Cyfanswm y Cronfeydd Annefynydd-iadwy £'000	Cyfanswm Cronfeydd yr Awdurdod £'000
Balans ar 31 Mawrth 2018 a gariwyd ymlaen	**8,347**	**48,075**	**21,161**	**288**	**77,871**	**48,363**	**126,234**
<u>Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn 2017-18</u>							
Cyfanswm Incwm a (Gwariant) Cynhwysfawr	616				(8,438)	54,052	45,614
Addasiadau rhwng y sil gyfrifydda a'r sail ariannu o dan y rheoliadua (Nodyn 20)	8,899		(3,239)	1,194	6,854	(6,854)	-
Trosglwyddiadau I Gronfeydd a Glustnodwyd (Nodyn 28)	(32)	32	-	-	-	-	-
Cynnydd (Gostyngaid) yn 2018-19	**9,483**	**32**	**(3,239)**	**1,194**	**(1,584)**	**47,198**	**45,614**
Balans ar 31 Mawrth 2019 a gariwyd ymlaen	**17,830**	**48,107**	**17,922**	**1,482**	**76,287**	**95,561**	**171,848**

Mantolen

31 Mawrth 2018 £'000		31 Mawrth 2019 £'000	Nodiadau
	Eiddo, Peiriannau ac Offer		**21c**
381,032	Tir ac adeiladau eraill	430,421	
4,732	Cerbydau, peiriannau, celfi ac offer	5,078	
63,702	Seilwaith	65,147	
4,914	Asedau cymunedol	4,912	
7,739	Asedau sy'n cael eu hadeiladu	662	
15,128	Asedua gormodol nad ydynt yn cae eu cadw I'w gwerthu	17,530	
220	**Asedau Treftadaeth - Regalia Dinesig**	220	
4,360	**Eiddo Buddsoddi**	4,635	**22**
4,109	**Ased anniriaethol**	3,593	**21d**
9,010	**Buddsoddiadau Hirdymor**	4,011	**31**
1	**Dyledwyr Hirdymor**	-	
494,947	**Asedau Hirdymor**	**536,209**	
20,084	Buddsoddiadau Byrdymor	20,054	
5,961	Asedau sy'n cael eu cadw i'w gwerthu	2,560	**24**
583	Stocrestrau	725	
31,058	Dyledwyr Byrdymor	32,300	**23**
88	Arian parod a Gwerthoedd Cyfwerth ag Arian Parod	1,051	
57,774	**Asedau Cyfredol**	**56,690**	
(2,623)	Benthyciadau Byrdymor	(2,551)	**31**
(32,254)	Credydwyr Byrdymor	(31,782)	**25**
(1,979)	Darpariaethau sy'n ddyledus mewn 1 flwyddyn	(1,925)	**26**
(36,856)	**Rhwymedigaethau Cyfredol**	**(36,258)**	
(2,222)	Darpariaethau	(4,311)	**26**
(97,421)	Benthyciadau Hirdymor	(97,412)	
	Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill		
(20,267)	PFI a Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	(17,054)	**27**
(268,620)	Rhwymedigaeth Bensiynau Net	(263,510)	**30**
(1,101)	Grantiau cyfalaf a dderbyniwyd o flaen llaw	(2,506)	
(389,631)	**Rhwymedigaethau Hirdymor**	**(384,793)**	
126,234	**Asedau Net**	**171,848**	
	Cronfeydd Defnyddiadwy		**28**
8,347	Cronfa'r Cyngor	8,776	
48,075	Cronfeydd a Glustnodwyd	48,107	**28b**
21,161	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	17,922	**28a**
288	Grantiau Cyfalaf heb eu Defnyddio	1,482	
	Cronfeydd Annefnyddiadwy		**29**
126,378	Cronfa Ailbrisio	149,553	**29a**
(268,620)	Cronfa Bensiynau	(263,510)	**29b**
194,640	Cyfrif Addasu Cyfalaf	213,123	**29c**
(723)	Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol	(715)	
(3,312)	Cyfrif Absenoldebau lawndaledig Cronnol Byrdymor	(2,890)	
126,234	**Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn**	**171,848**	

Datganiad Llif Arian Parod

2017-18 £'000		2018-19 £'000	Nodiadau
14,519	(Gwarged) / diffyg Net ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	8,438	
(41,329)	Addasiadau i'r diffyg net ar y ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau gwerthoedd heb fod yn arian parod	(24,524)	34
13,598	Addasiadau ar gyfer eitemau a gynhwyswyd yn y diffyg net ar y ddarpariaeth gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi a chyllido	11,378	
(13,212)	**Llifoedd Arian Parod Net p Weithgareddau Gweithredu**	**(4,708)**	35
27,861	Gweithgareddau Buddsoddi	14,565	36
(13,073)	Gweithgareddau Cyllido	(10,820)	37
1,576	**Cynnydd Net mewn Arian Parod a Gwerthoedd Cyfwerth ag Arian Parod**	**(963)**	
(1,664)	Arian Parod a Gwerthoedd Cyfwerth ag Arian Parod ar ddechrau'r Cyfnod Adrodd	(88)	
(88)	**Arian Parod a Gwerthoedd Cyfwerth ag Arian Parod ar ddiwedd y Cyfnod Adrodd**	**(1,051)**	

Mae Datganiad Llif Arian Parod yn dangos y newidiadau mewn arian parod ac arian parod cyfatebol y Cyngor yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad hwn yn dangos sut mae'r Cyngor yn cynhyrchu ac yn defnyddio'r arian a chyfwerthoedd arian parod drwy ddosbarthu llif arian yn weithgareddau gweithredol, buddsoddi ac ariannu.

Nodiadau i'r Datganiadau Ariannol

Nodiadau ar y Datganiadau Ariannol

Nodyn		Rhif Tudalen
1	Datganiad o Bolisïau Cyfrifo	18
2	Dyfarniadau Critigol wrth Gymhwyso Polisïau Cyfrifyddu	32
3	Rhagdybiaethau a wnaed ynghylch y dyfodol a ffynonellau mawr eraill o ansicrwydd a amcangyfrifir	32
4	Dadansoddiad Gwariant a Chyllid	34
5	Datganiad Gwariant a Chyllido	35
6	Gwariant ac Incwm a Ddadansoddwyd yn ôl Natur	36
	Nodiadau ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	
7	Praeseptau ac ardollau	38
8	Grant Cynnal Refeniw	38
9	Ardrethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)	38
10	Y Dreth Gyngor	38
11	Grantiau'r Llywodraeth	40
12	Lesoedd	40
13	Y Fenter Cyllid Preifat (PFI)	41
14	Trefniadau Cronfeydd Cyfun	42
15	Tâl y Swyddogion	43
16	Lwfansau'r Aelodau	45
17	Costau Archwilio Allanol	46
18	Cymryd rhan mewn Cydbwyllgorau a Threfniadau ar y Cyd	46
19	Trafodiadau Partïon Cysylltiedig	46
	Nodiadau i'r Datganiad ar gyfer y Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn	
20	Addasiadau rhwng Sail Cyfrifyddu a Sail Ariannu o dan y Rheoliadau	49
	Nodiadau i'r Fantolen	
21	Asedau anghyfredol	52
22	Eiddo Buddsoddi	57
23	Dyledwyr Byrdymor	57
24	Asedau a ddelir i'w Gwerthu	57
25	Credydwyr Byrdymor	58
26	Darpariaethau	58
27	PFI a Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill	59
28	Cronfeydd Wrth Gefn Defnyddiadwy	59
29	Cronfeydd Wrth Gefn Annefnyddiadwy	62
30	Rhwymedigaethau Pensiynau, datgeliadau IAS 19	64
31	Datgeliadau Offerynnau Ariannol	71
32	Digwyddiadau ar ôl y Fantolen	77
33	Rhwymedigaethau Wrth Gefn	77
	Nodiadau i'r Llif Arian Parod	
34	Datganiad Llif Arian Parod - Addasiadau ar gyfer Symudiadau heblaw Arian Parod	78
35	Datganiad Arian Parod – Gweithgareddau Gweithredu	78
36	Datganiad Arian Parod – Gweithgareddau Buddsoddi	78
37	Datganiad Arian Parod – Gweithgareddau Ariannu	78

1. Datganiad o Bolisïau Cyfrifo

1.1 Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad o Gyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor ar gyfer blwyddyn ariannol 2018-19 a'i sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn, sef 31 Mawrth 2019. Mae'n ofynnol i'r Cyngor baratoi Datganiad o Gyfrifon blynyddol yn ôl Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, yn unol ag arferion cyfrifo priodol. Mae'r arferion hyn yn cynnwys *Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig* (y Cod) 2017-18 a *Chod Ymarfer Adrodd y Gwasanaeth* 2018-19 a gefnogir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Y confensiwn cyfrifyddu a fabwysiadwyd yn y Datganiad o Gyfrifon yw cost hanesyddol yn bennaf, wedi ei addasu drwy ailbrisio gwerth rhai categorïau penodol o asedau anghyfredol ac offerynnau ariannol.

1.2 Safonau Cyfrifyddu sydd wedi'u Cyflwyno ond heb eu Mabwysiadu eto

O dan y Cod Ymarfer ar Gyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2018-19 (y Cod) mae'n ofynnol i'r Cyngor ddatgelu gwybodaeth sy'n ymwneud ag effaith ddisgwyliedig newid cyfrifyddu a fydd yn ofynnol yn ôl safon newydd sydd wedi'i chyhoeddi ond sydd heb ei mabwysiadu eto. Mae'r gofyniad hwn yn ymwneud â mabwysiadu'r safonau newydd neu ddiwygiedig a ganlyn yng Nghod 2018-19:

Safon	Dyddiad dod i rym	Rhagor o fanylion
IFRS 16 Prydlesi	2020-21	Bydd IFRS16 yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol sy'n brydleswyr gydnabod y mwyafrif o brydlesi ar eu mantolenni fel asedau hawl i ddefnyddio gyda rhwymedigaethau prydles cyfatebol (ac eithrio prydlesi gwerth isel a byrdymor) Mae CIPFA/LASAAC wedi gohirio gweithredu IFRS16 ar gyfer llywodraeth leol hyd 1 Ebrill 2020.
Diwygiadau i IAS 40 - Eiddo Buddsoddi: Trosglwyddo Eiddo Buddsoddi	2019-20	Mae'r diwygiad yn cadarnhau a ellir trosglwyddo eiddo sy'n cael ei adeiladu neu ei ddatblygu a oedd gynt wedi'i ddosbarthu'n eiddo rhestr stoc i fod yn eiddo buddsoddi, os oes newid amlwg yn y defnydd ohono. Ceir newid eiddo os bydd eiddo yn bodloni, neu os nad yw eiddo yn bodloni, y diffiniad o eiddo buddsoddi. Nid yw'r Cyngor yn tybio y bydd hyn yn effeithio ar ei arferion cyfrifyddu cyfredol.
Cylch Gwelliannau Blynyddol i Safonau IFRS 2014-2016	2019-20	Mae'r rhain yn cyflwyno diwygiadau i'r tair Safon Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRSs) yn sgil prosiect gwelliannau blynyddol yr IASB, sef IFRS 1 – Mabwysiadu'r IFRS am y tro cyntaf, IFRS 12 – Datgelu Buddiannau mewn Endidau Eraill, ac IAS 28 – Buddsoddiadau mewn Endidau Cysylltiol a Mentrau ar y Cyd. Nid yw'r Cyngor o'r farn y bydd y diwygiadau hyn yn effeithio ar y cyfrifon.
IFRIC 22 Trafodion Arian Tramor ac Ystyriaeth Ymlaen Llaw	2019-20	Yn cadarnhau'r trefniadau cyfrifyddu ar gyfer trafodion lle derbynnir neu lle telir ystyriaeth ymlaen llaw mewn arian tramor. Nid yw'r Cyngor yn derbyn nac yn gwneud taliadau o'r fath, felly ni fydd y newid hwn yn cael unrhyw effaith.
IFRIC 23 Ansicrwydd ynghylch	2019-20	Mae IFRIC 23 yn berthnasol i bob agwedd ar gyfrifyddu treth incwm lle bo ansicrwydd ynghylch sut i drin eitem, gan gynnwys elw neu golled drethadwy, sylfaen trethi asedau a rhwymedigaethau, colledion a chredydau treth a chyfraddau treth. Nid yw'r Cyngor o'r

Triniaethau Treth Incwm		farn y bydd hyn yn cael unrhyw effaith ar ei driniaethau cyfrifyddu yn sgil newidiadau i IFRIC 23.
Diwygio IFRS 9 Offerynnau Ariannol: Nodweddion Rhagdalu gyda Iawndal Negyddol	2019-20	Mae'r prif newidiadau i IFRS 9 yn gysylltiedig ag asedau ariannol sydd â nodweddion rhagdalu â Iawndal Negyddol. Bydd iawndal negyddol yn codi pan fo telerau contract yn caniatáu i'r benthyciwr ad-dalu'r offeryn cyn iddo aeddfedu'n unol â'r contract, ond gallai'r swm a ragdelir fod yn llai na'r prifswm a'r llog sydd heb eu talu. Nid oes gan y Cyngor unrhyw drefniadau o'r fath, felly ni fydd y newid hwn yn cael unrhyw effaith ar y cyfrifon.

Gan mai 1 Ebrill 2019 yw dyddiad dechrau gweithredu'r rhain, nid ydynt yn effeithio ar Ddatganiadau 2018-19.

1.3 Croniadau incwm a gwariant

Rhoddir cyfrif am weithgarwch ariannol yn y flwyddyn y mae'n digwydd, nid yn unig pan dderbynnir neu pan wneir taliadau arian parod. Yn benodol:

- Caiff refeniw o werthu nwyddau ei gydnabod pan fydd y Cyngor yn trosglwyddo risgiau a manteision sylweddol perchnogaeth i'r prynwr a'i bod yn debygol y bydd y Cyngor yn elwa o fanteision ariannol y trosglwyddiad neu'r posibiliadau y mae'n ei gynnig o ran gwasanaethau.
- Caiff refeniw o ddarparu gwasanaethau ei gydnabod pan gall y Cyngor fesur yn ddibynadwy y canran o'r trosglwyddiad sydd wedi ei gwblhau a'i bod yn debygol y bydd y Cyngor yn elwa o fanteision ariannol y trosglwyddiad neu'r posibiliadau y mae'n ei gynnig o ran gwasanaethau.
- Cofnodir cyflenwadau fel gwariant wrth iddynt gael eu defnyddio - lle bo bwlch rhwng dyddiad derbyn cyflenwadau a'r defnydd ohonynt, cânt eu cynnwys fel stoc ar y Fantolen.
- Caiff treuliau sy'n gysylltiedig â derbyn gwasanaethau (gan gynnwys gwasanaethau a ddarperir gan gyflogwyr) eu cofnodi fel gwariant pan dderbynnir y gwasanaethau yn hytrach na phan wneir taliadau.
- Rhoddir cyfrif am incwm a llog sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau, ac sy'n daladwy ar fenthyciadau fel incwm a gwariant ar sail y gyfradd log gyfredol ar gyfer yr offeryn ariannol dan sylw, yn hytrach na'r llifoedd arian parod a osodwyd neu a bennwyd gan y contract.
- Pan gydnabuwyd refeniw a gwariant, ond na dderbyniwyd neu na thalwyd unrhyw arian parod, caiff dyledwr neu gredydwr ar gyfer y swm perthnasol ei gofnodi ar y Fantolen. Lle gallai amhariad fod ar ddyledion, bydd balans dyledwyr yn cael ei ostwng ar sail y gwahaniaeth rhwng y swm cario a llifoedd arian parod diwygiedig yn y dyfodol, a chodir tâl am yr amhariad hwnnw o refeniw.

1.4 Darpariaethau, Rhwymedigaethau Digwyddiadol ac Asedau Digwyddiadol

<u>Darpariaethau</u>

Os cynhelir digwyddiad gwneir darpariaeth sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu ffurfiannol ar y Cyngor sydd yn ôl pob tebyg yn gofyn am setliad drwy drosglwyddiad sydd o fudd economaidd neu yn cynnig posibiliadau o ran gwasanaethau, a gellir gwneud amcangyfrif rhesymol am gyfanswm y rhwymedigaeth. Er enghraifft, gallai'r Cyngor fod yn rhan o achos llys a allai arwain yn y pen draw at setliad neu at dalu iawndal.

Codir tâl am ddarpariaethau fel traul ar y llinell gwasanaeth priodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn y daw'r Cyngor yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth. Mesurir y rhain yn

unol â'r amcangyfrif gorau ar ddyddiad y fantolen o'r gwariant sy'n ofynnol i setlo'r rhwymedigaeth, gan ystyried unrhyw risg ac ansicrwydd perthnasol.

Pan wneir taliadau yn y pen draw, fe'u codir ar y ddarpariaeth a nodir ar y Fantolen. Caiff taliadau sydd wedi eu hamcangyfrif eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol, ac os yw'n annhebygol y bydd angen gwneud trosglwyddiad buddiannau economaidd (neu fod y setliad yn is na'r disgwyl) caiff y ddarpariaeth ei gwyrdroi a'i chredydu yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol.

Os disgwylir y caiff cyfran neu'r cyfan o'r taliad sydd ei angen ar gyfer darpariaeth ei adhawlio gan barti arall (e.e. o hawliad yswiriant), caiff hyn ei gydnabod fel incwm ar gyfer y gwasanaeth perthnasol dim ond os oes sicrwydd pendant y derbynnir ad-daliad os yw'r Cyngor yn talu'r ddyled.

Rhwymedigaethau Digwyddiadol

Mae rhwymedigaeth ddigwyddiadol yn bodoli os cynhaliwyd digwyddiad sy'n rhoi rhwymedigaeth bosibl ar y Cyngor y caiff ei fodolaeth ei gadarnhau dim ond yn achos neu yn niffyg achos digwyddiadau yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr dan reolaeth y Cyngor. Mae Rhwymedigaethau Digwyddiadol hefyd yn bodoli mewn amgylchiadau lle y gwneid darpariaeth fel arall ond ei bod naill ai'n annhebygol y bydd angen defnyddio llawer o adnoddau neu na ellir mesur swm y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Ni chaiff rhwymedigaethau digwyddiadol eu cydnabod ar y Fantolen ond cânt eu datgelu mewn nodyn yn y cyfrifon.

Asedau Digwyddiadol

Mae ased digwyddiadol yn bodoli os cynhaliwyd digwyddiad sy'n rhoi ased posibl i'r Cyngor y caiff ei fodolaeth ei gadarnhau dim ond yn achos neu yn niffyg achos digwyddiadau yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr dan reolaeth y Cyngor.

Ni chaiff asedau digwyddiadol eu cydnabod ar y Fantolen ond cânt eu datgelu mewn nodyn yn y cyfrifon os yw'n debygol y daw manteision economaidd neu bosibiliadau o ran gwasanaethau i ran y Cyngor.

1.5 Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Cyngor yn neilltuo symiau penodol fel cronfeydd wrth gefn at ddibenion polisïau'r dyfodol neu oherwydd digwyddiadau annisgwyl. Caiff cronfeydd wrth gefn eu creu drwy briodoli symiau o Weddill Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd. Os cyfyd gwariant sydd i'w dalu o gronfa wrth gefn, fe'i codir ar y gwasanaeth priodol yn y flwyddyn honno i'w nodi yn erbyn y Gweddill neu'r Diffyg yn gysylltiedig â'r Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff y gronfa wrth gefn ei phriodoli wedyn yn ôl i Weddill Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd fel nad oes unrhyw daliadau net yn erbyn y dreth gyngor ar gyfer y gwariant.

Cedwir rhai cronfeydd wrth gefn i reoli'r prosesau cyfrifyddu ar gyfer asedau anghyfredol, offerynnau ariannol, buddiannau gweithwyr ac ymddeoliad. Mae'r rhain yn gronfeydd 'na ellir eu defnyddio' fel y disgrifir yn Nodyn 28 y cyfrifon.

1.6 Grantiau a chyfraniadau'r Llywodraeth

Boed grantiau llywodraeth a chyfraniadau trydydd parti yn cael eu talu ar gyfrif, mewn rhandaliadau neu ôl-daliadau, cânt eu cydnabod fel dyledion i'r Cyngor os oes sicrwydd rhesymol:

- y bydd y Cyngor yn cydymffurfio â'r amodau sydd ynghlwm â'r taliadau, ac

- y derbynnir y grant / cyfraniad.

Ni chaiff symiau y cydnabyddir eu bod yn ddyledus i'r Cyngor eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr nes y bodlonir yr amodau sy'n gysylltiedig â'r grant neu'r cyfraniad. Mae'r amodau yn dynodi bod yn rhaid i'r manteision economaidd yn y dyfodol neu'r posibiliadau o ran gwasanaethau sydd ynghlwm â'r ased a brynir gyda'r grant neu'r cyfraniad gael eu defnyddio gan y sawl sy'n ei dderbyn fel y nodwyd, neu bydd yn rhaid dychwelyd y manteision economaidd neu'r posibiliadau o ran gwasanaethau i'r rhoddwr.

Os rhoddwyd arian fel grant neu gyfraniad ac nas bodlonwyd yr amodau ar gyfer hynny, yna nodir hyn fel credydwyr ar y Fantolen. Os bodlonir yr amodau, caiff y grant neu'r cyfraniad ei gredydu i'r llinell gwasanaeth perthnasol (grantiau a chyfraniadau refeniw wedi eu priodoli) neu i Incwm Grant Amhenodol a Threthiant (grantiau refeniw heb eu clustnodi a phob grant cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Os caiff grantiau cyfalaf eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu gwyrdroi o Weddill Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd. Os nad yw'r grant wedi ei ddefnyddio eto i ariannu gwariant cyfalaf, caiff ei symud i'r Gronfa Grantiau Cyfalaf Anghymwys. Caiff symiau yn y Gronfa Grantiau Cyfalaf Anghymwys eu trosglwyddo i'r Cyfrif Cymhwyso Cyfalaf ar ôl eu defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf.

1.7 Buddion cyflogeion

Buddion sy'n Daladwy yn ystod Cyflogaeth

Buddion tymor byr i weithwyr yw'r rheini sydd angen eu talu o fewn 12 mis o ddiwedd y flwyddyn. Maent yn cynnwys buddion megis enillion a chyflogau, gwyliau blynyddol â thâl, tâl absenoldeb salwch a bonysau ar gyfer gweithwyr presennol. Fe'u cydnabyddir fel gwariant ar wasanaethau yn y flwyddyn y mae gweithwyr yn rhoi gwasanaeth i'r Cyngor. Os nad yw gweithiwr wedi defnyddio'r gwyliau sy'n ddyledus iddo cyn diwedd y flwyddyn, mae modd cronni'r gwyliau a'u dwyn ymlaen i'r flwyddyn ariannol nesaf. Codir y croniad ar y llinell Cost Gwasanaeth priodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yna caiff ei wyrdroi o Weddill Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd fel y codir buddion gwyliau ar y refeniw yn y flwyddyn ariannol lle bu'r absenoldeb gwyliau.

Buddion Terfynu

Buddion terfynu yw'r symiau sy'n daladwy oherwydd penderfyniad y Cyngor i derfynu cyflogaeth swyddog cyn y dyddiad ymddeol arferol neu benderfyniad swyddog i dderbyn ymddeoliad gwirfoddol. Fe'u codir ar sail croniadau ar y llinell Cost Gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fo'r Cyngor yn amlwg wedi ymrwymo i ddiddymu cyflogaeth swyddog neu grŵp o swyddogion neu yn gwneud cynnig i annog diswyddiadau gwirfoddol.

Os yw buddion terfynu yn cynnwys cynyddu pensiynau, mae darpariaeth statudol yn gofyn bod angen codi ar Weddill Cronfa'r Cyngor y swm sy'n ddyledus gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn neu'r pensiynwr yn y flwyddyn honno, nid y swm y cyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd, mae angen gwneud dyraniadau i'r Gronfa Bensiwn ac oddi wrthi er mwyn diddymu'r credydau a'r debydau tybiannol ar gyfer buddion terfynu sy'n cynnwys cynyddu pensiwn a'u disodli gan ddebydau am yr arian a delir i'r gronfa bensiwn a'r pensiynwyr ac unrhyw symiau cyffelyb sy'n daladwy ond heb eto eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddion Ôl-gyflogaeth

Mae gweithwyr y Cyngor yn aelodau o ddau gynllun pensiwn gwahanol. Mae'r ddau gynllun yn cynnig buddion penodol i aelodau (cyfandaliadau ymddeol a phensiynau), a enillwyd pan oedd y gweithwyr yn gweithio i'r Cyngor.

- Y Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Pensiynau Athrawon ar ran yr Adran Addysg (DfE). Mae trefniadau'r cynllun hwn yn golygu na ellir neilltuo rhwymedigaethau am fuddion yn benodol i'r Cyngor fel arfer. Gan hynny, rhoddir cyfrif am y cynllun hwn fel pe bai'n gynllun cyfraniadau diffiniedig ac ni chaiff unrhyw rwymedigaethau i dalu buddion yn y dyfodol eu cydnabod ar y Fantolen. Mae'r Llinell Addysg a Chymorth i Deuluoedd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cynnwys taliadau cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i Bensiynau Athrawon yn y flwyddyn.
- *Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol* – mae hawl gan weithwyr eraill i fod yn aelodau o Gronfa Pensiwn Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf. Cyfrifir Cynllun yr Awdurdod Lleol fel cynllun budd diffiniedig:-

- Caiff ymrwymiadau'r cynllun pensiwn a briodolir i'r Cyngor eu cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio dull unedol arfaethedig h.y. asesiad o daliadau a wneir yn y dyfodol mewn cysylltiad â buddion ymddeol a enillwyd hyd yn hyn gan weithwyr. Mae hyn yn seiliedig ar dybiaethau ynglŷn â chyfraddau marwolaeth, cyfradd trosiant gweithwyr ac ati, ac amcanestyniadau enillion arfaethedig ar gyfer gweithwyr presennol.

- Caiff yr ymrwymiadau eu gostwng i'w gwerth i gyfateb i brisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt.

- Caiff asedau'r gronfa bensiwn a briodolir i'r Cyngor eu cynnwys ar y Fantolen yn unol â'u gwerth teg:-
  - Gwarannau wedi eu dyfynnu – pris cynnig cyfredol
  - Gwarannau heb eu dyfynnu – rhagamcan proffesiynol
  - Eiddo – gwerth y farchnad

- Caiff y newid yn yr ymrwymiad pensiwn net ei ddadansoddi i'r cydrannau canlynol:-

  - Cost gwasanaeth presennol – y cynnydd mewn ymrwymiadau oherwydd nifer y blynyddoedd y byddid wedi eu gweithio eleni - wedi eu dynodi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau y bu'r gweithwyr yn gweithio iddynt.
  - Cost gwasanaeth yn y gorffennol – y cynnydd mewn ymrwymiadau oherwydd addasu neu gwtogi'r cynllun mewn modd sy'n berthnasol i nifer y blynyddoedd a weithiwyd yn y gorffennol – nodir fel debyd i'r Gwasanaethau Canolog yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
  - Y llog net ar yr ymrwymiad budd net diffiniedig (ased), h.y. y draul llog net ar gyfer y Cyngor - y newid yn ystod y cyfnod yn yr ymrwymiad budd net diffiniedig (ased) sy'n deillio o dreigl amser ac a godir ar y llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Cyfrifir hyn drwy ddefnyddio'r gyfradd ddisgownt a ddefnyddir i fesur y rhwymedigaeth budd diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod i'r ymrwymiad budd diffiniedig net (ased) - gan ystyried unrhyw newidiadau yn yr ymrwymiad budd diffiniedig net (ased) yn ystod y cyfnod oherwydd cyfraniadau a thaliadau buddion.
  - Adfesuriadau yn cynnwys:-

- Yr enillion yn deillio o asedau'r cynllun – ac eithrio symiau wedi eu cynnwys yn y llog net a geir ar y ddyled budd diffiniedig (ased) – a godir ar y Gronfa Bensiwn ac ar yr Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall.

- Enillion a cholledion actiwaraidd - newidiadau yn yr ymrwymiadau pensiwn net oherwydd ni ddigwyddodd pethau fel y rhagdybiwyd wrth lunio'r prisiad actiwaraidd diwethaf neu oherwydd bod yr actiwarïaid wedi diweddaru eu rhagdybiaethau - a godir ar y Gronfa Bensiwn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall:-

  - Cyfraniadau i'r gronfa bensiwn - arian a delir fel cyfraniad y cyflogwr i'r gronfa bensiwn i setlo ymrwymiadau - ni chyfrifir hyn fel traul.

- O ran buddion ymddeol, mae darpariaeth statudol yn gofyn bod y swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn neu yn uniongyrchol i bensiynwyr yn y flwyddyn yn cael ei godi ar weddill Cronfa'r Cyngor, nid y swm a gyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol. Yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd, golyga hyn fod trosglwyddiadau i'r Gronfa Bensiwn ac ohoni er mwyn diddymu'r credydau a'r debydau tybiannol ar gyfer buddion terfynu cynnydd pensiwn a'u disodli gyda debydau am yr arian a delir i'r gronfa bensiwn a'r pensiynwyr ac unrhyw symiau cyffelyb sy'n daladwy ond eto heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Mae gweddill negyddol y Gronfa Bensiwn felly yn mesur yr effaith lesol ar Gronfa'r Cyngor o fod angen cyfrifo buddion ymddeol ar sail llif arian yn hytrach na fel buddion a enillwyd gan y gweithwyr.

- Mae gan y Cyngor hefyd rymoedd cyfyngedig i ddyfarnu buddion ymddeol dewisol yn achos ymddeoliad cynnar. Caiff unrhyw ymrwymiadau a ragwelir oherwydd dyfarniad i unrhyw aelod o staff (gan gynnwys athrawon) eu cronni yn y flwyddyn y penderfynwyd gwneud y dyfarniad a'u cyfrifo gan ddefnyddio'r un polisïau sy'n berthnasol i Gronfa Bensiwn yr Awdurdod Lleol.

1.8 TAW

Caiff TAW sy'n daladwy ei gynnwys fel traul dim ond i'r graddau nad oes modd ei adhawlio gan Gyllid a Thollau Ei Mawrhydi. Caiff TAW y mae modd ei dderbyn ei eithrio o'r incwm.

1.9 Gorbenion a Gwasanaethau Cefnogi

Yn unol â newidiadau yn y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol (Y Cod) dangosir gorbenion a gwasanaethau cefnogi yn y gwasanaeth perthnasol lle gwnaethant darddu ac ni chant eu hailgodi ar feysydd cefnogi gwasanaethau. Caiff unrhyw incwm mewnol a ddaw yn sgil trosglwyddiadau rhwng adrannau ei ddangos yn y llinell darparu gwasanaeth a dangosir y tâl cyfatebol yn y llinell derbyn gwasanaeth.

1.10 Asedau Anniriaethol

Mae'r Cyngor yn cyfrifo meddalwedd yn asedau anniriaethol i'r graddau nad yw'r feddalwedd yn rhan greiddiol o system TG benodol ac y caiff ei chyfrifo fel rhan o eitem caledwedd Eiddo, Offer a Chyfarpar. Mae asedau anniriaethol yn berthnasol i gostau trwydded a datblygu meddalwedd System Wybodaeth Gofal Cymunedol Cymru

Rhoddir terfyn oes defnyddiol i bob meddalwedd, yn seiliedig ar asesiadau o'r cyfnod y mae disgwyl y bydd y feddalwedd o ddefnydd i'r Cyngor. Y ffigur oes ddefnyddiol mae Cyngor System Wybodaeth Gofal Cymunedol Cymru yn ei ddefnyddio yw 8 mlynedd. Caiff yr ased anniriaethol ei amorteiddio ar sail llinell syth dros gyfnod yr oes ddefnyddiol ac fe'i codir ar y llinell Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

1.11 Eiddo, Offer a Chyfarpar

Mae gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Offer a Chyfarpar yn cael ei gyfalafu ar sail croniadau, ar yr amod ei bod yn debyg y bydd y buddion economaidd yn y dyfodol neu'r potensial ar gyfer gwasanaeth sy'n perthyn i'r eitem yn llifo i'r Cyngor a bod modd i gost yr eitem gael ei mesur mewn

modd dibynadwy. Mae gwariant sy’n cynnal potensial ased i roi buddion economaidd yn y dyfodol neu’r potensial ar gyfer gwasanaeth ond nad yw’n ychwanegu ato (sef trwsio a chynnal-a-chadw) yn cael ei godi fel traul pan fydd yn cael ei ysgwyddo.

Cydnabyddir yr holl wariant ar Eiddo, Offer a Chyfarpar, ni waeth beth am ei werth. Bernir nad yw gwariant o dan £40,000 yn peri gwelliant a’i fod wedi’i amharu ar unwaith, oni bai bod y gwariant dros gyfnod o fwy nag un flwyddyn yn adio’n gronnol i fwy na’r gwerth hwn.

Mesur

Mae asedau’n cael eu mesur ar y dechrau yn ôl eu cost, sef y pris prynu a’r holl wariant sydd i’w briodoli’n uniongyrchol i’r broses o ddod â’r ased i’r cyflwr sy’n angenrheidiol er mwyn iddo allu gweithredu yn y modd a fwriedir. Wedyn mae’r asedau’n cael eu cario yn y fantolen gan ddefnyddio’r seiliau mesur a ganlyn:

- **Tir ac adeiladau** – gwerth cyfredol, a bennir fel y swm a gâi ei dalu am yr ased yn ei ddiben presennol (gwerth diben presennol – EUV)
- **Eiddo gweithredol anarbenigol** – gwerth diben presennol (EUV)
- **Eiddo gweithredol arbenigol (megis ysgolion)** – cost amnewid â dibrisiant (DRC)
- **Cerbydau, offer a chyfarpar** – cost hanesyddol â dibrisiant
- **Asedau cymunedol** – cost hanesyddol
- **Asedau sy’n cael eu hadeiladu –** cost hanesyddol (nes iddynt ddod yn weithredol)
- **Asedau seilwaith** – cost hanesyddol â dibrisiant
- **Asedau gormodol ac eiddo buddsoddi** – gwerth teg
- **Asedau a ddelir i’w gwerthu** – yr isaf o’r swm cario a’r gwerth teg llai costau gwerthu

Bernir mai ei werth teg yw cost ased a geir heblaw drwy ei brynu, oni bai nad oes sylwedd masnachol i’r caffaeliad (h.y. na fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian parod y Cyngor). Os felly, pan geir ased trwy gyfrwng cyfnewid, cost y caffaeliad yw swm cario'r ased a ildiwyd gan y Cyngor.

Nid yw'r cyngor yn cyfalafu costau benthyca a ysgwyddir tra bo asedau’n cael eu hadeiladu.

Ailbrisio

Mae asedau a gynhwysir yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg neu eu gwerth presennol yn cael eu hailbrisio’n ddigon rheolaidd i sicrhau nad yw eu swm cario yn sylweddol wahanol i’w gwerth teg neu eu gwerth presennol ar ddiwedd y flwyddyn. Mae asedau eiddo’r Cyngor yn cael eu hailbrisio ar sail rhaglen dreigl dros dair blynedd. Mae enillion drwy ailbrisio ers 1 Ebrill 2007 yn unig yn cael eu cydnabod yn y Gronfa Ailbrisio, sef dyddiad sefydlu’r gronfa honno. Mae enillion drwy ailbrisiadau blaenorol wedi'u cyfuno yn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Amhariad

Mae asedau’n cael eu hasesu ar ddiwedd pob blwyddyn i weld a oes arwydd y gall fod amhariad arnynt. Os ceir arwyddion ac os amcangyfrifir bod unrhyw wahaniaethau posibl yn sylweddol, amcangyfrifir faint o’r ased a all gael ei adfer ac, os yw hyn yn llai na swm cario’r ased, mae colled oherwydd amhariad yn cael ei gydnabod ar gyfer y diffyg. Lle mae enillion drwy ailbrisiadau blaenorol wedi bod yn erbyn yr ased a ddelir yn y Gronfa Ailbrisio, mae unrhyw golled ddilynol yn cael ei hysgrifennu i ddechrau yn erbyn y Gronfa Ailbrisio gronedig a chodir unrhyw falans yn erbyn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Dibrisiant

Darperir ar gyfer dibrisiant ar bob ased Eiddo, Peiriannau ac Offer drwy fynd ati'n systemataidd i ddyrannu eu symiau dibrisiant dros eu hoes ddefnyddiol. Ceir eithriadau ar gyfer:

- Asedau treftadaeth
- Asedau heb oes ddefnyddiol feidraidd a all gael ei chyfrifo, megis tir rhydd-ddaliol
- Asedau nad ydynt ar gael i'w defnyddio eto h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu, ac asedau a ddelir i'w gwerthu.

Cyfrifir dibrisiant ar werth yr ased ar ddechrau'r flwyddyn a hynny ar y seiliau a ganlyn:

Ased	**Polisi**	**Oes**
Tir	Ni chodi dibrisiant	D/G
Adeiladau	Dibrisiant llinell syth ar yr amcangyfrif o'r oes weddilliol	Yn unol â chyngor y Prisiwr (rhwng 1 a 79 mlynedd)
Cerbydau, offer a chyfarpar	Dibrisiant llinell syth ar yr amcangyfrif o'r oes weddilliol	3 - 10 mlynedd
Seilwaith – Pontydd	Dibrisiant llinell syth ar yr amcangyfrif o'r oes weddilliol	30 mlynedd
Seilwaith – Ffyrdd	Dibrisiant llinell syth ar yr amcangyfrif o'r oes weddilliol	15 mlynedd
Seilwaith - Arall	Dibrisiant llinell syth ar yr amcangyfrif o'r oes weddilliol	1 - 30 mlynedd

Mae enillion drwy ailbrisio yn cael eu dibrisio hefyd, gyda swm sy'n hafal i'r gwahaniaeth rhwng y gwerth presennol a'r dibrisiant yn cael ei godi ar yr asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi bod yn daladwy ar sail eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Ailbrisio i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Cydranoli

Mae asedau a brynir neu a ailbrisir yn ystod y flwyddyn yn cael eu hadolygu i gadarnhau a fydd i unrhyw ran o'r ased oes ddefnyddiol sy'n bur wahanol ac effaith sylweddol ar ddibrisiant. Os felly, bydd yr ased yn cael ei 'gydranoli' a phennir dibrisiant y rhannau gwahanol dros eu priod oes ddefnyddiol. O fewn portffolio asedau'r Cyngor ceir nifer o ddosbarthiadau o asedau lle nad ystyrir eu cydranoli, gan gynnwys:

- Cyfarpar – gan y bernir bod hwnnw'n amherthnasol
- Dosbarthiadau o asedau nad ydyn nhw'n cael eu dibrisio – megis tir, eiddo buddsoddi, asedau treftadaeth, asedau cymunedol ac asedau a ddelir i'w gwerthu.

Gwarediadau ac Asedau Anghyfredol a Ddelir i'w Gwerthu

Pan ddaw hi'n debygol y bydd swm cario ased yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na thrwy barhau i'w ddefnyddio, mae'n cael ei ailddosbarthu'n Ased a Ddelwir i'w Werthu. Dyma'r meini prawf ynglŷn a nodi asedau fel asedau sy'n cael eu dal i'w gwerthu:

- Ar gael i'w gwerthu ar unwaith yn eu cyflwr presennol
- Tebygol iawn o gael eu gwerthu
- Wrthi'n cael eu marchnata
- Disgwylir cwblhau'r gwerthu o fewn 12 mis.

Mae symiau a dderbynnir ar gyfer gwarediad o fwy na £10,000 yn cael eu categoreiddio fel derbyniadau cyfalaf.

1.12 Asedau Treftadaeth

Asedau Treftadaeth yw'r asedau hynny y bwriedir iddynt gael eu cadw mewn ymddiriedaeth ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol oherwydd eu cysylltiadau diwylliannol, amgylcheddol neu hanesyddol. Mae Asedau Treftadaeth yn cael eu cydnabod a'u mesur (gan gynnwys trin enillion a cholledion ailbrisio) yn unol â pholisïau cyfrifyddu'r awdurdod ar eiddo, offer a chyfarpar. Mae'r Cyngor yn cydnabod ei regalia dinesig a nifer o beintiadau fel asedau treftadaeth yn y Fantolen yn ôl y prisiad yswiriant. Ychwanegwyd gwerth y peintiadau at y Fantolen yn ystod 2017-18 ar sail prisiad yswiriant gan briswyr proffesiynol yn ystod y flwyddyn. Yn ôl y Cod, does dim isafswm cyfnod rhagnodedig rhwng prisiadau ac nid yw'r Cyngor yn bwriadu ailbrisio ei asedau treftadaeth yn y dyfodol agos oni fydd tystiolaeth o amhariad megis dirywiad neu niwed ffisegol, neu oni fydd amheuon ynglŷn â'u dilysrwydd yn codi.

1.13 Taliadau i refeniw am asedau anghyfredol

Caiff gwasanaethau eu debydu gyda'r symiau canlynol i gofnodi gwir gost dal asedau sefydlog dros y flwyddyn:

- Dibrisiant a briodolir i'r asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth perthnasol
- Colledion ailbrisio a diffygiant asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth os nad oes enillion cronedig yn y Gronfa Ailbrisio Wrth Gefn y mae modd dileu'r ddyled yn eu herbyn.

Nid oes angen i'r Cyngor godi treth gyngor i ariannu dibrisiant, ailbrisio, colledion diffygiant neu amorteiddio. Fodd bynnag, mae'n rhaid iddo wneud darpariaeth flynyddol ddarbodus o'r refeniw i gyfrannu at y lleihad yn ei anghenion benthyca cyffredinol. Manylir ar hyn yn Natganiad Darpariaeth Isafswm Refeniw Blynyddol y Cyngor. Mae'n gwahaniaethu rhwng gwariant cyfalaf a gefnogir, gwariant cyfalaf nas cefnogir a Phrydlesi Ariannol / PFI. Caiff dibrisiant, ailbrisio a cholledion diffygiant ac amorteiddio eu disodli felly gan yr *Isafswm Darpariaeth Refeniw* hwn ar ffurf trosglwyddiad cymhwyso gyda'r Cyfrif Cymhwyso Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd am y gwahaniaeth rhwng y ddau.
Bu'r Cyngor yn diwygio ei bolisi MRP yn ystod y flwyddyn i symud o gost balans gostyngol o 4% y flwyddyn i gost llinell syth dros 45 mlynedd. Bydd hyn yn sicrhau bod costau gwariant cyfalaf a gynhelir wedi'u gwasgaru'n fwy cyfartal dros oes yr asedau, a bod y ddyled wedi'i thalu o fewn 45 mlynedd yn hytrach na chael balans gweddilliol yn gysylltiedig â'r ddyled ymhell ar ôl hynny. Mae hyn wedi lleihau'r MRP a godir o refeniw yn y flwyddyn gyfredol

1.14 Gwariant Refeniw a Ariennir o Adnoddau Cyfalaf dan Statud (REFCUS)

Caiff arian a wariwyd yn ystod y flwyddyn ac y mae modd ei gyfalafu dan ddarpariaethau statudol ond nad yw'n arwain at greu asedau anghyfredol ei godi fel gwariant ar y gwasanaeth penodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn honno. Mae enghreifftiau o wariant o'r fath yn cynnwys grantiau gwella cartrefi, grantiau gwella trefi, dymchwel adeiladau ac astudiaethau dichonoldeb tir. Os yw'r Cyngor wedi penderfynu talu costau'r rhain o adnoddau cyfalaf sy'n bodoli eisoes neu drwy fenthyg, mae trosglwyddiad yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd o Weddill Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Cymhwyso Cyfalaf yn gwyrdroi'r symiau a godir fel nad oes effaith ar lefel y dreth gyngor. Os yw'r gwariant hwn wedi ei ariannu gan grantiau neu gyfraniadau, priodolir hyn i'r maes gwasanaeth perthnasol lle codwyd y gwariant.

1.15 Lesoedd

Caiff lesoedd eu cyfrif yn lesoedd cyllid os yw telerau'r les yn trosglwyddo bron iawn pob un o'r peryglon a'r manteision sy'n gysylltiedig â pherchnogaeth yr eiddo, offer neu gyfarpar, o'r lesydd i'r lesddeiliad. Caiff pob les arall eu cyfrif yn lesoedd gweithredol.

Os yw les yn ymwneud â thir ac adeiladau, caiff yr elfennau tir ac adeiladau eu hystyried ar wahân ar gyfer dosbarthiad.

Caiff trefniadau nad oes ganddynt statws cyfreithiol les, ond sy'n cydnabod hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am dâl, eu cyfrifo yn unol â'r polisi hwn os yw cyflawni'r cytundeb yn ddibynnol ar ddefnyddio asedau penodol.

Y Cyngor fel Lesddeiliad

<u>Lesoedd Cyllid</u>

Caiff eiddo, offer a chyfarpar a ddelir dan lesoedd cyllid eu nodi ar y Fantolen ar ddechrau'r les yn ôl eu gwerth teg a fesurir ar ddechrau'r les (neu werth presennol yr isafswm taliadau les, os yw'n llai). Caiff yr ased a gydnabyddir ei baru ag ymrwymiad i'r rhwymedigaeth i dalu'r lesoedd. Caiff y costau uniongyrchol cychwynnol eu hychwanegu at swm yr ased a ddygir ymlaen. Caiff unrhyw bremiwm a delir wrth lofnodi les ei ddefnyddio i ddibrisio ymrwymiad y les. Caiff rhenti annisgwyl eu codi fel treuliau yn y cyfnodau y maent yn berthnasol:

Caiff taliadau les eu rhannu rhwng:

- tâl am gaffael y llog yn yr eiddo, offer neu gyfarpar – a ddefnyddir i ddibrisio ymrwymiad y les.
- tâl cyllid (a gaiff ei ddebydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Caiff Eiddo, Offer a Chyfarpar a ddynodir dan lesoedd cyllid eu cyfrifo gan ddefnyddio'r polisïau a gymhwysir yn gyffredinol i asedau o'r fath, a chodir am y dibrisiant dros gyfnod y les os yw hyn yn fyrrach nag amcan oes ddefnyddiol yr ased (os nad yw perchnogaeth yr ased yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd cyfnod y les).

Nid oes angen i'r Cyngor godi treth gyngor i ariannu dibrisiant neu ailbrisio a cholledion diffygiant sy'n deillio o asedau ar les. Yn hytrach, mae'n rhaid iddo wneud cyfraniad blynyddol darbodus o'r cronfeydd refeniw tuag at y buddsoddiad cyfalaf tybiedig yn unol â gofynion statudol. Caiff dibrisiant a cholledion ailbrisio a diffygiant eu disodli felly gan gyfraniad Refeniw yng Ngweddill Cronfa'r Cyngor, ar ffurf trosglwyddiad cymhwyso gyda'r Cyfrif Cymhwyso Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad Cronfeydd am y gwahaniaeth rhwng y ddau.

<u>Lesoedd Gweithredol</u>

Caiff rhenti a delir dan lesoedd gweithredol eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel traul o'r gwasanaethau sy'n elwa o ddefnyddio'r eiddo, offer neu gyfarpar sydd ar les. Codir ar sail llinell syth dros oes y les, hyd yn oed os nad yw hyn yn cyfateb i batrwm y taliadau (e.e. os oes cyfnod di-rent ar ddechrau'r les).

Y Cyngor fel Lesydd

Lesoedd Gweithredol

Pan fo’r Cyngor yn rhoi les weithredol ar eiddo neu ar eitem o offer neu gyfarpar, caiff yr ased ei chadw ar y Fantolen. Caiff yr incwm rhent ei gredydu i’r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Gwneir credydau ar sail llinell syth dros oes y les hyd yn oed os nad yw’n cyfateb i batrwm y taliadau (e.e. y telir premiwm ar ddechrau’r les). Ychwanegir y costau cychwynnol uniongyrchol sy’n deillio o drafod a threfnu’r les at swm yr ased perthnasol a ddygir ymlaen ac fe’i codir fel traul dros gyfnod y les ar yr un sail ag incwm rhent.

1.16 Offerynnau Ariannol

Offeryn ariannol yw contract sy'n creu ased ariannol yn y naill endid a rhwymedigaeth ariannol neu offeryn ecwiti yn yr endid arall. Nid yw trafodion heb gyfnewid, fel rhai sy'n gysylltiedig â threthi a grantiau'r llywodraeth yn creu offerynnau ariannol.

Asedau Ariannol

Ased ariannol yw'r hawl i gael buddion economaidd yn y dyfodol sydd o dan reolaeth y Cyngor ac a gynrychiolir gan arian parod, offerynnau ecwiti, neu hawl mewn contract i dderbyn arian parod neu asedau ariannol eraill, neu hawl i gyfnewid asedau a rhwymedigaethau ariannol ag endid arall a allai fod yn ffafriol i’r Cyngor. Dosberthir asedau ariannol ar sail dull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal asedau ariannol a'u nodweddion o ran arian parod. Ceir tri phrif ddosbarth o asedau ariannol, wedi'u mesur ar sail:

- cost wedi'i hamorteiddio
- gwerth teg drwy elw neu golled (FVPL), a
- gwerth teg drwy incwm cynhwysfawr arall (FVOCI).

Model busnes y Cyngor yw dal buddsoddiadau i gasglu llifoedd arian parod contractiol. Mae asedau ariannol felly wedi'u dosbarthu'n gost amorteiddiedig am eu bod yn cael eu dal er mwyn talu prifswm a llog yn unig.

Asedau Ariannol a ddelir ar Gost Amorteiddiedig

Caiff asedau ariannol a fesurir ar sail cost amorteiddiedig eu cydnabod ar y Fantolen pan fydd y Cyngor yn barti i ddarpariaethau contractiol offeryn ariannol, ac fe'u mesurir i ddechrau ar sail gwerth teg, sef cost y trafodyn fel arfer. Wedi hynny cânt eu mesur ar sail eu cost amorteiddiedig. Mae credydau blynyddol i'r Llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (DIGC) yn cynrychioli buddsoddiadau a'r incwm sydd yn dderbyniadwy o ran llog. Ar gyfer asedau ariannol a ddelir gan y Cyngor, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir ar y Fantolen yw'r prifswm gweddilliol sy'n dderbyniadwy (plws incwm llog a buddsoddiad cronedig).

Bydd unrhyw enillion neu golledion ar ôl dileu cydnabyddiaeth o ased wedi'u credydu neu eu debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y DIGC.

Model Colli Credyd Disgwyliedig

Mae'r Cyngor yn cydnabod colledion credyd disgwyliedig ar ei holl asedau ariannol a ddelir ar gost amorteiddiedig, naill ai ar sail 12 mis neu ar sail oes. Dim ond colledion oes a gaiff eu cydnabod ar gyfer symiau derbyniadwy drwy fasnach (dyledwyr) a ddelir gan y Cyngor.

Cyfrifir colledion amhariad i adlewyrchu'r disgwyliad na cheir llifoedd arian parod yn y dyfodol oherwydd gallai'r benthyciwr fethu â chyflawni ei rwymedigaethau. Mae risg credyd yn ystyriaeth hollbwysig wrth asesu colledion. Os bydd risg wedi cynyddu'n sylweddol ers cydnabod offeryn yn wreiddiol, tybir colledion ar sail oes. Os nad yw'r risg wedi cynyddu'n sylweddol, neu os yw'n parhau'n isel, caiff colledion eu hasesu ar sail colledion disgwyliedig dros 12 mis.

Rhwymedigaethau Ariannol

Rhwymedigaeth ariannol yw rhwymedigaeth i drosglwyddo buddion economaidd a reolir gan y Cyngor a gall gael ei chynrychioli gan rwymedigaeth mewn contract i roi arian parod neu asedau ariannol neu rwymedigaeth i gyfnewid asedau a rhwymedigaeth ariannol ag endid arall a allai fod yn anffafriol i'r Cyngor. Caiff rhwymedigaethau ariannol y Cyngor eu mesur i ddechrau ar sail eu gwerth teg a'u cario ar sail eu cost amorteiddiedig. Mae taliadau blynyddol i'r adran Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer llogau sy'n daladwy yn cael eu seilio ar swm cario'r rhwymedigaeth, wedi'i luosi â'r gyfradd log sydd mewn grym ar gyfer yr offeryn. Ar gyfer y rhan fwyaf o'r benthyciadau sydd gan y Cyngor, mae hyn yn golygu mai'r swm a welir yn y Fantolen yw'r prifswm sy'n dal ar ôl i'w ad-dalu ynghyd ag unrhyw logau cronedig a llog a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr am y flwyddyn yn unol â chytundeb y benthyciad.

Mae gan y Cyngor dri benthyciad Dewis Rhoddwr Benthyciadau Dewis y Benthyciwr (LOBO) a chanddynt gyfraddau llog grisiog. Defnyddiwyd y gyfradd log a oedd mewn grym ar gyfer y rhain fel eu bod yn symiau wedi'u hail-fesur ar gyfer y LOBOs ar y Fantolen.

Nid yw'r Cyngor yn dal unrhyw asedau na rhwymedigaethau ariannol ar sail Gwerth Teg, ond mae'n ofynnol iddo ddarparu gwybodaeth am werth teg fel bo'n briodol. Mae'r mewnbynnau i'r technegau mesur wedi'u categoreiddio yn unol â'r tair lefel a ganlyn:

- Mewnbynnau Lefel 1 - dyfynbrisiau (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau neu rwymedigaethau cyfatebol y gall y Cyngor eu cyrchu ar ddyddiad y mesuriad.
- Mewnbynnau Lefel 2 - mewnbynnau ar wahân i'r dyfynbrisiau sydd wedi'u cynnwys yn Lefel 1 sy'n arsylladwy ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth, boed hynny'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.
- Mewnbynnau Lefel 3 - mewnbynnau na ellir eu harsyllu.

1.17 Rhestrau Eiddo a Chytundebau Hir Dymor

Caiff rhestrau eiddo eu cynnwys ar y Fantolen yn ôl y gost isaf a'r gwerth net sylweddoladwy. Bydd gwaith sydd ar y gweill yn destun prisiad interim ar ddiwedd y flwyddyn a chaiff ei gofnodi ar y Fantolen ar sail y gost ac unrhyw elw y mae modd ei briodoli'n rhesymol i'r gwaith.

Caiff cytundebau hirdymor eu cyfrifo ar sail codi gwerth y gwaith a'r gwasanaethau a dderbynnir dan y cytundeb yn ystod y flwyddyn ariannol ar y Gwarged neu'r Diffyg.

1.18 Mentrau Cyllid Preifat (PFI)

Contractau a chytundebau i dderbyn gwasanaethau yw Mentrau Cyllid Preifat, lle caiff y cyfrifoldeb o sicrhau bod yr eiddo, offer a chyfarpar sydd ei angen i ddarparu'r gwasanaethau yn cael ei drosglwyddo i gontractwr y Mentrau Cyllid Preifat. Oherwydd y tybir mai'r Cyngor sy'n rheoli'r gwasanaethau a ddarperir dan Fenter y Mentrau Cyllid Preifat, ac oherwydd y trosglwyddir perchnogaeth yr eiddo, offer a chyfarpar i'r Cyngor heb dâl ychwanegol ar ddiwedd y cytundebau, caiff yr asedau a ddefnyddir dan y cytundebau eu dwyn ymlaen gan y Cyngor ar ei Fantolen yn rhan o Eiddo, Offer a Chyfarpar.

Cafodd cydnabyddiaeth wreiddiol yr asedau hyn ei chydbwyso gan y gydnabyddiaeth o ymrwymiad am y symiau sy’n daladwy i weithredwr y cynllun er mwyn talu am y buddsoddiad cyfalaf.

Caiff Asedau Anghyfredol ar y Fantolen eu hailbrisio a’u dibrisio yn yr un modd ag eiddo, offer â chyfarpar sydd ym mherchnogaeth y Cyngor.

Caiff y symiau sy’n daladwy i weithredwyr y Mentrau Cyllid Preifat bob blwyddyn eu dadansoddi fel a ganlyn:-

- gwerth teg y gwasanaethau a dderbynnir yn ystod y flwyddyn – wedi eu debydu i’r gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- cost cyllido – tâl llog ar yr ymrwymiad sy’n weddill ar y Fantolen, wedi ei ddebydu i’r adran Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi ar y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
- taliad tuag at yr ymrwymiad – er mwyn lleihau’r ymrwymiad ar y Fantolen sy’n ddyledus i weithredwr y Mentrau Cyllid Preifat

Mae asedau Mentrau Cyllid Preifat yn dibynnu ar Ddarpariaeth Isafswm Refeniw. Mae Polisi Darpariaeth Isafswm Refeniw Blynyddol y Cyngor yn ystyried bod y tâl hwn yn gyfystyr ag ymrwymiad y les gyllid a gaiff ei lleihau ar gyfer y flwyddyn.

1.19 Trefniadau ar y Cyd

Mae'r Cyngor yn rhan o nifer o drefniadau ar y cyd gan gynnwys Cydbwyllgor Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd (CCRCD) sy'n cynnwys 10 o awdurdodau partner: Blaenau Gwent; Caerffili; Caerdydd; Merthyr Tudful; Sir Fynwy; Casnewydd; Rhondda Cynon Taf; Torfaen; Bro Morgannwg a Phen-y-bont ar Ogwr. Sefydlwyd y Cydbwyllgor i oruchwylio gwaith i ddarparu amryw o raglenni sydd wedi'u cynllunio i gynyddu cysylltedd ac i wella’r seilwaith ffisegol a digidol. Dosberthir cyfraniadau i'r cydbwyllgor fel Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf o dan Statud (REFCUS). Nid yw’r Cyngor wedi cydgrynhoi asedau na rhwymedigaethau’r Cydbwyllgor. Mae'r Cyngor yn parhau i fod â chyfrifoldebau gweinyddol dros Amlosgfa Llangrallo ac mae datganiadau ariannol annibynnol yn dal i gael eu llunio a'u hadolygu ar gyfer y cydbwyllgor hwn. Mae gweithgarwch y trefniadau ar y cyd hyn wedi'u hepgor o ddatganiadau ariannol endid unigol y Cyngor ar sail perthnasedd yr asedau a'r boblogaeth.

1.20 Incwm y Dreth Gyngor

Caiff yr holl incwm o’r Dreth Gyngor ei ddangos yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y Cyngor gydag archebiannau’r prif gyrff (yn bennaf Comisiynydd Heddlu a Throsedd De Cymru) yn cael eu cynnwys fel gwariant. Dangosir Incwm y Dreth Gyngor ar ffurf gros yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, gydag unrhyw symiau wedi'u dyrannu yn sgil Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor wedi'u cydnabod fel cost oddi mewn i gostau gwasanaethau net.

1.21 Addasiadau Cyfnod Blaenorol, Newidiadau mewn Polisïau Cyfrifyddu ac Amcangyfrifon a Chamgymeriadau

Mae’n bosibl y cyfyd addasiadau cyfnod blaenorol o ganlyniad i newid mewn polisïau cyfrifyddu neu i gywiro gwall sylweddol. Caiff newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifyddu eu cyfrifo ar sail arfaethedig, h.y. yn y presennol ac yn y blynyddoedd i ddod y mae’r newid yn effeithio arnynt ac nid ydynt yn esgor ar addasiad cyfnod blaenorol.

Caiff gwallau sylweddol a ddarganfyddir mewn ffigurau cyfnod blaenorol eu cywiro ar ôl eu darganfod drwy addasu’r balansau agoriadol a’r symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

Ni newidir polisïau cyfrifyddu oni bai fod hynny'n ofynnol gan arferion cyfrifo priodol neu os yw'r newid yn cynnig gwybodaeth fwy dibynadwy neu briodol ynglŷn ag effaith y trosglwyddiadau, digwyddiadau ac amgylchiadau eraill ar sefyllfa neu berfformiad ariannol y Cyngor. Os gwneir newid, gwneir hynny yn ôl-weithredol (oni nodir yn wahanol) drwy addasu'r balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol fel pe bai'r polisi newydd wedi bod yn berthnasol erioed.

1.22 Arian Parod a Buddsoddiadau Cyfwerth ag Arian Parod

Caiff arian parod ei gynrychioli gan arian mewn llaw ac adneuon gyda sefydliadau ariannol y mae modd eu had-dalu heb hysbysiad cosb o ddim mwy na 24 awr. Mae buddsoddiadau cyfwerth ag arian parod yn fuddsoddiadau sy'n aeddfedu mewn dim mwy na mis nau lai o'r dyddiad caffael ac y mae'n hawdd eu trosi i symiau gwybyddus o arian parod heb lawer o berygl o newid mewn gwerth.

Yn y Datganiad Llif Arian, caiff arian parod a buddsoddiadau cyfwerth ag arian parod eu dangos llai na gorddrafftiau banc y maent i'w had-dalu ar gais. Maent yn ffurfio rhan greiddiol o reolaeth ariannol y Cyngor.

1.23 Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen

Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau ffafriol neu anffafriol hynny sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod adrodd a'r dyddiad lle rhoddir awdurdod i ryddhau'r Datganiad o Gyfrifon. Mae dau fath o ddigwyddiad:

- digwyddiad sy'n darparu tystiolaeth o amgylchiadau a oedd yn bodoli ar ddiwedd y cyfnod adrodd – caiff y Datganiad o Gyfrifon ei addasu i adlewyrchu digwyddiad o'r fath
- digwyddiad sy'n arwydd o amgylchiadau a gododd ar ôl y cyfnod adrodd – ni chaiff y Datganiad o Gyfrifon ei addasu i adlewyrchu newidiadau o'r fath, ond pe bai categori o ddigwyddiadau yn cael effaith sylweddol, datgelir natur y digwyddiadau a'u heffaith ariannol tybiedig yn y nodiadau.

Ni chaiff digwyddiadau ar ôl dyddiad yr awdurdodi eu hadlewyrchu yn y Datganiad o Gyfrifon.

1.24 Eiddo Buddsoddi

Eiddo wedi ei fuddsoddi yw eiddo a ddefnyddir yn benodol i ennill rhent a/neu ar gyfer cynnydd yng ngwerth cyfalaf. Ni fodlonir y diffiniad os caiff yr eiddo ei ddefnyddio mewn unrhyw fodd i hwyluso darpariaeth gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu os yw'r eiddo yn cael ei ddal ar gyfer ei werthu. Caiff eiddo buddsoddi eu mesur yn y lle cyntaf ar sail eu cost ac yna ar sail eu gwerth teg, yn seiliedig ar y swm y gellid trosglwyddo'r ased rhwng partïon ymwybodol sy'n gweithredu hyd braich. Ni chaiff eiddo eu dibrisio ond eu hailbrisio bob blwyddyn yn seiliedig ar amgylchiadau'r farchnad ar ddiwedd y flwyddyn. Caiff enillion a cholledion o ran ailbrisio eu nodi yn y llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Chyllido ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff enillion a cholledion eu trin yn yr un modd wrth waredu eiddo.

Gofynnodd y Cyngor i'r priswyr allanol Cooke & Arkwright ddarparu prisiad ar bopeth ym mhortffolio buddsoddi'r Cyngor yn unol ag IFRS13 fel roedd y sefyllfa ar 31 Rhagfyr. Os nad yw hi'n bosibl mesur gwerth teg Eiddo Buddsoddi, Asedau Dros Ben ac Asedau a Ddelir i'w Gwerthu yn seiliedig ar ddyfynbrisiau mewn marchnadoedd gweithredol, (hynny yw mewnbynnau **Lefel 1**), mesurir eu gwerth teg gan ddefnyddio'r technegau prisio canlynol:

Mewnbynnau lefel 2: dyfynbrisiau ar gyfer asedau neu ymrwymiadau tebyg mewn marchnadoedd gweithredol ar ddyddiad y prisio.

Mewnbynnau Lefel 3: yn seiliedig ar y prisiadau diweddaraf, wedi'u haddasu os oes angen drwy ddefnyddio adolygiad mynegeio ac amhariad.

Prisiwyd y rhan fwyaf o’r eiddo buddsoddi gan ddefnyddio mewnbynnau Lefel 2 gyda nifer wedi eu prisio gan ddefnyddio mewnbynnau Lefel 3.

Caiff rhent a dderbynnir yn gysylltiedig ag eiddo buddsoddi ei gredydu i Gost Gwasanaethau net gan greu enillion ym Malans Cronfa'r Cyngor. Fodd bynnag, nid yw trefniadau statudol yn caniatáu i enillion na cholledion yn sgil ailbrisio a gwaredu gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Caiff yr enillion a'r colledion felly eu gwrth-droi ym Malans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn a'u trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf ac (ar gyfer unrhyw elw sydd yn fwy na £10,000 wrth werthu) i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf.

1.25 Ysgolion yr Awdurdod Lleol

Mae’r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn cadarnhau bod y cydbwysedd grym ar gyfer ysgolion lleol sy’n cael eu cynnal gan y Cyngor (h.y. y categorïau hynny o ysgolion a ddynodir yn Neddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998, fel y’i diwygiwyd) yn gorwedd gyda’r Cyngor. Mae’r Cod hefyd yn gosod amod y caiff asedau, dyledion a llif arian yr ysgolion hynny eu cydnabod yn natganiadau ariannol y Cyngor (ac nid yn y Cyfrifon Grŵp). Felly, caiff trafodion, llif arian a gweddill ysgolion eu dynodi ym mhob un o’r datganiadau ariannol fel petaent yn rhai a wnaed gan y Cyngor.

2. Dyfarniadau Critigol wrth Gymhwyso Polisïau Cyfrifyddu

Wrth gymhwyso’r polisïau cyfrifyddu uchod, bu’n rhaid i’r Cyngor wneud dyraniadau penodol ynghylch trafodion cymhleth neu’r rhai a oedd yn cynnwys ansicrwydd ynghylch digwyddiadau yn y dyfodol. Dyma’r dyfarniadau critigol a wnaed yn y Datganiad Cyfrifon:

Ceir llawer o ansicrwydd ynghylch lefelau cyllid llywodraeth leol yn y dyfodol. Er hynny, mae’r Cyngor wedi penderfynu nad yw’r ansicrwydd yn ddigonol eto i fod yn arwydd o amharu ar asedau’r Cyngor o ganlyniad i’r angen i gau cyfleusterau a lleihau lefelau’r ddarpariaeth gwasanaethau.

Bernir mai’r Cyngor sy’n rheoli’r gwasanaethau a ddarperir dan y cytundeb allanol ynglŷn â darparu Ysgol Gyfun ym Maesteg a hefyd yn rheoli gwerth gweddilliol yr ysgol ar ddiwedd y cytundeb. Mae’r polisïau cyfrifyddu ar gyfer cynlluniau PFI a chontractau tebyg wedi’u cymhwyso at y trefniant ac mae’r ysgol (a brisiwyd yn £22.9 miliwn) wedi’i chydnabod fel Eiddo, Offer a Chyfarpar ar Fantolen y Cyngor.

Mae gan y Cyngor nifer o fuddiannau mewn endidau eraill. Er hynny, nid yw’r trefniadau’n ddigon sylweddol i haeddu llunio datganiadau ariannol wedi’u cydgrynhoi wrth adolygu gwybodaeth feintiol ac ansoddol. Er mwyn sicrhau y cydymffurfir â’r Cod, mae ystod o ddatgeliadau naratif wedi’u gwneud mewn adrannau eraill o’r cyfrifon.

3. Rhagdybiaethau a wnaed ynghylch y dyfodol a ffynonellau mawr eraill o ansicrwydd a amcangyfrifir

Mae’r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys ffigurau wedi’u hamcangyfrif sy’n seiliedig ar ragdybiaethau a wnaed gan y Cyngor ynghylch y dyfodol neu sydd fel arall yn ansicr. Mae amcangyfrifon yn cael eu gwneud gan gymryd i ystyriaeth brofiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Er hynny, am nad oes modd pennu’r balansau’n sicr, gallai’r canlyniadau gwirioneddol fod yn sylweddol wahanol i’r rhagdybiaethau a’r amcangyfrifon.

I ddilyn, mae’r eitemau ar Fantolen y Cyngor ar 31 Mawrth 2019 y ceir risg arwyddocaol o addasiad sylweddol ar eu cyfer yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod:

Eiddo, Offer a Chyfarpar
Caiff asedau'r Cyngor eu hailbrisio ar raglen dreigl 3 blynedd. Mae gwerth yr asedau hyn wedi'i seilio ar gyfrifiadau a thechnegau amcangyfrif gan ddilyn canllawiau Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS), ac yn unol â'r IFRS. Mae ailbrisio yn ystyried gwerth a chyflwr yr ased, cydrannau perthnasol a hefyd ddileu cydnabyddiaeth lle bo hynny'n briodol.

Dibrisiant Eiddo, Offer a Chyfarpar
Mae asedau'n cael eu dibrisio dros oes ddefnyddiol sy'n dibynnu ar ragdybiaethau ynghylch lefel y gwaith trwsio a chynnal a chadw a geir ar gyfer yr asedau unigol. Gallai'r hinsawdd economaidd gyfredol arwain at orfod gwario llai ar waith trwsio a chynnal a chadw, gan godi amheuon ynghylch yr oes ddefnyddiol a ddyrannwyd i asedau. Os caiff oes ddefnyddiol asedau ei chwtogi, mae dibrisiant yn cynyddu a bydd swm cario'r asedau'n gostwng.

Eiddo Buddsoddi, Asedau Gormodol ac Asedau a Gedwir i'w Gwerthu Amcangyfrifon gwerth teg
Rhoddodd y Cyngor gyfarwyddiadau i'r priswyr allanol Cooke & Arkwright ddarparu prisiadau ar 31 Rhagfyr 2018 ar gyfer holl bortffolio buddsoddi'r Cyngor. Cafodd y rhain eu prisio yn unol â'r IFRS13.

Pan nad oes modd i werthoedd teg Eiddo Buddsoddi, Asedau Gormodol ac Asedau a Gedwir i'w Gwerthu gael eu mesur ar sail prisiau a ddyfynnir mewn marchnadoedd gweithredol (**mewnbynnau Lefel 1**), mae eu gwerth teg yn cael ei fesur gan ddefnyddio'r technegau prisio a ganlyn:

Mewnbynnau Lefel 2: prisiau a ddyfynnir ar gyfer asedau neu rwymedigaethau tebyg mewn marchnadoedd gweithredol ar ddyddiad y Fantolen;

Mewnbynnau Lefel 3: prisiadau wedi'u seilio ar y prisiadau mwyaf diweddar, wedi'u haddasu i'r prisiad cyfredol drwy ddefnyddio mynegeiad ac adolygiad o amhariadau.

Os oes modd, mae'r mewnbynnau yn y technegau prisio hyn yn cael eu seilio ar y data sydd ar gael i'w weld, ond pan nad yw hyn yn bosibl, rhaid gwneud dyfarniad a mesur er mwyn sefydlu gwerthoedd teg. Mae'r dyfarniadau hyn fel rheol yn cynnwys ystyriaethau fel ansicrwydd a risg. Gallai newid yn y rhagdybiaethau a ddefnyddir effeithio ar y gwerth teg. Defnyddiodd y priswyr allanol y technegau prisio mwyaf priodol i bennu'r gwerth teg.

Rhwymedigaeth Pensiynau
Mae'r amcangyfrifon o'r rhwymedigaeth net i dalu pensiynau'n dibynnu ar nifer o ddyfarniadau cymhleth ynglŷn â'r gyfradd ddisgownt a ddefnyddir, ar ba gyfradd y darogenir y bydd cyflogau'n cynyddu, newidiadau i oedran ymddeol, cyfraddau marwolaeth a'r enillion a ddisgwylir ar asedau cronfeydd pensiwn. Mae ffyrm o actiwarïaid ymgynghorol yn cael ei defnyddio i roi cyngor arbenigol i'r Cyngor am y rhagdybiaethau i'w defnyddio.

4. Dadansoddiad Gwariant a Chyllid

2017-18				2018-19		
Gwariant Net Taladwy i Gronfa'r Cyngor	Addasiadau rhwng Sail Ariannu a Sail Cyfrifyddu, a throsglwyddiadau i Gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd (Nodyn 5)	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		Gwariant Net Taladwy i Gronfa'r Cyngor	Addasiadau rhwng Sail Ariannu a Sail Cyfrifyddu, a throsglwyddiadau i Gronfeydd wrth gefn a glustnodwyd (Nodyn 5)	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
£'000	£'000	£'000		£'000	£'000	£'000
108,387	(9,199)	117,586	Addysg a Chymorth i Deuluoedd	110,544	5,526	105,018
66,081	(3,733)	69,814	Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant	69,135	(8,855)	77,990
25,271	(16,055)	41,326	Cymunedau	27,822	(11,227)	39,049
14,259	(1,811)	16,070	Gwasanaethau Gweithredol a Phartneriad	-	-	-
3,746	(342)	4,088	Prif Weithredwyr	18,065	(4,430)	22,495
29,635	12,231	17,404	Gwasanaethau Canolog	29,866	8,682	21,184
247,379	**(18,909)**	**266,288**	**Cost net Gwasanaethau**	**255,432**	**(10,304)**	**265,736**
(247,966)	3,803	(251,769)	Incwm a Gwariant eraill	(250,332)	1,437	(251,769)
(587)	**(15,106)**	**14,519**	**Gwarged neu Ddiffyg**	**5,100**	**(8,867)**	**13,967**
7,960			Balans Agoriadol Cronfa'r Cyngor	8,547		
587			Gwarged neu (Ddiffyg) ar Gronfa'r Cyngor ar gyfer blwyddyn	(5,100)		
8,547			**Balans Cronfa Gyffredinol wrth gau ar 31 Mawrth**	**3,447**		

5. Datganiad Gwariant a Chyllido

Addasiadau rhwng Sail Ariannu a Sail Cyfrifyddu 2017-18				
Addasiadau gan Gronfa'r Cyngor i gyrraedd Symiau'r Datganiad Incem a Gwariant Cynhwysfawr	**Addasiadau at ddibenion cyfalaf (Nodyn 1)**	**Newid net ar gyfer addasiadau pensiwn (Nodyn 2)**	**Gwahaniaethau eraill (Nodyn 3)**	**Cyfanswm addasiadau**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Addysg a Chymorth i Deuluoedd	(4,957)	(2,215)	(2,027)	(9,199)
Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant	(650)	(1,720)	(1,163)	(3,533)
Cymunedau	(9,978)	(727)	(5,350)	(16,055)
Gwasanaethau Gweithredol a Phartneriad	(816)	(572)	(423)	(1,811)
Prif Weithredwyr	-	(226)	(116)	(342)
Gwasanaethau Canolog	5,343		6,888	12,231
Cost net Gwasanaethau	**(11,058)**	**(5,460)**	**(2,191)**	**(18,709)**
Incwm a Gwariant eraill o'r Dadansoddiad Gwariant a Chyllido	11,558	(6,350)	(1,405)	3,803
Gwahaniaeth rhwng gwarged neu ddiffyg Cronfa'r Cyngor a gwarged neu ddiffyg Datganiad Icnwm a Gwariant Cynhwysfawr ar y Ddarpariaeth o Wasanauthau	**500**	**(11,810)**	**(3,596)**	**(14,906)**

Addasiadau rhwng Sail Ariannu a Sail Cyfrifyddu 2018-19				
Addasiadau gan Gronfa'r Cyngor i gyrraedd Symiau'r Datganiad Incem a Gwariant Cynhwysfawr	**Addasiadau at ddibenion cyfalaf (Nodyn 1)**	**Newid net ar gyfer addasiadau pensiwn (Nodyn 2)**	**Gwahaniaethau eraill (Nodyn 3)**	**Cyfanswm addasiadau**
	£'000	**£'000**	**£'000**	**£'000**
Addysg a Chymorth i Deuluoedd	10,666	(5,772)	632	5,526
Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant	(2,560)	(4,531)	(1,764)	(8,855)
Cymunedau	(7,943)	(2,036)	(1,248)	(11,227)
Prif Weithredwyr	(962)	(2,111)	(1,357)	(4,430)
Gwasanaethau Canolog	3,184		5,498	8,682
Cost net Gwasanaethau	**2,385**	**(14,450)**	**1,761**	**(10,304)**
Incwm a Gwariant eraill o'r Dadansoddiad Gwariant a Chyllido	9,494	(6,760)	(1,297)	1,437

Nodyn 1 – Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf

Mae'r golofn ar gyfer addasiadau at ddibenion cyfalaf yn ychwanegu dibrisiant a lleihad yn y gwerth, ailbrisiad o enillion a cholledion, a Gwariant Refeniw a Ariennir gan Gyfalaf o dan Statud (REFCUS) at y llinell gwasanaethau, ac ar gyfer:

- Gwariant gweithredu arall – mae'n addasu ar gyfer gwaredu cyfalaf drwy drosglwyddo incwm o waredu asedau a'r symiau a ddilëwyd o'r asedau hynny

- Incwm a gwariant cyllido a buddsoddi – mae'r ffioedd statudol ar gyfer ariannu cyfalaf (h.y. y Ddarpariaeth Isafswm Refeniw) a chyfraniadau refeniw eraill, yn cael eu tynnu o incwm a gwariant eraill gan nad yw'r rhain yn daladwy yn ôl arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol

- Incwm a gwariant grant amhenodol a threthiant – mae grantiau cyfalaf yn cael eu haddasu ar gyfer incwm nad yw'n daladwy yn ôl arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Mae grantiau refeniw yn cael eu haddasu o'r rhai hynny sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn i'r rhai hynny sy'n dderbyniadwy heb amodau neu y bodlonwyd eu hamodau yn ystod y flwyddyn. Credydir y llinell Incwm a Gwariant Grant Amhenodol a Threthiant â grantiau cyfalaf derbyniadwy yn y flwyddyn heb amodau neu y bodlonwyd eu hamodau yn ystod y flwyddyn.

Nodyn 2 – Newid net ar gyfer Addasiadau Pensiwn

Y newid net ar gyfer tynnu'r cyfraniadau pensiwn allan ac ychwanegu incwm a gwariant sy'n gysylltiedig â Buddion Pensiwn Cyflogeion IAS19:

- Ar gyfer Gwasanaethau mae hyn yn golygu tynnu allan cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a wnaed gan yr awdurdod fel y'i caniateir gan statud a'i ddisodli â chostau gwasanaeth cyfredol a blaenorol
- Ar gyfer Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi – y CIES sy'n ysgwyddo'r llog net ar y rhwymedigaeth buddiant diffiniedig.

Nodyn 3 – Gwahaniaethau eraill

Gwahaniaethau eraill rhwng symiau a ddebydir/credydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a symiau sy'n daladwy/derbyniadwy i'w cydnabod o dan statud:

- Ar gyfer incwm a gwariant cyllido a buddsoddi, mae'r golofn gwahaniaethau eraill yn cydnabod addasiadau i'r Gronfa Gyffredinol ar gyfer y gwahaniaethau amseru ar gyfer premiymau a disgowntiau

- Mae'r taliad o dan incwm a gwariant grant amhenodol a threthiant yn dangos y gwahaniaethau rhwng yr hyn sy'n daladwy o dan reoliadau statudol ar gyfer y dreth gyngor ac ardrethi annomestig y rhagamcanwyd y byddant ar gael ar ddechrau'r flwyddyn a'r incwm a gydnabyddir o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Mae hwn yn wahaniaeth amseru oherwydd y caiff unrhyw wahaniaeth ei ddwyn ymlaen mewn Gwargedau a Diffygion ar y Gronfa Casgliadau yn y dyfodol.

6. Gwariant ac Incwm a Ddadansoddwyd yn ôl Natur

Mae'r tabl hwn yn nodi sut y defnyddiwyd y cyllid i'r Cyngor i ddarparu gwasanaethau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Cynhwysa hyn drafodiadau arian parod a rhai nad ydynt yn arian parod, gan gynnwys addasiadau cyfrifyddu yn unol â Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol. **Cyflwynir dadansoddiad fesul segment o ffioedd, taliadau ac incwm arall yn gysylltiedig â gwasanaethau ar glawr y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.**

2017-18 £'000		2018-19 £'000
	Gwariant	
180,687	Treuliau cyflogeion	192,855
193,043	Treuliau gwasanaethau eraill	198,758
24,451	Dibrisiad, amorteiddiad, lleihad yng ngwerth	4,463
12,329	Taliadau llog	12,670
20,535	Praeseptau ac ardollau	22,015
1,816	Colled wrth waredu asedau	276
432,861	**Cyfanswm Gwariant**	**431,037**
	Incwm	
35,200	Ffioedd, taliadau a godir, ac incwm gwasanaethau eraill	(35,709)
130,505	Incwm gan y Dreth Cyngor, cyfraddau annomestig	(135,698)
(251,328)	Grantiau a chyfraniadau'r Llywodraeth	(249,905)
(959)	Incwm llog a Llog Derbyniadwy arall	(1,012)
(350)	Incwm arall	(275)
(86,932)	**Cyfanswm Incwm**	**(422,599)**
345,929	**(Gwarged) neu Ddiffyg ar y ddarpariaeth o wasanaethau**	**8,438**

Nodiadau i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

7. Praeseptau ac ardollau

Praeseptau yw'r symiau sy'n cael eu talu i awdurdodau nad ydynt yn bilio (e.e. cynghorau cymuned) er mwyn iddyn nhw dalu eu costau. Ardollau yw'r symiau sy'n daladwy pan fydd gwasanaethau'n gweithio ar draws ardaloedd sy'n cynnwys mwy nag un Cyngor, naill ai ar sail gwasanaeth ar y cyd, lle mae un Cyngor yn gweinyddu'r gwasanaeth a'r Cynghorau eraill yn cyfrannu at y costau, neu gan gyrff allanol sy'n codi ardoll ar y Cynghorau priodol. Roedd y symiau a dalwyd fel a ganlyn:

2017-18 £'000		2018-19 £'000
	Praeseptau	
11,514	Comisiynydd Heddlu a Throseddau De Cymru	12,450
2,053	Cynghorau cymuned	2,495
13,567	**Cyfanswm Praeseptau**	**14,945**
	Ardollau	
6,603	Awdurdod Tân ac Achub De Cymru	6,689
255	Gwasanaeth y Crwner	271
92	Gwasanaeth Archifau	92
18	Awdurdod Iechyd Porthladd Bae Abertawe	18
6,968	**Cyfanswm Ardollau**	**7,070**
20,535	**Cyfanswm Praesptau ac Ardollau**	**22,015**

8. Grant Cynnal Refeniw (RSG)

Dyma brif ffynhonnell cyllid tuag at wariant refeniw oddi wrth Lywodraeth Cymru ac mae'r swm sydd i'w dderbyn yn cael ei bennu ar ddechrau pob blwyddyn ariannol. Y swm a ddaeth i law yn 2018-19 oedd £145.78 miliwn (£146.61 miliwn ar gyfer 2017-18).

9. Cyfraddau Annomestig Cenedlaethol (NNDR)

Trefnir NNDR ar sail genedlaethol. Mae Llywodraeth Cymru (LlC) yn pennu'r gyfradd sydd i'w chodi yn y bunt ac, yn amodol ar effeithiau trefniadau trosglwyddo, bydd busnesau lleol yn talu trethi wedi'u cyfrifo drwy luosi eu gwerth trethadwy â'r gyfradd yn y bunt. 51.4c oedd y gyfradd hon yn 2018-19 (49.9c yn 2017-18). £98,716,925 oedd cyfanswm gwerth trethadwy'r Cyngor ar 31 Mawrth 2019 (£98,259,179 ar 31 Mawrth 2018). Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gasglu trethi sy'n ddyledus gan drethdalwyr yn ei ardal, ond yn talu'r enillion yn syth i'r gronfa NNDR ganolog a weinyddir gan LlC. Yna bydd LlC yn ailddosbarthu'r symiau taladwy yn ôl i awdurdodau lleol ar sail swm sefydlog fesul pen o'r boblogaeth.

Mae'r Cyngor yn derbyn cyfraniad uniongyrchol o'r gronfa NNDR. Dangosir yr incwm hwn ar wahân yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. £45.680 miliwn oedd y swm hwn yn 2018-19 (£45.888 miliwn yn 2017-18).

10. Y Dreth Gyngor

Mae Incwm y Dreth Gyngor yn deillio o'r taliadau sy'n cael eu codi yn ôl gwerth eiddo preswyl, sydd wedi'i ddosbarthu'n ddeg band prisio sy'n amcangyfrif gwerthoedd 1 Ebrill 2005 at y diben penodol hwn. Mae'r taliadau'n cael eu cyfrifo drwy ddefnyddio swm yr incwm y mae ei angen ar Gyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, pob Cyngor Cymuned ac Awdurdod Heddlu De Cymru a rhannu hynny â sail y Dreth Gyngor. Sail y Dreth Gyngor yw cyfanswm nifer yr anheddau ym mhob

band wedi'i addasu yn ôl cyfran er mwyn troi'r rhif yn rhif sy'n cyfateb i Fand D a'i addasu ar gyfer disgowntiau – 53,315.53 o anheddau ar gyfer 2018-19 (52,759.01 yn 2017-18). £1,675.82 yw swm cyfartalog eiddo ym Mand D yn 2018-19 (£1,592.58 yn 2017-18 ar gyfartaledd) ac mae hyn yn cael ei luosi â'r gyfran a bennir ar gyfer y band penodol i roi'r swm unigol sy'n ddyledus.

Cafodd biliau'r Dreth Gyngor eu seilio ar y lluosyddion a ganlyn ar gyfer bandiau A* i I ac roedd nifer yr anheddau ym mhob band fel a ganlyn:

Band	A*	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Llusydd	5/9	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9
Anheddau trethadwy	29	10,134	14,846	14,068	10,472	7,441	4,174	1,398	280	90

Dyma ddadansoddiad o'r enillion net o'r Dreth Gyngor:

2017-18 £'000		2018-19 £'000
(84,617)	Treth Gyngor Gasgladwy	(90,018)
	Llai:	
2,053	Taladwy i Gynghorau Cymuned	2,495
11,514	Taladwy i Heddlu De Cymru	12,450
403	Darpariaeth ar gyfer peidio â thalu'r Dreth Gyngor Cynnydd / (Gostyngiad)	290
(70,647)	**Enillion Net o'r Dreth Gyngor**	**(74,783)**

11. Grantiau

Yn ychwanegol at y Grant Cynnal Refeniw, credydodd y Cyngor y grantiau a'r cyfraniadau a ganlyn i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae 2017-18 wedi'i ailddatgan er mwyn dangos y Grant Amddifadedd Disgyblion ar wahân.

2017-18 wedi'I ailddatgan £'000	Grantiau Penedol wedi'u credydu I Wasanaethau	2018-19 £'000
(47,980)	Cymhorthdal Budd-dal Tai	(46,357)
(6,446)	Grant Ôl-16	(6,022)
(5,142)	Grant Gwella Addysg	(4,921)
(4,239)	Grant Datblygu Disgyblion	(4,549)
(3,366)	Addysg a Chymorth I Deuluoedd Arall	(5,837)
(4,828)	Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant Arall	(3,140)
(3,592)	Eraill	(3,323)
(5,816)	Cefnogi Pobl	(6,074)
(445)	Chwaraeon, Chwarae a Lles Egnïol	(929)
(2,699)	Grant Gostyngiadau Teithio	(2,931)
(3,301)	Dechrau'n Deg	(3,227)
(2,650)	Grant Gwastraff Cynaliadwy	(781)
(545)	Gweinyddu Budd-dal Tai/Budd-dal Treth Gyngor	(576)
(995)	Cymunedau yn Gyntaf	-
(1,690)	Teuluoedd yn Gyntaf	(1,858)
(2,379)	Grant Cyfalaf Cyffredinol	(2,394)
(581)	Grantiau Cyfalaf Eraill	(1,712)
(96,694)	**Cyfanswm**	**(94,631)**

2017-18 £'000	Grantiau Eraill y Llywodraeth a gredydwyd i Drethiant ac Incwm Grant Amhenodol	2018-19 £'000
(13,024)	Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf	(9,494)
(13,024)	**Cyfanswm**	**(9,494)**

(109,718)	**Cyfanswm**	**(104,125)**

12. Lesoedd

Y Cyngor fel Lesddeiliad

Lesoedd Gweithredol

Dyma isafswm y taliadau sy'n ddyledus yn y dyfodol ar lesoedd nad oes modd ei ddileu:

31 Mawrth 2018 £'000		31 Mawrth 2019 £'000
(692)	Heb fod yn hwyrach na blwyddyn	(704)
(1,698)	Hwyrach na blwyddyn	(1,794)
(6,756)	Hwyrach a phum mlynedd	(7,094)
(9,146)	**Cyfanswm**	**(9,592)**

Y gwariant a godwyd yn y flwyddyn ar y meysydd gwasanaeth oedd £0.747 miliwn a oedd yn cynnwys isafswm taliadau ar lesoedd o £0.153 miliwn a £0.594 miliwn ar gyfer rhenti digwyddiadol (£0.776 miliwn yn 2017-18 a oedd yn cynnwys £0.232 miliwn o isafswm taliadau les a £0.544 miliwn o renti digwyddiadol).

Y Cyngor fel Lesydd

Lesoedd Gweithredol
Mae'r Cyngor yn lesio eiddo at ddibenion economaidd i ddarparu llety fforddiadwy i fusnesau lleol. Dyma'r rhenti a dderbynnir yn y dyfodol o dan lesoedd gweithredol:-

31 Mawrth 2018 £'000		31 Mawrth 2019 £'000
105	Heb fod yn hwyrach na blwyddyn	99
139	Hwyrach na blwyddyn	159
849	Hwyrach a phum mlynedd	1,719
1,093	**Cyfanswm**	**1,977**

13. Y Fenter Cyllid Preifat (PFI)

Yn ystod blwyddyn ariannol 2008-09, dechreuodd y Cyngor dalu, o dan drefniant y Fenter Cyllid Preifat (PFI), am ddarparu ysgol uwchradd ym Maesteg, sef trefniant a wnaed yn 2007-08 ac a fydd yn rhedeg tan fis Awst 2033. Ceir ymrwymiad o £30.5 miliwn (Gwerth Presennol Net) dros oes y contract, sydd i'w ariannu drwy gyfuniad o Gredydau PFI, y cytunwyd arnynt gan Lywodraeth Cymru, ac adnoddau'r Cyngor/adnoddau dirprwyedig Ysgolion.

Rhennir cyfanswm y taliad unedol yn elfen tâl gwasanaeth, elfen ar gyfer ad-dalu'r rhwymedigaeth ac elfen ar gyfer llogau. Dangosir y taliadau isod:-

2017-18 £'000	Tâl Unedol	2018-19 £'000
660	Elfen Tâl Gwasanaeth	682
1,352	Elfen Llog	1,306
595	Rhwymedigaeth Prydles Ariannol	641
2,607	**Cyfanswm**	**2,629**

Gwneir y taliadau hyn dros oes y contract PFI ac mae'r amcangyfrifon ar gyfer y blynyddoedd dilynol i'w gweld isod yn ôl y prisiau cyfredol:-

Tâl Unedol	2019-20 £'000	2020-21 i 2024-25 £'000	2025-26 i 2029-30 £'000	2030-31 i 2033-34 £'000	Cyfanswm £'000
Elfen Tâl Gwasanaeth	502	2,511	2,511	2,002	7,526
Elfen Llog	1,257	5,397	3,444	792	10,890
Rhwymedigaeth Prydles Ariannol	690	4,337	6,290	5,683	17,000
Cyfanswm	**2,449**	**12,245**	**12,245**	**8,477**	**35,416**

14. Trefniadau Cronfeydd Cyfun

Mae rhywfaint o drefniadau ffurfiol ar gyfer cyfuno cyllidebau rhwng y Cyngor a Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg o dan Adran 33 o Ddeddf GIG (Cymru) 2006 a hefyd drefniad ar gyfer cyllid cyfun rhwng 3 Chyngor am y ddarpariaeth o Wasanaeth Integredig Cymorth i Deuluoedd o dan Adrannau 166-169 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

2017-18					2018-19		
Incwm gros y bartneriaeth £'000	Gwariant gros y bartneriaeth £'000	Cyfraniad yr awdurdod £'000	Partner	Diben y bartneriaeth	Incwm gros y bartneriaeth £'000	Gwariant gros y bartneriaeth £'000	Cyfraniad yr awdurdod £'000
(560)	560	280	Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro-Morgannwg	Darpariaeth Gwasanaethau Integredig yn defnyddio Cronfa Gyffredin. Darparu cyfleoedd dydd i bobl sy'n ymadfer ar ôl problemau iechyd meddwl.	(600)	600	300
(2,646)	2,734	609	CBS Rhondda Cynon Taf CBS Merthyr Tudful BILI Cwm Taf Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro-Morgannwg	Comisiynu integredig o gronfa gyffredin i gaffael offer cymunedol penodol i bobl gymwys yn ardal weinyddol y bartneriaeth. Rhondda Cynon Taf yw'r partner arweiniol.	(2,831)	2,712	594
(4,730)	4,730	2,595	Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro-Morgannwg	Darpariaeth gwasanaethau integredig yn defnyddio cronfa gyffredin i ddarparu gwasanaethau cymorth cymunedol	(4,930)	4,930	2,678
(657)	657	198	CBS Castell-nedd Port Talbot, Dinas a Sir Abertawe	Darparu Gwasanaeth Integredig Cymorth I Deuluoedd	(632)	632	163

15. Tâl Swyddogion

Mae angen pedwar datgeliad gwahanol er mwyn sicrhau y cydymffurfir â naill ai Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, neu God CIPFA.

Datgeliad 1 – Cymhareb Tâl y Prif Weithredwr i dâl canolrifol holl weithwyr y corff

Cymhareb tâl y Prif Weithredwr â thâl canolrifol holl gyflogeion y corff oedd 6.64 (2017-18: 6.64). Canolrif cyflog yr holl gyflogeion oedd £20,541 (2017-18: £20,138), hy roedd Tâl y Prif Weithredwr 6.64 gwaith yn fwy na thâl canolrifol cyflogeion y Cyngor. Roedd cyflog y Prif Weithredwr wedi'i seilio ar gyfartaledd pwysoledig y Prif Weithredwr a oedd yn ymadael ar gyfer y cyfnod 1 Ebrill 2018 hyd 6 Ebrill 2019, a'r Prif Weithredwr dros dro o 7 Ionawr hyd 31 Mawrth 2019.

Datgeliad 2 : Tabl Tâl Swyddogion dros £60k

Mae nifer y gweithwyr (gan gynnwys athrawon) yr oedd eu tâl, heb gynnwys cyfraniadau pensiwn, yn
£60,000 neu ragor am y flwyddyn, fel a ganlyn:

2017-18 gan gynnwys Costau Dileu Swyddi	Band Tâl	Nifer y gweithwyr			
		2018-19 gan gynnwys Costau Dileu Swyddi (Nodyn 1)	2018-19 heb gynnwys Costau Dileu Swyddi (Nodyn 1)	Nifer yr Athrawon yn y Ffigurau heb gynnwys Dileu Swyddi (Nodyn 2)	Nifer y Swyddogion heblaw Athrawon yn y Ffigurau heb gynnwys Dileu Swyddi (Nodyn 2)
22	£60,000 - £64,999	**32**	27	23	4
11	£65,000 - £69,999	**12**	12	12	-
4	£70,000 - £74,999	**6**	4	3	1
7	£75,000 - £79,999	**4**	3	3	-
9	£80,000 - £84,999	**10**	8	3	5
1	£85,000 - £89,999	**6**	2	2	-
2	£90,000 - £94,999	**5**	2	2	-
-	£95,000 - £99,999	**1**	1	1	-
2	£100,000 - £104,999	**1**	1	-	1
2	£105,000 - £109,999	**3**	3	1	2
1	£110,000 - £114,999	**1**	1	-	1
-	£120,000 - £124,999	**1**			
1	£125,000 - £129,999	**-**	-	-	-
1	£130,000 - £134,999	**-**	-	-	-
-	£145,000 - £149,999	**1**	-	-	-
-	£195,000 - £199,999	**1**	-	-	-
	£225,000 - £229,999	**1**			
-	£245,000 - £249,999	**1**	-	-	-
2	£335,000 - £339,999	**-**	-	-	-
65		**86**	**64**	**50**	**14**

Note 1: Mae'r costau hyn yn cynnwys costau afreidedd a thaliadau yn lle rhybudd adeg ymadael yn ogystal ag unrhyw gostau straen sy'n gymwys, sef costau talu'n gynnar y budd-dal sy'n daladwy gan y Cyngor i'r Gronfa Bensiwn pan fydd aelod o staff dros 55 oed yn cael ei wneud yn afreidiol.

Nodyn 2: Mae'r rhain yn swyddogion sydd yn dal yn eu swyddi, ac mae 64 o'r unigolion hynny yn derbyn tâl o £60,000 neu fwy, gan gynnwys: -

a) 50 o Benaethiaid a Dirprwy Benaethiaid, a
b) 14 o Uwch Reolwyr y Cyngor, gan gynnwys yr Uwch Swyddogion a ddangosir yn Datgeliad 3 isod, a Phenaethiaid Gwasanaeth.

Datgeliad 3 : Tabl Tâl Uwch-swyddogion (gan gynnwys Cyfraniadau Pensiwn)

Teitl Swydd	Cyflog		Iawndal am Golli Swydd		Cyfraniadau Pensiwn (nodyn 2)		Cyfanswm y Tal gan gynnwys Cyfraniadau	
	18-19 £	17-18 £	18-19 £	17-18 £	18-19 £	17-18 £	18-19 £	17-18 £
Prif Weithredwr a Phennaeth y Gwasanaeth Cyflogedig (Nodyn 2)	104,500	133,726	-	-	22,259	28,484	126,759	162,210
Prif Swyddog Gweithredol Dros Dro a Phennaeth y Gwasanaeth â Thâl (Nodyn 3)	29,766	-	-	-	6,340	-	36,106	-
Cyfarwyddwr Corfforaethol - Addysg a Chymorth I Deuluoedd (Nodyn 4)	105,982	184,220	-	-	22,574	39,239	128,556	223,459
Cyfarwyddwr Corfforaethol – Cymunedau (Nodyn 5)	82,959	106,160	-	-	17,670	22,612	100,629	128,772
Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Gweithredol a Phartneriaethau (Nodyn 6)	122,108	103,682	93,903	-	147,424	22,084	-	125,766
Cyfarwyddwr Corfforaethol – Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant	108,283	106,160	-	-	23,064	22,612	131,347	128,772
Cyfarwyddwr Corfforaethol – Adnoddau a Swyddog Adran 151 (Nodyn 7)	-	61,562	-	-	-	13,113	-	74,675
Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Rheoleiddio (Nodyn 8)	56,503	-	-	-	11,588	-	68,091	-
Pennaeth Gwasanaethau Perfformiad a Phartneriaeth (Nodyn 9)	59,923	-	-	-	12,764	-	72,687	-
Pennaeth Gweithrediadau - Cymunedau (Nodyn 10)	20,708	-	-	-	4,411	-	25,119	-

Nodiadau

Nodyn 1 Ni chafodd 'Treuliau Trethadwy' na 'Buddion mewn da' eu talu yn ystod y flwyddyn. Mae'r Cyfraniadau Pensiwn yn cyfeirio at daliadau gwirioneddol a wnaed.

Nodyn 2 Gadawodd y Prif Weithredwr y Cyngor ar 6 Ionawr 2019. Nid yw ei gyflog yn cynnwys taliadau am Ddyletswyddau Etholiad, sef y swm o £960 am 6 Etholiad Cyngor Tref a Chymuned.

Nodyn 3 Penodwyd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau yn Brif Weithredwr Dros Dro o 7 Ionawr 2019.

Nodyn 4 Gadawodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Addysg a Chymorth i Deuluoedd y Cyngor ar 7 Ionawr 2018. Cafodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Addysg a Chymorth i Deuluoedd dros dro a benodwyd i lenwi'r swydd honno ei benodi'n Gyfarwyddwr Corfforaethol ar 31 Awst 2018. Yn ystod 2017-18 aeth y Cyfarwyddwr Corfforaethol ar secondiad i Lywodraeth Cymru, ac adenillwyd y costau o £109,237 yn gysylltiedig â hynny gan Lywodraeth Cymru.

Nodyn 5 Penodwyd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau yn Brif Weithredwr Dros Dro ar 7 Ionawr 2019. Roedd swydd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau yn wag o'r dyddiad hwnnw hyd ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Nodyn 6 Derbyniodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Gweithredol a Phartneriaethol ddiswyddiad gwirfoddol ar 6 Gorffennaf 2018. Mae'r ffigurau ar gyfer cyflogau a phensiwn yn cynnwys costau diswyddo a chostau pensiwn yn gysylltiedig â hynny, a oedd wedi cronni yng nghyfrifon 31 Mawrth 2018.

Nodyn 7 Penodir y Pennaeth Cyllid a Swyddog Adran 151 drwy drefniant cytundebol â Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Y costau a ysgwyddwyd ar gyfer y trefniant hwn yn ystod y flwyddyn oedd £104,129 (2017-18: £26,355)

Nodyn 8 Cymerodd y Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol a Rheoleiddio rôl Swyddog Monitro yn dilyn ymadawiad y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Gweithredol a Phartneriaethol, gan adrodd yn uniongyrchol wrth y Prif Weithredwr. Dim ond costau ers i'r swydd ddechrau adrodd yn uniongyrchol wrth y Prif Weithredwr sydd wedi'u cynnwys.

Nodyn 9 Yn dilyn ymadawiad y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Gweithredol a Phartneriaethol, adroddodd y Pennaeth Perfformiad a Gwasanaethau Partneriaeth yn uniongyrchol wrth y Prif Weithredwr, a dim ond costau ers i'r swydd ddechrau adrodd yn uniongyrchol wrth y Prif Weithredwr sydd wedi'u cynnwys.

Nodyn 10 Ar ôl penodi'r Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau yn Brif Weithredwr Dros Dro, cafodd y Pennaeth Gweithrediadau - Cymunedau ei benodi ar 1 Ionawr 2019, gan adrodd yn uniongyrchol wrth y Prif Weithredwr.

Datgeliad 4: Tabl ar Becynnau Ymadael

Mae nifer y pecynnau ymadael gyda chyfanswm y gost fesul band (£oedd) a chyfanswm cost y swyddi a ddilëwyd yn orfodol ac fel arall wedi'u nodi yn y tabl isod:

Band Cost y Pecynnau Ymadael (gan gynnwys taliadau Arbennig)	Dileu Swyddi'n Orfodol		Ymadawiadau Eraill y Cytunwyd arnynt		Cyfanswm Nifer y Pecynnau Ymadael fesul Band Cost		Cyfanswm Cost y Pecynnau Ymadael fesul Band Cost	
	18-19	17-18	18-19	17-18	18-19	17-18	18-19	17-18
£0 - £20,000	32	13	29	24	61	37	731,527	324,861
£20,001 - £40,000	34	4	16	18	50	22	1,446,731	576,770
£40,001 - £60,000	16	6	1	4	17	10	814,416	478,481
£60,001 - £80,000	4	1	1	1	5	2	329,394	125,264
£80,001 - £100,000	2	-	-	-	2	-	178,584	-
£100,001 - £150,000	-	-	1	-	1	-	141,821	-
£150,001 - £200,000	2	-	-	-	2	-	366,362	-
£200,001 - £250,000	-	1	-	-	-	1	-	233,281
£250,001 - £300,000	-	1	-	-	-	1		254,462
	90	**26**	**48**	**47**	**138**	**73**	**4,008,835**	**1,993,119**

16. Lwfansau'r Aelodau

O ganlyniad i'r adroddiad ym mis Rhagfyr 2011 gan Banel Tâl Annibynnol Cymru, daeth system newydd o daliadau 'cyflog' i aelodau i rym yn llawn o 16 Mai 2012 ymlaen. Erbyn hyn mae gan y Cyngor 'Gyflog Sylfaenol' i'r holl aelodau, 'Cyflog Uwch' a Chyflog Dinesig.

2017-18 £'000		2018-19 £'000
573	Cyflog Sylfaenol (pob Aelod)	557
465	Uwch-gyflog	481
25	Cyflog Dinesig	46
1,063	**Total**	**1,084**

Mae manylion llawn y trefniadau 'cyflog' ar gael ar wefan y Cyngor, ac mae manylion holl enillion yr aelodau hefyd yn cael eu cyhoeddi bob blwyddyn ar wefan y Cyngor.

17. Costau Archwilio allanol

Yn 2018-19 ysgwyddodd Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr y ffioedd a ganlyn ar gyfer archwilio ac arolygu allanol. O'r swm a ysgwyddwyd, hawliwyd £Dim (2017-18 - £5,083) yn erbyn grantiau:

2017-18 £'000		2018-19 £'000
194	Archwilio'r Datganiad Ariannol	192
97	Archwilio'r Perfformiad	97
291	**Gwasanaethau Archwilio Allanol**	**289**
78	Hawliau a Ffurflenni Grantiau	54
369	**Cyfanswm**	**343**

18. Cymryd rhan mewn Cydbwyllgorau a Threfniadau ar y Cyd

Cymerodd y Cyngor ran mewn nifer o Gydbwyllgorau a Threfniadau ar y Cyd yn ystod y flwyddyn. Mae'r symiau a gyfrannodd y Cyngor wedi'u nodi isod.

	2017-18 £'000	2018-19 £'000
Bargen Dinas Rhanbarth Prifddinas Caerdydd (CCRCD)	2,285	1,257
Gwasanaeth Addysg ar y Cyd Consortiwm Canol De	621	606
Gwasanaeth Cymorth i Deuluoedd Integredig (IFSS)	198	163
Gwasanaeth Mabwysiadu ar y Cyd	949	949
Gwasanaeth Rheoleiddio a Rennir	1,621	1,505
Gwasanaeth Archwilio Mewnol a Rennir	251	205
Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuenctid ac Ymyrraeth Gynnar Western Bay	275	287
Gorfodi Parcio Sifil	213	185
Archifau Morgannwg	92	92
Amlosgfa Coychurch	-	-
Amlosgfa Margam	-	-
Total	**6,505**	**5,249**

19. Trafodiadau Partïon Cysylltiedig

Mae'n ofynnol i'r Cyngor ddatgelu trafodiadau perthnasol gyda phartïon cysylltiedig – cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli'r cyngor neu i ddylanwadu arno neu i gael eu rheoli neu eu dylanwadu gan y Cyngor. Mae datgelu'r trafodiadau hyn yn caniatáu i'r darllenwyr asesu i ba raddau y gallai'r Cyngor fod wedi'i gyfyngu yn ei allu i weithredu'n annibynnol neu y gallai fod wedi sicrhau'r

gallu i gyfyngu ar allu parti arall i fargeinio'n ddirwystr gyda'r Cyngor.

Llywodraeth Cymru
Mae gan Lywodraeth Cymru gryn ddylanwad dros weithrediadau cyffredinol y Cyngor – hi sy'n gyfrifol am ddarparu'r fframwaith statudol y mae'r Cyngor yn gweithio ynddo, yn darparu'r rhan fwyaf o'i gyllid ar ffurf grantiau ac yn rhagnodi telerau llawer o'r trafodion sydd gan y Cyngor gyda phartïon eraill (e.e. biliau'r dreth gyngor). Nodir y grantiau a gafwyd oddi wrth adrannau'r llywodraeth yn Nodiadau 4 a 5 uchod.

Aelodau
Mae gan aelodau'r Cyngor reolaeth uniongyrchol dros bolisïau ariannol a gweithredol y Cyngor. Cedwir buddiannau allanol yr aelodau ar gofrestr, sydd ar gael i'w harchwilio ar wefan y Cyngor. Dangosir cyfanswm y lwfansau a dalwyd i aelodau yn 2018-19 yn Nodyn 16. Roedd taliadau a wnaed i sefydliadau yr oedd Aelodau ymhlith eu huwch reolwyr yn cynnwys Gofal a Thrwsio (Pen-y-bont ar Ogwr) £1,365,954 (ni ddatganwyd unrhyw fuddiannau yn 2017-18), Cyngor ar Bopeth Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr £226,709 (£224,415 yn 2017-18) a Chymdeithas Sefydliadau Gwirfoddol Pen-y-bont ar Ogwr £92,322 yn 2018-19 (£104,500 yn 2017-18). Ym mhob achos, rhoddwyd ystyriaeth briodol i ddatganiadau buddiant wrth gyflwyno'r grantiau. Ni chymerodd yr aelodau perthnasol ran mewn unrhyw drafodaeth ma phenderfyniad yn gysylltiedig â'r grantiau. £293,576 oedd cyfanswm y taliadau eraill a wnaed i sefydliadau lle datganodd aelodau fuddiant (£426,230 yn 2017-18).

Prif Swyddogion
Yn ystod 2018-19, bu'r Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau yn eistedd ar Fwrdd Capita Glamorgan Consultancy Ltd hyd 4 Gorffennaf 2018, a'r Pennaeth Gofal Cymdeithasol Oedolion ar ôl y dyddiad hwnnw. Mae'r Cyngor yn berchen ar 14.7% o'r cyfranddaliadau yn y cwmni ac yn dal hawliau pleidleisio yn unol â hynny ar y Bwrdd. Yn ystod 2018-19, codwyd taliadau o £1,146,732 gan y Cyngor (2017-18: £1,038,722) yn gysylltiedig â nwyddau, gwasanaethau a gwaith cyfalaf. Yn ogystal â hynny, roedd y Cyfarwyddwr Corfforaethol yn eistedd ar Fwrdd CSC Foundry Ltd, sef corff â dibenion arbennig sy'n is-gwmni sy'n perthyn yn llwyr i Gyd-bwyllgor y Fargen Ddinesig. Ceir manylion y taliadau a wnaed i Fargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd yn Nodyn 18 i'r cyfrifon. Roedd y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant yn Aelod Bwrdd Cysylltiol o Fwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg. Mae gan y Cyngor a'r Bwrdd Iechyd amryw o drefniadau i gyfuno cronfeydd ariannol, fel y disgrifir yn nodyn 14 - Adran 33 o Ddeddf y GIG (Cymru) 2006.

Mae'r Pennaeth dros Adfywio, Datblygu a Gwasanaethau Eiddo yn Aelod Bwrdd dros Goleg Penybont ac yn Gyfarwyddwr hefyd i Ardal Gwella Busnes Pen-y-bont ar Ogwr, sydd newydd ei sefydlu. Yn ystod 2018-19 cyfanswm y taliadau i'r Coleg oedd £344,569 (2017-18: £295,640). Mae'r Cyngor yn gweithredu fel casglwr Ardrethi Busnes ar ran yr Adran Gwella Busnes ac yn trosglwyddo'r arian hwnnw i'r cwmni. Nid oes gan y Cyngor unrhyw drafodiadau busnes gyda'r cwmni Ardal Gwella Busnes. Ni chafodd unrhyw Gyfarwyddwyr unrhyw gydnabyddiaeth ariannol am y swyddi hyn.

Cyd-bwyllgorau eraill

Dangosir manylion y symiau a dalwyd o dan Gyd-bwyllgorau yn Nodyn 18.

Cyd-bwyllgor Archifau Morgannwg
Rheolir a gweinyddir Swyddfa Cofnodion Morgannwg gan Gyd-bwyllgor Archifau Morgannwg o dan bwerau a roddir gan Ddeddf Llywodraeth Leol (Cymru) 1994.

Amlosgfa Llangrallo
Mae Amlosgfa Llangrallo o dan reolaeth Cyd-bwyllgor o Aelodau o Gyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf a Chyngor Bwrdeistref Sirol Bro

Morgannwg. Mae datganiadau ariannol y Cyd-bwyllgor hwn ar gael ar wefan Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr (www.bridgend.gov.uk).

Amlosgfa Margam
Mae Amlosgfa Margam o dan reolaeth Cyd-bwyllgor o Aelodau o Gyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot, sy'n rheoli'r Amlosgfa. Mae datganiadau ariannol y Cyd-bwyllgor hwn ar gael ar wefan Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot (www.npt.gov.uk)

Cyrff Cyhoeddus Eraill

Mae gan y Cyngor nifer o drefniadau i rannu cyllidebau gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg yn unol â'r manylion yn Nodyn 14. Mae hefyd yn talu ffi reoli i Ymddiriedolaeth Awen, sy'n sefydliad dielw, am wasanaethau diwylliannol. Y swm a dalwyd yn 2018-19 oedd £3,231,354 (2017-18: £3,226,540). Mae gan Fwrdd Ymddiriedolaeth Awen un Aelod ac aelod o deulu Aelod yn Gyfarwyddwyr.

Nodiadau i'r Datganiad ar gyfer y Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn

20. Addasiadau rhwng Sail Cyfrifyddu a Sail Ariannu o dan y Rheoliadau

Mae'r nodyn hwn yn manylu ar yr addasiadau a wnaed yng nghyfanswm yr Incwm a'r Gwariant Cynhwysfawr a gydnabuwyd gan y Cyngor yn y flwyddyn yn unol ag arferion cyfrifyddu priodol ar gyfer yr adnoddau y mae darpariaethau statudol yn pennu eu bod ar gael i'r Cyngor i dalu gwariant refeniw a chyfalaf yn y dyfodol.

Mae'r canlynol yn disgrifio'r cronfeydd wrth gefn y gwnaed yr addasiadau ar eu cyfer.

Balans Cronfa'r Cyngor

Dyma'r gronfa statudol y mae'n ofynnol i holl dderbyniadau'r Cyngor gael eu talu iddi ac y mae holl rwymedigaethau'r Cyngor i'w talu ohoni, ac eithrio i'r graddau y gall rheolau statudol ddarparu'n wahanol. Mae'r rheolau hyn hefyd yn cael pennu ym mha flwyddyn ariannol y dylai rhwymedigaethau a thaliadau effeithio ar Falans Cronfa'r Cyngor, heb gyd-fynd o reidrwydd â'r arferion cyfrifyddu priodol. Gan hynny, mae Balans Cronfa'r Cyngor yn crynhoi'r adnoddau y mae gan y Cyngor bŵer statudol i'w gwario ar ei wasanaethau neu ar fuddsoddiadau cyfalaf (neu'r diffyg neu'r adnoddau y mae'n ofynnol i'r Cyngor eu hadennill) ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Cronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf

Mae'r Gronfa wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf yn cadw'r enillion yn sgil gwaredu tir neu asedau eraill, y
mae'r statud yn eu cyfyngu rhag cael eu defnyddio heblaw i ariannu gwariant cyfalaf newydd neu i'w neilltuo i ariannu gwariant cyfalaf hanesyddol. Mae balans y gronfa'n dangos yr adnoddau sydd heb eu defnyddio at y dibenion hyn eto ar ddiwedd y flwyddyn.

Grantiau Cyfalaf heb eu Defnyddio

Mae'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf heb eu Defnyddio yn cadw'r grantiau a'r cyfraniadau a gafwyd tuag at brosiectau cyfalaf y mae'r Cyngor wedi bodloni'r amodau ar eu cyfer a fyddai'n ei gwneud yn ofynnol i'r arian gael ei ad-dalu fel arall, ond sydd heb eu defnyddio eto i dalu am wariant. Mae'r balans yn cael ei gyfyngu gan delerau'r grantiau ynglŷn â'r gwariant cyfalaf y gellir ei ddefnyddio ar ei gyfer a/neu ynglŷn â'r flwyddyn ariannol y caniateir hynny ynddi.

Mae'r tablau isod yn manylu ar yr addasiadau ar gyfer 2016-17 at ddibenion cymharu â'r addasiadau ar gyfer 2017-18.

Cronfeydd wrth Gefn Annefnyddiadwy

Mae hyn yn cynnwys y Gronfa wrth Gefn Ailbrisio sy'n cadw'r enillion a wnaed gan y Cyngor yn sgil cynnydd yng ngwerth ei Eiddo, ei Beiriannau a'i Offer; y Gronfa Bensiynau wrth Gefn sy'n amsugno'r gwahaniaethau mewn amser sy'n codi yn sgil y gwahanol drefniadau cyfrifyddu ar gyfer buddion ôl-gyflogaeth ac ar gyfer buddion cyllid a hynny yn unol â'r darpariaethau statudol; y Cyfrif Addasu Cyfalaf sy'n amsugno'r gwahaniaeth mewn amser sy'n codi yn sgil y gwahanol drefniadau cyfrifyddu ar gyfer defnyddio asedau anghyfredol ac ar gyfer ariannu'r broses o gaffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny o dan ddarpariaethau statudol; y Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol sy'n amsugno'r gwahaniaeth mewn amser sy'n codi yn sgil y gwahanol drefniadau cyfrifyddu ar gyfer incwm a gwariant yn ymwneud ag offerynnau ariannol penodol ac ar gyfer dwyn colledion neu elwa ar enillion yn unol â darpariaethau statudol; a'r Cyfrif Absenoldebau Cronedig Byrdymor sy'n amsugno gwahaniaethau a fyddai'n codi fel arall ar Falans Cronfa'r Cyngor drwy gronni absenoldebau iawndaledig a enillwyd ond nas cymerwyd yn ystod y flwyddyn.

Mae'r tablau isod yn cynnwys manylion yr addasiadau ar gyfer 2017-18 i ddibenion cymharu, a'r addasiadau ar gyfer 2018-19.

2018-19	Cronfeydd Defnyddiadwy Balans Cronfa'r Cyngor £'000	Cronfeydd Defnyddiadwy Cronfa wrth gefn Derbyniadau Cyfalaf £'000	Cronfeydd Defnyddiadwy Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio £'000	Cronfeydd wrth gefn Annefnyddiadwy £'000
Addasiad i Adnoddau Refeniw				
Symiau y mae incwm a gwariant, sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, yn wahanol i'r refeniw am y flwyddyn a gyfrifwyd gyda nhw, yn unol â'r gofynion statudol:				
Costau pensiynau (wedi eu trosglwyddo i'r Gronfa Pensiynau, neu ganddi)	21,210			(21,210)
Offerynnau Ariannol (wedi eu trosglwydd o Gyfrif Addasu yr Offerynnau Ariannol)	(8)			8
Tâl gwyliau (wedi'i drosglwyddo i Gronfa wrth gefn Absenoldebau wedi eu Croni)	(422)			422
Dirymu cofnodion wedi eu cynnwys yn y Gwarged neu'r Diffyg o'r Darpariaeth Gwasanaethau mewn cysylltiad a gwariant cyfalaf (codir yr eitemau hyn ar y Cyfrif Addasu Cyfalaf)	8,377			(8,377)
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	**29,157**	**-**	**-**	**(29,157)**
Addasiadau rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf				
Trosglwyddo derbyniadau o refeniw o werthiant asedau nad ydynt yn gyfredol i'r Gronfa wrth gefn Derbyniadau Cyfalaf	(1,884)	1,884		
Darpariaeth statudol ar gyfer ad-dalu dyled (trosglwyddo o'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf)	(4,958)			4,958
Gwariant cyfalaf wedi'i ariannu gan falansau refeniw (trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf)	(3,922)			3,922
Cyfanswm Addasiadau rhwng Addasiadau Refeniw a Chyfalaf	**(10,764)**	**1,884**	**-**	**8,880**
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf				
Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf		(5,123)		5,123
Defnydd o grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	(9,494)			9,494
Taliadau arian parod mewn cysylltiad â derbyniadau cyfalaf gohiriedig			1,194	(1,194)
Cyfanswm addasiadau i Gronfeydd Cyfalaf	**(9,494)**	**(5,123)**	**1,194**	**13,423**
Cyfanswm Addasiadau	**8,899**	**(3,239)**	**1,194**	**(6,854)**

2018-19	Cronfeydd Defnyddiadwy Balans Cronfa'r Cyngor £'000	Cronfeydd Defnyddiadwy Cronfa wrth gefn Derbyniadau Cyfalaf £'000	Cronfeydd Defnyddiadwy Grantiau Cyfalaf heb eu defnyddio £'000	Cronfeydd wrth gefn Annefnyddiadwy £'000
Addasiad i Adnoddau Refeniw				
Symiau y mae incwm a gwariant, sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, yn wahanol i'r refeniw am y flwyddyn a gyfrifwyd gyda nhw, yn unol â'r gofynion statudol:				
Costau pensiynau (wedi eu trosglwyddo i'r Gronfa Pensiynau, neu ganddi)	11,810			(11,810)
Offerynnau Ariannol (wedi eu trosglwydd o Gyfrif Addasu yr Offerynnau Ariannol)	(8)			8
Tâl gwyliau (wedi'i drosglwyddo i Gronfa wrth gefn Absenoldebau wedi eu Croni)	519			(519)
Dirymu cofnodion wedi eu cynnwys yn y Gwarged neu'r Diffyg o'r Darpariaeth Gwasanaethau mewn cysylltiad a gwariant cyfalaf (codir yr eitemau hyn ar y Cyfrif Addasu Cyfalaf)	30,199			(30,199)
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	**42,520**	**-**	**-**	**(42,520)**
Addasiadau rhwng Adnoddau Refeniw a Chyfalaf				
Trosglwyddo derbyniadau o refeniw o werthiant asedau nad ydynt yn gyfredol i'r Gronfa wrth gefn Derbyniadau Cyfalaf	(573)	573		
Darpariaeth statudol ar gyfer ad-dalu dyled (trosglwyddo o'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf)	(7,179)			7,179
Gwariant cyfalaf wedi'i ariannu gan falansau refeniw (trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf)	(9,922)			9,922
Cyfanswm Addasiadau rhwng Addasiadau Refeniw a Chyfalaf	**(17,674)**	**573**	**-**	**17,101**
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf				
Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf		(783)		783
Defnydd o grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf	(13,024)			13,024
Taliadau arian parod mewn cysylltiad â derbyniadau cyfalaf gohiriedig			105	(105)
Symiau eraill (gan gynnwys taliadau morgeisi)		7		(7)
Cyfanswm addasiadau i Gronfeydd Cyfalaf	**(13,024)**	**(776)**	**105**	**13,695**
Cyfanswm Addasiadau	**11,822**	**(203)**	**105**	**(11,724)**

Nodiadau i'r Fantolen

21. Asedau anghyfredol

a) Ymrwymiadau cyfalaf

Ar 31 Mawrth 2019 nid oedd gan y Cyngor unrhyw ymrwymiadau cyfalaf o bwys.

2017-18 £'000		2018-19 £'000
3,890	Darpariaeth Gynradd De Dyffryn Garw	-
4,248	Ysgol Gynradd Pencoed	-
8,138	**Cyfanswm**	**-**

b) Nodiadau ar Asedau Anghyfredol

Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyir ac Ysgolion Gwirfoddol a Reolir

Mae'r Cyngor yn cydnabod ei unig Ysgol Wirfoddol a Reolir ar ei Fantolen, sef Ysgol Gynradd yr Eglwys yng Nghymru Pen-y-fai. Nid yw'r pedair ysgol gynradd wirfoddol a gynorthwyir na'r un ysgol gyfun wirfoddol a gynorthwyir yn asedau i'r Cyngor ac felly nid ydynt wedi eu cynnwys yn y Fantolen.

c) Prisio Asedau Anghyfredol

Mae Asedau Anghyfredol wedi'u cynnwys yn y Fantolen ar y sail brisio a nodir yn y Datganiad Polisïau Cyfrifyddu. Mae'r holl asedau yn cael eu prisio ar sail 3 blynedd dreigl ar 31 Rhagfyr, a'u hadolygu ar 31 Mawrth, i gadarnhau na fu newidiadau sylweddol yn y gwerth yn ystod y cyfnod hwnnw. Gwnaed y prisiadau hyn gan Syrfewyr y Cyngor yn unol â'r Nodiadau Ymarfer a Chyfarwyddyd ar Ddatganiadau ar Brisio Asedau gan Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig, ar gyfer asedau nad ydynt yn rhai buddsoddi. Caiff asedau buddsoddi eu prisio'n annibynnol gan Cooke & Arkwright.

Crynodeb o Eiddo, Peiriannau ac Offer (EPE)	Tir ac adeiladau eraill £'000	Cerbydau, Peiriannau ac Offer £'000	Seilwaith £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedua Gormodol £'000	Asedau'n cael eu Hadeiladu £'000	Cyfanswm yr Asedua EPE £'000	Asedau PFI a gynhwysswyd yn y EPE £'000
Cost neu brisiad								
At 1 Ebrill 2018	399,145	9,364	214,177	4,951	15,130	7,739	**650,506**	24,142
Ychwanegiadau	3,391	1,530	7,457	-	-	9,062	**21,440**	-
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig a ysgrifennwyd allan I'r GCA	(19,417)	(1,123)	-	-	(502)	-	**(21,042)**	(2,783)
Cynyddiadau/(gostyniadau) ailbrisio heb eu cydnabod yn y Gronfa Ailbrisio	27,437	352	-	(2)	(56)	-	**27,731**	1,258
Cynyddiadau/(gostyngiadau) ailbrisio a gydnabuwyd yn y Gwarged/Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	16,054	-	-	-	(807)	-	**15,247**	251
Dileu Cydnabyddiaeth - gwaredu	(234)	(532)	-		(100)	-	**(866)**	-
Asedau a ailddosbarthwyd (i)/o Asedau a Gedwir I'w Gwerthu	(195)	-	-	-	1,761	-	**1,566**	-
Symudiadau eraill mewn Cost neu Brisiad	13,850	-	-	-	2,289	(16,139)	**-**	-
At 31 Mawrth 2019	**440,031**	**9,591**	**221,634**	**4,949**	**17,715**	**662**	**694,582**	**22,868**
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig								
At 1 Ebrill 2018	(18,113)	(4,632)	(150,475)	(37)	(2)	(1)	**(173,260)**	(1,858)
Tal Dibrisiant am y flwyddyn	(10,947)	(1,530)	(5,878)	-	(55)	-	**(18,410)**	(928)
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig a ysgrifennwyd allan I'r gwarged/diffyg ar y ddarparieth gwasanaethau	19,417	1,123	-	-	502	**-**	**21,042**	2,783
Colledion Ailbrisio/(Gwrthdroadau) a gydnabuwyd yn y Gronfa Ailbrisio	(612)	-	(134)	-	-	-	**(746)**	-
Dileu Cydnabyddiaeth - gwaredu	15	526	-	-	-	-	**541**	-
Symudiadau Eraill	630	-	-	-	(630)	1	**1**	**-**
At 31 Mawrth 2019	**(9,610)**	**(4,513)**	**(156,487)**	**(37)**	**(185)**	**-**	**(170,832)**	**(3)**
Y Fantolen ar 1 Ebrill 2018	**381,032**	**4,732**	**63,702**	**4,914**	**15,128**	**7,738**	**477,246**	**22,284**
Y Fantolen ar 31 Mawrth 2019	**430,421**	**5,078**	**65,147**	**4,912**	**17,530**	**662**	**523,750**	**22,865**

Crynodeb o Eiddo, Peiriannau ac Offer (EPE)	Tir ac adeiladau eraill £'000	Cerbydau, Peiriannau ac Offer £'000	Seilwaith £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedua Gormodol £'000	Asedau'n cael eu Hadeiladu £'000	Cyfanswm yr Asedua EPE £'000	Asedau PFI a gynhwyswyd yn y EPE £'000
Cost neu brisiad								
At 1 Ebrill 2017	393,381	8,572	209,507	5,052	8,250	4,068	**628,830**	24,142
Ychwanegiadau	3,148	1,705	4,934	-	3,520	16,496	**29,803**	-
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig a ysgrifennwyd allan I'r GCA	(6,949)	-	-	-	(12)	-	**(6,961)**	-
Cynyddiadau/(gostyniadau) ailbrisio heb eu cydnabod yn y Gronfa Ailbrisio	5,153	-	-	2	946	-	**6,101**	-
Cynyddiadau/(gostyngiadau) ailbrisio a gydnabuwyd yn y Gwarged/Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	(454)	-	-	(42)	174	-	**(322)**	-
Dileu Cydnabyddiaeth - gwaredu	(2,601)	(503)	-	-	-	-	**(3,104)**	-
Asedau a ailddosbarthwyd (i)/o Asedau a Gedwir I'w Gwerthu	(2,101)	-	-	-	(2,380)	-	**(4,481)**	-
Asedau a ailddosbarthwyd (i)/o Eiddo Buddsoddi	850	-	-	-	200	-	**1,050**	
Symudiadau eraill mewn Cost neu Brisiad	8,718	(410)	(264)	(61)	4,432	(12,825)	**(410)**	-
At 31 Marwth 2018	**399,145**	**9,364**	**214,177**	**4,951**	**15,130**	**7,739**	**650,506**	**24,142**
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig								
At 1 Ebrill 2017	(14,367)	(3,967)	(139,460)	(37)	(13)	(1)	**(157,845)**	(931)
Tal Dibrisiant am y flwyddyn	(10,900)	(1,075)	(10,788)	-	(1)	**-**	**(22,764)**	(927)
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig a ysgrifennwyd allan I'r gwarged/diffyg ar y ddarparieth gwasanaethau	6,949	-	-	-	12	-	**6,961**	-
Colledion/(Gwrthdroadau) drwy Amhariad a gydnabuwyd yn y Gronfa Ailbrisio	(376)	(56)	(227)	-	-	-	**(659)**	-
Dileu Cydnabyddiaeth - gwaredu	581	384	-	-	-	-	**965**	-
Symudiadau Eraill	-	82	-	-	-	1	**83**	-
At 31 Mawrth 2018	**(18,113)**	**(4,632)**	**(150,475)**	**(37)**	**(2)**	**-**	**(173,259)**	**(1,858)**
Y Fantolen ar 1 Ebrill 2017	**379,014**	**4,605**	**70,047**	**5,015**	**8,237**	**4,067**	**470,985**	**23,211**
Y Fantolen ar 31 Mawrth 2018	**381,032**	**4,732**	**63,702**	**4,914**	**15,128**	**7,739**	**477,247**	**22,284**

d) Asedau Anniriaethol.

Mae'r ased Anniriaethol yn cyfeirio at System Gwybodaeth Gofal Cymunedol Cymru, WCCIS. Ar 31 Mawrth 2019, gweddill oes yr ased oedd 4 blynedd.

Asedau anniriaethol	**£'000**
Cost neu brisiad	
Ar 1 Ebrill 2018	6,003
Ywchwanegiadau	37
Ar 31 Mawrth 2019	**6,040**
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig	
Ar 1 Ebrill 2018	(1,894)
Tâl Dibrisiant am y flwyddyn	(553)
Ar 31 Mawrth 2019	**(2,447)**
Gwerth Llyfr Net ar 1 Ebrill 2018	**4,109**
Gwerth Llyfr Net ar 31 Mawrth 2019	**3,593**

Asedau anniriaethol	**£'000**
Cost neu brisiad	
Ar 1 Ebrill 2017	5,480
Ywchwanegiadau	113
Symudiadau eraill mewn Cost neu Brisiad	410
Ar 31 Mawrth 2018	**6,003**
Dibrisiant ac Amhariadau Cronedig	
Ar 1 Ebrill 2017	(1,105)
Tâl Dibrisiant am y flwyddyn	(707)
Symudiadau Eraill	(82)
Ar 31 Mawrth 2018	**(1,894)**
Gwerth Llyfr Net ar 1 Ebrill 2017	**4,375**
Gwerth Llyfr Net ar 31 Mawrth 2018	**4,109**

e) Ffynonellau Cyllid ar gyfer Gwariant Cyfalaf

2017-18 £'000		**2018-19 £'000**
(9,853)	Benthyciadau	(6,163)
(14,212)	Grantiau'r Llywodraeth	(12,037)
(180)	Derbyniadau cyfalaf	(5,123)
(9,922)	Cyfraniad refeniw	(3,922)
(2,417)	Cyfraniad arall	(369)
(36,584)	**Cyfanswm**	**(27,614)**

f) Gwariant Refeniw a Ariennir gan Gyfalaf o dan Statud

Mae a wnelo'r rhain â gwariant cyfalaf nad ydynt arwain at ased diriaethol anghyfredol. Maent yn cynnwys grantiau adnewyddu a chyfraniadau at wariant cyfalaf a ysgwyddir gan bartïon eraill. Yn 2018-19, roedd hyn hefyd yn cynnwys cyfraniad o £1.162 gan y Cyngor tuag at Fargen Ddinesig Prifddinas-ranbarth Caerdydd.

2017-18 £'000		2018-19 £'000
6,669	Gwariant Refeniw a Ariannwyd o Gyfalaf o dan Statud	6,137
(2,960)	Grantiau a Chyfraniadau	(4,106)
3,709	**Cyfanswm**	**2,031**

g) Y gofyniad ar gyfer cyllido cyfalaf a chyllido gwariant cyfalaf

2017-18 £'000	Gofyniad Cyllido Cyfalaf	2018-19 £'000
168,060	Gofyniad Cyllido Cyfalaf Agoriadol	170,880
750	Gwrthdroi'r Diwygiad I'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf Benthyca heb Gymorth	-
(25)	Gwrthdroi'r Diwygiad I'r Gofyniad Cyllido Cyfalaf Benthyca heb Gymorth MRP	-
(603)	Addasiad Blwyddyn Flaenorol y Ganolfan Arloesi	-
168,182	**Gofyniad Diwygedig ar gyfer Cyllido Cyfalaf Agoriadol**	**170,880**
	Buddsoddiad Cyfalaf	
29,916	Eiddo, Peiriannau, Offer	21,477
6,669	Gwariant Refeniw a Ariannwyd o Gyfalaf o dan Statud	6,137
	Ffynhonnell Cyllid	
(16,631)	Grantiau a chyfraniadau	(12,407)
(180)	Derbyniadau Cyfalaf a defnyddiwyd	(5,123)
(9,922)	Cyfraniadau Refeniw	(3,922)
(5,056)	Darpariaeth Refeniw Isaf	(2,858)
(1,364)	MRP Benthyciadau heb Gymorth	(1,459)
(60)	MRP y Ganolfa Arloesi	-
(79)	MRP yr Amlosgaf	-
(595)	MRP yr Ysgol PFI	(641)
170,880	**Gofyniad Cyllido Cyfalaf Cau**	**172,084**
	Esboniad y Symudiadau yn y Flwyddyn	
(1,830)	(Gostyngiad) yn yr Angen Isorweddol i Fenthyca (gyda chymorth ariannol y llywodraeth)	1,077
5,305	Cynnydd/(Gostyngiad) yn yr Angen Isorweddol i Fenthyca (heb gymorth ariannol y llywodraeth)	768
(60)	Asedau a gafwyd o dan brydlesau ariannol	-
(595)	Asedau a gafwyd o dan Gontract PFI	(641)
2,820	**Cynnydd/(Gostyngiad) yn y Gofyniad Cyllid Cyfalaf**	**1,204**

22. Eiddo Buddsoddi

Mae'r tabl a ganlyn yn crynhoi'r symudiad yng ngwerth teg eiddo buddsoddi yn ystod y flwyddyn:

2017-18 £'000		2018-19 £'000
5,060	**Balans ar 1 Ebrill**	4,360
(1,050)	Trosglwyddwyd I asedau dros ben	-
350	Enilliad/(colled) Net o addasiadau gwerth teg	275
4,360	**Balans ar 31 Mawrth**	**4,635**

23. Dyledwyr Byrdymor

Yr arian sy'n ddyledus i'r Cyngor ar ôl gwneud darpariaeth ar gyfer dyledion y mae'n bosibl na chânt eu hadennill yw hyn. Rhestrir y prif ddyledwyr isod:

2017-18 £'000 restated		2018-19 £'000
7,592	Derbyniadau Masnach	7,016
1,881	Rhagdaliadau	2,582
21,585	Symiau Derbyniadwy Eraill	22,702
31,058	**Balance as at 31 March**	**32,300**

Mae'r Cyngor yn casglu taliadau NNDR ar ran Llywodraeth Cymru. Gan fod y Cyngor wedi talu mwy o arian nag yr oedd wedi'i gasglu ar 31 Mawrth 2019, roedd y swm ychwanegol hwn wedi'i gynnwys ar y Fantolen fel dyled o £1.385 miliwn. Y swm cyfatebol ar gyfer 2017-18 oedd dyled o £0.154 miliwn.

24. Asedau a Gedwir i'w Gwerthu

2017-18 £'000		2018-19 £'000
1,730	Balans ar 1 Ebrill	5,961
4,661	Asedau nwydd eu dosbarthu fel Asedau a Gedwir i'w Gwerthu: Eiddo, Peiriannau ac Offer	195
(180)	Asedau a ddad-ddosbarthwyd fel Asedau a Gedwir i'w Gwerthu: Eiddo Peiriannau ac Offer	(1,761)
(250)	Enilliad/(Colled) Ailbrisio Asedau a Werthwyd	(1,835)
5,961	**Balans ar 31 Mawrth**	**2,560**

25. Credydwyr Byrdymor

Dyma'r arian sy'n ddyledus gan y Cyngor ac fe'i dadansoddir fel a ganlyn:

2017-18 £'000 retated		2018-19 £'000
(3,705)	Taliadau Masnach	(5,131)
(28,550)	Taliadau Eraill	(26,651)
(32,255)	**Balance as at 31 March**	**(31,782)**

26. Darpariaethau

Mae gan y Cyngor ddwy ddarpariaeth fel y'i nodir isod:

	Yswiriant £'000	Ymrwymiad Lleihau Carbon £'000	Darpariaethau Eraill £'000	Cyfanswm £'000
Balans ar 1 Ebrill 2018	2,888	253	1,060	**4,201**
Darpariaethau ychwanegol a wnaed yn 2018-19	2,870	242	-	**3,112**
Symiau a ddefnyddiwyd yn 2018-19	(482)	(253)	(342)	**(1,077)**
Balans ar 31 Mawrth 2019	**5,276**	**242**	**718**	**6,236**
Darpariaethau < 1 yr	965	242	718	**1,925**
Darpariaethau > 1 yr	4,311	-	-	**4,311**
Balans ar 31 Mawrth 2019	**5,276**	**242**	**718**	**6,236**

<u>Darpariaeth Yswiriant (Hunan-gyllido / MMI)</u>

<u>Hunan-gyllido</u>
Mae gan y Cyngor gronfa hunan-yswirio. Mae'r Ddarpariaeth Yswiriant hon wedi'i neilltuo er mwyn talu'r gost a amcangyfrifir i'r Cyngor yn sgil rhwymedigaethau nad ydynt wedi eu talu ar gyfer y blynyddoedd polisi hyd at 2018-19
o ran Rhwymedigaeth Cyflogwr, Rhwymedigaeth Gyhoeddus ac Eiddo. Er hynny, ansicr yw union gost hawliadau unigol ac amser y taliadau. Mae gan y Cyngor hefyd gronfa wrth gefn sydd wedi'i neilltuo ar gyfer Yswiriant, sy'n gweithredu fel clustog ychwanegol ar gyfer y gronfa yn ychwanegol at gyfanswm y rhwymedigaeth sydd heb ei dalu, er mwyn caniatáu ar gyfer digwyddiadau annisgwyl, dirywiad sy'n waeth na'r disgwyl yn y cronfeydd cyfredol a cholledion yn y dyfodol sy'n uwch na'r disgwyl o ran amlder a chost.

<u>Cynllun Effeithlonrwydd Ynni'r Ymrwymiad Lleihau Carbon</u>
Mae'r ddarpariaeth hon yn cynrychioli'r rhwymedigaeth i brynu Lwfansau'r Ymrwymiad Lleihau Carbon (CRC) ar gyfer allyriadau carbon deuocsid yn ystod 2018-19. Caiff y taliad ei wneud drwy brynu lwfansau'n ôl-weithredol yn ystod haf 2019. Daeth y cynllun hwn i ben ar 31 Mawrth 2019.

<u>Darpariaethau eraill</u>

Crëwyd darpariaeth newydd yn ystod y flwyddyn i ddarparu ar gyfer gwerth taliadau iawndal posibl yn y dyfodol yn deillio o ymgyfreitha sydd ar ei hanner.

27. PFI a Rhwymedigaethau Hirdymor Eraill

2017-18 £'000		Ychwanegiadau yn y Flwyddyn £'000	Wedi'i symid i Gredydwyr Byrdymor £'000	2018-19 £'000
17,000	Rhwymedigaeth Prydles PFI Ysgol Maesteg	-	(690)	16,310
537	Ganolfan Arloesi	-	(90)	447
300	Contract Gwastraff	-	(50)	250
30	Escrow (Clwb Pêl-droed)	17	-	47
2,400	Benthyciad Llywodraeth Cymru – Cwm Llyfni	(154)	(2,246)	-
20,267	**Balans ar 31 Mawrth**	**(137)**	**(3,076)**	**17,054**

Mae Rhwymedigaeth Les Cyllid y PFI yn cyfateb i werth teg yr ased sefydlog ar gyfer y PFI Ysgolion ar y dyddiad y daeth yr ased i Fantolen y Cyngor, sef £21.898 miliwn (Gorffennaf 2008). Caiff hyn ei ddibrisio dros oes y contract PFI yn unol â gwerth y taliad unedol a gymerir fel yr elfen lesio cyfalaf bob blwyddyn. Y swm a gofnodwyd ar gyfer 2018-19 oedd £640,000 ac mae £690,000 wedi'i drosglwyddo i Gredydwyr Byrdymor gan adael rhwymedigaeth hirdymor heb ei thalu o £16.3 miliwn ar ddiwedd y flwyddyn.

Cydnabuwyd Rhwymedigaeth Ariannol y Ganolfan Arloesi o £0.917 miliwn yn 2009-10 fel benthyciad o ran sylwedd. Mae hyn yn cael ei gofnodi ar gyfer y pedair blynedd ar ddeg o'r benthyciad sydd yn weddill. Y swm a gofnodwyd yn 2018-19 oedd £66,000, ac mae £90,000 wedi'i drosglwyddo i Gredydwyr Byrdymor gan arwain at rwymedigaeth ariannol o £0.447 miliwn ar 31 Mawrth 2019.

Mae rhwymedigaeth y Contract Gwastraff i'w ad-dalu fesul rhandaliad o £50,000 y flwyddyn.

Mae'r rhwymedigaeth Escrow hirdymor yn gronfa a fydd yn cael ei chynnal a'i chynyddu i ganiatáu ar gyfer adfer caeau chwarae yng Ngholeg Pen-y-bont ar Ogwr – Pen-coed yn y dyfodol.

28. Cronfeydd wrth Gefn Defnyddiadwy

Mae'r nodiadau canlynol yn rhoi manylion Cronfeydd wrth Gefn Defnyddiadwy y Cyngor:

a) Cronfa wrth gefn Ddefnyddiadwy ar gyfer Derbyniadau Cyfalaf

Derbyniadau cyfalaf yw'r rhain sydd ar gael i gyllido gwariant cyfalaf yn y dyfodol.

2017-18 £'000		2018-19 £'000
21,364	Balans ar 1 Ebrill	21,161
573	Derbyniadau Cyfalaf a Dderbyniwyd	1,884
7	Ad-daliadau Morgais (Cronfa'r Cyngor)	-
(180)	Derbyniadau a ddefnyddiwyd i ariannu gwariant cyfalaf	5,123
(603)	Addasiad blwyddyn flaenorol	-
21,764	**Balans ar 31 Mawrth**	**28,168**

b) Cronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd

Rhoddir manylion y Cronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd ar 31 Mawrth 2019 yn y Fantolen isod:

Balans Agoriadol 2017-18 £'000	Gwarchodfa	Symud yn ystod 2018-19 Ychwanegiadau / Ailddosbarthu £'000	Symud yn ystod 2018-19 Tynnu i lawr gan Gyfarwyddiaethau £'000	Balans Cau 2018-19 £'000
8,347	**Cronfa'r Cyngor**	**429**	**-**	**8,776**
	Cronfeydd Wrth Gefn Corfforaethol:			
12,082	Cyfraniad Rhaglen Gyfalaf	6,102	(4,112)	**14,072**
8,022	Cronfa Wrth Gefn Hawliadau Mawr	786	(3,534)	**5,274**
7,957	Ailgyflunio Gwasanaeth	-	(2,383)	**5,574**
11,094	Cronfeydd Corfforaethol Eraill	5,918	(4,929)	**12,083**
39,155	**Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gef**	**12,806**	**(14,958)**	**37,003**
	Cronfeydd Wrth Gefn Eraill:			
4,565	Cronfeydd Wrth Gefn y Gyfarwyddiaeth	3,093	(1,763)	**5,895**
1,088	Gwarchodfa Bargen y Ddinas	812	-	**1,900**
5,653	**Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn**	**3,905**	**(1,763)**	**7,795**
360	Balans Ysgolion Dirprwyedig	254	-	614
45,168	**Cyfanswm y Cronfeydd Wrth Gefn ac eithrio Cronfeydd Cydraddoli**	**16,965**	**(16,721)**	**45,412**
2,907	**Cydraddoli a Chronfeydd Wrth Gefn Grantiau**	805	(744)	**2,968**
48,075	**CYFANSWM CRONFA'R CYNGOR**	**17,770**	**(17,465)**	**48,380**
56,422	**CYFANSWM CYNNWYS CRONFA'R CYNGOR**	**18,199**	**(17,465)**	**57,156**

Cronfa'r Cyngor

Trosglwyddwyd £0.429 miliwn i Gronfa'r Cyngor ar gyfer 2018-19. Cynyddodd hyn y balans ar y Gronfa i £8.776 miliwn ar 31 Mawrth 2019 (£8.347 miliwn ar 31 Mawrth 2018).

Cronfeydd wrth Gefn a Glustnodwyd eraill

Roedd y swm a drosglwyddwyd i Falansau a Glustnodwyd, heb gynnwys Balans Cronfa'r Cyngor, yn gynnydd net o £0.305 miliwn yn 2018-19 (gostyngiad net o £3.084 yn 2017-18). Ceir trosolwg o bob cronfa sydd wedi'i chlustnodi isod.

Cronfeydd wrth Gefn Corfforaethol

Cyfraniad at Raglenni Cyfalaf
Sefydlwyd y gronfa hon sydd wedi'i chlustnodi fel cyfraniad refeniw at y rhaglen gyfalaf, er mwyn galluogi cynlluniau i symud ymlaen yn gynt er mwyn lleihau'r pwysau ar y gyllideb refeniw gan gyflymu gwaith i wireddu derbyniadau cyfalaf.

Cronfa a Glustnodwyd ar gyfer Hawliadau Mawr
Mae'r gronfa hon wedi'i chreu yn bennaf i dalu'r diffyg ar y gronfa bensiwn a hawliau o dan gontractau cyfalaf mawr, ac i liniaru hawliadau posibl eraill yn erbyn y Cyngor.

Costau Ad-drefnu Gwasanaethau / Diswyddo
Sefydlwyd y gronfa hon i dalu costau posibl yn ymwneud ag ailfodelu gwasanaethau a chostau diswyddo o ganlyniad i hynny yn ogystal ag ad-drefnu gwasanaethau megis y ddarpariaeth Gofal Ychwanegol fel y'i hamlinellwyd yn Strategaeth Ariannol Tymor Canolig 2016-17.

Cronfeydd wrth Gefn y Cyfarwyddiaethau

Cronfa'r Fargen Ddinesig
Bwriad y gronfa hon yw darparu'r cyllid angenrheidiol ar gyfer cyfraniad cyfalaf y Cyngor i raglen Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd.

Materion y Cyfarwyddiaethau
Mae'r gronfa hon yn ymwneud â materion penodol yn y Cyfarwyddiaethau a ragwelir yn 2019-20, ac yn cynnwys rhai symiau a gariwyd ymlaen o 2018-19. Ymhlith yr enghreifftiau y mae cronfa i weithredu cynllun gweithredu ôl-arolygiad y Gwasanaeth Troseddau Ieuenctid, y costau atodol yn gysylltiedig â newid y ddarpariaeth ar gyfer Anhwylder ar y Sbectrwm Awtistig, cronfa wrth gefn i'w defnyddio ar gyfer unrhyw gostau ychwanegol sy'n deillio o Brexit a chefnogaeth ar gyfer amryw o brentisiaid newydd o fewn y Cyngor.

Balansau Dirprwyedig Ysgolion

Mae'r balansau hyn yn cynrychioli effaith gronnol gorwario a thanwario ar gyllidebau dirprwyedig yr ysgolion nad ydynt ar gael i'r Cyngor.

Dadansoddiad o Falans Dirprwyedig Ysgolion

2017-18 Cydbwysedd Cau £'000	Mathau o Ysgolion	Niferoedd yn y categori	2018-19 Cyllideb £'000	2018-19 Gwariant £'000	2018-19 Cydbwysedd Cau £'000
261	Ysgolion Cynradd	48	45,646	45,295	351
(437)	Ysgolion Uwchradd	9	42,124	42,322	(198)
536	Ysgolion Arbennig	2	8,940	8,479	461
360	**Cyfanswm**	**59**	**96,710**	**96,096**	**614**

Mae Balans Cau 2017-18 wedi'i gynnwys yn y gyllideb ar gyfer 2018-19. Mae'r arfer cyfrifyddu hwn o gynnwys balans cau y flwyddyn flaenorol yng nghyllideb y flwyddyn bresennol yn berthnasol i ysgolion yn unig ac nid yw'n berthnasol i unrhyw faes arall o'r cyfrifon.

Cydraddoli a Grantiau wrth Gefn

Mae hyn yn cynnwys cronfeydd wrth gefn grantiau lle dylid dadansoddi'r holl grantiau a'r cyfraniadau o dan arferion cyfrifyddu priodol, i weld a oes unrhyw amodau penodol yn gysylltiedig â hwy. Pan fo'r amodau wedi'u bodloni'n wirioneddol, caiff y grant ei gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr waeth a yw'r gwariant gwirioneddol wedi digwydd ai peidio. Yn yr achosion hyn, gall y Cyngor benderfynu trosglwyddo'r arian grant i gronfa wedi'i chlustnodi i ariannu gwariant yn y dyfodol. Yn 2018-19, roedd £805,000 (2017-18 - £604,000) o grantiau newydd wedi cael eu trosglwyddo i gronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi, er mwyn sicrhau bod cyllid wedi'i warchod yn unol â thelerau ac amodau gwreiddiol y grant neu'r cyfraniad. Yn ogystal â hyn, ceir ambell gronfa gydraddoli sy'n sicrhau bod gwariant a ysgwyddir mewn blwyddyn neilltuol yn y dyfodol wedi'i wasgaru ar draws cyfnod y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig (SATC). Mae'r rhain yn cynnwys cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi ar gyfer costau etholiadau, y Gronfa Adfywio Arbennig, paratoi'r Cynllun Datblygu Lleol a Rheoli Adeiladu.

29. Cronfeydd wrth Gefn Annefnyddiadwy

Mae’r nodiadau a ganlyn yn rhoi manylion Cronfeydd wrth Gefn Annefnyddiadwy’r Cyngor:-

a) Cronfa Ailbrisio wrth Gefn (RR)

Mae'r Gronfa Ailbrisio yn cynnwys yr enillion a wnaed gan y Cyngor sy'n deillio o'r cynnydd yng ngwerth Eiddo, Offer a Chyfarpar y Cyngor. Gostyngir y balans pan fydd asedau sydd wedi crynhoi enillion:

- yn cael eu hailbrisio i lawr neu eu hamharu, gan golli’r enillion;
- yn cael eu defnyddio wrth ddarparu gwasanaethau, gan golli’r enillion drwy ddibrisiant; neu
- yn cael eu gwaredu, gan wireddu’r enillion.

Dim ond enillion sydd wedi’u cronni drwy ailbrisiadau ers 1 Ebrill 2007 a geir yn y Gronfa Ailbrisio. Cyflwynwyd y gronfa yn 2007-08. Mae’r enillion cronedig a gododd cyn y dyddiad hwnnw wedi’u cydgrynhoi yn y balans ar y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

2017-18			2018-19	
£'000	£'000		£'000	£'000
	124,703	**Balans ar 1 Ebrill**		126,378
		Blwyddyn flaenorol adj	(32)	
10,830		Ailbrisio Asedau i fyny	33,337	
(4,580)		Ailbrisio Asedau i lawr ac Amhariadau Colledion nas codwyd ar y Gwarged/Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	(5,605)	
	6,250	**Gwarged neu ddiffyg ar ailbrisio asedau anghyfredol nas gosodwyd ar y Gwarged neu’r Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau**		**27,700**
(3,803)		Y gwahaniaeth rhwng dibrisiant gwerth teg a dibrisiant cost hanesyddol	(3,755)	
(772)		Enillion cronedig ar asedau a werthwyd neu a sgrapiwyd	(770)	
	(4,575)	Swm a ysgrifennwyd i ffwrdd i’r Cyfrif Addasu Cyfalaf		(4,525)

b) Y Gronfa Pensiynau wrth Gefn

Mae'r Gronfa Bensiynau Wrth Gefn yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n codi yn sgil y gwahanol drefniadau cyfrifyddu ar gyfer buddion ôl-gyflogaeth ac ar gyfer buddion cyllid a hynny yn unol â'r darpariaethau statudol. Mae'r Cyngor yn cyfrif buddion ôl-gyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wrth i'r buddion gael eu hennill gan y gweithwyr sy'n cronni blynyddoedd o wasanaeth, gan ddiweddaru'r rhwymedigaethau a gydnabyddir er mwyn adlewyrchu chwyddiant, newid yn y rhagdybiaethau a'r enillion buddsoddi ar unrhyw adnoddau a neilltuwyd i dalu'r costau. Er hynny, mae'r trefniadau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i'r buddion a enillir gael eu hariannu wrth i'r Cyngor wneud cyfraniadau cyflogwr at y cronfeydd pensiwn neu wrth iddo dalu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt yn y pen draw. Gan hynny mae'r balans debyd ar y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn yn dangos cryn ddiffyg yn y buddion a enillwyd gan weithwyr y gorffennol a'r presennol a'r adnoddau y mae'r Cyngor wedi'u neilltuo i'w talu. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau bod cyllid wedi'i neilltuo erbyn y bydd y buddion i'w talu.

2017-18 £'000		2018-19 £'000
(252,450)	**Balans ar 1 Ebrill**	(268,620)
(4,360)	Enillion neu golledion actiwaraidd ar asedau a rhwymedigaethau pensiwn	26,320
(28,360)	Gwrthdroad eitemau yn ymwneud â Buddion Ymddeol a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Gwarged neu'r Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant	(38,650)
16,550	Cyfraniadau Pensiwn y Cyflogwr a Thaliadau Uniongyrchol i Bensiynwyr yn Daladwy yn y Flwyddyn	17,440
(268,620)	**Balans ar 31 Mawrth**	**(263,510)**

c) Cyfrif Addasu Cyfalaf (CAA)

Mae'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn amsugno'r gwahaniaeth amseru sy'n codi yn sgil y gwahanol drefniadau cyfrifyddu ar gyfer defnyddio asedau anghyfredol ac ar gyfer ariannu'r broses o gaffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny o dan ddarpariaethau statudol. Mae'r cyfrif yn cael ei ddebydu am gost caffael, adeiladu neu wella wrth i ddibrisiant, colledion amharu ac amorteiddiadau gael eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gan gysoni o'r Gronfa Ailbrisio er mwyn trosi ffigurau gwerth teg i sail cost hanesyddol). Mae'r cyfrif yn cael ei gredydu â'r symiau a neilltuwyd gan yr Awdurdod fel cyllid ar gyfer costau caffael, adeiladu a gwella.

Mae'r cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi.

Mae'r cyfrif hefyd yn cynnwys enillion ailbrisio a gronnwyd ar Eiddo, Offer a Chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, sef y dyddiad y cafodd y Gronfa Ailbrisio ei chreu i gadw enillion o'r fath.

2017-18			2018-19	
£'000	£'000		£'000	£'000
	189,468	**Balans ar 1 Ebrill**		**194,640**
		Gwrthdroad eitemau yn ymwneud â gwariant cyfalaf a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Gwarged neu'r Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Cynhwysfawr:		
(23,470)		Taliadau am ddibrisiant ac amhariad asedau anghyfredol	(18,964)	
(980)		Colledion ailbrisio ar Eiddo, Peiriannau ac Offer	14,502	
(3,709)		Gwariant Refeniw a Ariannwyd o Gyfalaf o dan Statud	(2,031)	
(7)		Symiau eraill gan gynnwys Taliadau Morgais		
(1,618)		Symiau'r asedau anghyfredol a ysgrifennwyd i ffwrdd wrth eu gwaredu neu eu gwerthu fel rhan o'r enilliad/colled wrth eu gwaredu i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant	(1,357)	
	(29,784)			(7,850)
	3,803	Symiau addasu a ysgrifennwyd allan i'r Gronfa Ailbrisio		3,755
	(25,981)	**Swm net a ysgrifennwyd allan o gost yr asedau anghyfredol a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn**		**(4,095)**
		Cyllid cyfalaf a ddefnyddiwyd yn y flwyddyn:		
180		Defnydd y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i gyllido gwariant cyfalaf	5,123	
603		Buddion Ôl-gyflogaeth Eraill a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	-	
12,919		Grantiau a chyfraniadau cyfalaf a gredydwyd i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant a ddefnyddiwyd ar gyfer cyllid cyfalaf	8,300	
7,179		Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddi cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor	4,958	
9,922		Gwariant cyfalaf a godwyd yn erbyn Cronfa'r Cyngor	3,922	
	30,803			**22,303**
	350	Symudiad yng ngwerth marchnad Eiddo Buddsoddi a gredydwyd i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant		275
	194,640	**Balans ar 31 Mawrth**		**213,123**

30. Rhwymedigaethau pensiynau, datgeliadau IAS 19

Yn rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Cyngor yn cyfrannu at gost buddion ar ôl ymddeol. Er na fydd y buddion hyn yn daladwy nes bod y gweithwyr yn ymddeol, mae gan y Cyngor ymrwymiad i wneud y taliadau (ar gyfer y buddion hyn) a'u datgelu ar yr adeg y mae'r gweithwyr yn ennill eu hawl yn y dyfodol.

Mae'r Cyngor hwn yn cymryd rhan yng Nghronfa Bensiwn Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, sy'n cael ei gweinyddu o dan y Rheoliadau sy'n llywodraethu Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Cynllun buddion diffiniedig yw hwn, sy'n golygu bod y Cyngor a'r gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa, yn ôl cyfradd a bennir gan Actiwari'r Gronfa ar sail prisiadau actiwaraidd bob tair blynedd, gan anelu at gydbwyso 100% o'r rhwymedigaethau pensiwn ag asedau buddsoddi.

Ceir rhagor o wybodaeth yn Adroddiad Blynyddol Cronfa Bensiwn Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf sydd ar gael drwy wneud cais i'r Cyfarwyddwr Cyllid, Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf, Bronwydd, Porth, Rhondda, Rhondda Cynon Taf.
http://www.rctpensions.org.uk

Trefniant budd diffiniedig heb ei gyllido yw unrhyw ddyfarniad buddion ar ôl ymddeol dewisol, ac o dan y trefniant hwn mae rhwymedigaethau'n cael eu cydnabod pan wneir y dyfarniad. Nid oes asedau buddsoddi'n cael eu cronni i dalu'r rhwymedigaethau pensiwn hyn, ac mae'n rhaid cynhyrchu arian parod i dalu'r taliadau pensiwn eu hunain pan fo'r rheiny'n ddyledus. Prif risgiau'r cynllun i'r Cyngor yw'r rhagdybiaethau ynghylch hirhoedledd, newidiadau statudol yn y cynllun, newidiadau strwythurol yn y cynllun (hynny yw tynnu'n ôl o'r cynllun ar raddfa fawr), newidiadau mewn chwyddiant, enillion bondiau, a pherfformiad y buddsoddiadau ecwiti sydd gan y cynllun. Mae'r rhain yn cael eu lleddfu i raddau gan y gofynion statudol bod rhaid codi'r symiau sy'n ofynnol o dan y statud o'r Gronfa yn unol â'r disgrifiad yn y nodyn ar y polisïau cyfrifyddu.

Mae'r Datgeliadau sy'n angenrheidiol ar gyfer 2018-19 yn cynnwys gwybodaeth a roddwyd gan weinyddwyr y pensiwn, Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf ac Aon Hewitt Associates Limited fel actiwari'r pensiwn.

Dyfarniad McCloud

Ym mis Rhagfyr 2018, cadarnhaodd y Llys Apêl fod darpariaethau amddiffyn wrth bontio a oedd wedi'u cynnwys yng nghynlluniau pensiwn diwygiedig barnwrol ac ymladdwyr tân, a gyflwynwyd yn rhan o ddiwygiadau pensiwn gwasanaethau cyhoeddus yn 2015, yn gyfystyr â gwahaniaethu uniongyrchol ar sail oedran, a'u bod felly'n anghyfreithlon. Ar 27 Mehefin 2019, gwrthododd yr Uchel Lys gais y Llywodraeth am hawl i apelio yn erbyn y penderfyniadau. Mae darpariaeth ar gyfer y rhwymedigaeth ychwanegol bosibl o £8.24 miliwn ar sail asesiad actiwaraidd wedi'i chynnwys yn y cyfrifon a'r nodiadau cysylltiedig.

Trafodiadau ynglŷn â Buddion ar ôl Ymddeol

Mae cost buddion ymddeol yn cael ei chydnabod yn y gost a gofnodir ar gyfer gwasanaethau pan gânt eu hennill gan y gweithwyr, yn hytrach na phan delir y buddion yn y pen draw ar ffurf pensiynau. Er hynny, mae'r taliad y mae'n ofynnol ei godi yn erbyn y Dreth Gyngor yn cael ei seilio ar yr arian parod sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly mae cost wirioneddol buddion ar ôl ymddeol yn cael ei gwrth-droi allan o Gronfa'r Cyngor drwy'r Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Mae'r trafodion a ganlyn wedi'u gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ac ym Malans Cronfa'r Cyngor drwy'r Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn:-

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Buddion LGPS heb eu Cyllido	Buddion Athrawon heb eu Cyllido	Cyfanswm	Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Buddion LGPS heb eu Cyllido	Buddion Athrawon heb eu Cyllido	Cyfanswm
£m 2017-18	£m 2017-18	£m 2017-18	£m 2017-18	**Cost y Gwasanaethau:**	£m 2018-19	£m 2018-19	£m 2018-19	£m 2018-19
				Cost y gwasanaethau'n cynnwys:				
21.84	0.00	0.00	**21.84**	Cost y gwasanaeth cyfredol	22.65	0.00	0.00	**22.65**
0.17	0.00	0.00	**0.17**	Cost y gwasanaeth yn y gorffennol	9.24	0.00	0.00	**9.24**
0.00	0.00	0.00	**0.00**	(enilliad)/colled o setliadau	0.00	0.00	0.00	**0.00**
				Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi:-				
6.04	0.20	0.11	**6.35**	Cost net y llogau	6.47	0.19	0.10	**6.76**
28.05	**0.20**	**0.11**	**28.36**	**Cyfanswm Taliadau Buddion Ôl-gyflogaeth i'r Gwarged neu'r Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau**	**38.36**	**0.19**	**0.10**	**38.65**
				Buddion Ôl-gyflogaeth Eraill a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr				
				Ailfesuriadau'r rhwymedigaeth buddion diffiniedig net yn cynnwys:				
(13.42)	0.00	0.00	**(13.42)**	Enillion ar asedau'r cynllun (heb gynnwys y swm a gynhwyswyd yng nghost net y llogau)	(40.76)	0.00	0.00	**(40.76)**
13.85	0.07	0.03	**13.95**	(Enillion)/colledion actiwaraidd oherwydd newidiadau yn y rhagdybiaethau ariannol	46.24	0.19	0.07	**46.50**
0.00	0.00	0.00	**0.00**	(Enillion)/colledion actiwaraidd oherwydd newidiadau yn y rhagdybiaethau demograffig	(32.89)	(0.33)	(0.20)	**(33.42)**
4.22	0.03	(0.42)	**3.83**	(Enillion)/colledion actiwaraidd oherwydd rhwymedigaethau	1.33	0.02	0.01	**1.36**
4.65	**0.10**	**(0.39)**	**4.36**	**Cyfanswm taliadau'r Buddion Ôl-gyflogaeth i'r Datganiad Cynhwysfawr Incwm a Gwariant**	**(26.08)**	**(0.12)**	**(0.12)**	**(26.32)**
				Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd:-				
(28.05)	(0.20)	(0.11)	**(28.36)**	Gwrthdroad y taliadau net a wnaed am fuddion ymddeol yn unol ag IAS 19	(38.36)	(0.19)	(0.10)	**(38.65)**
				Swm gwirioneddol a godwyd yn erbyn Balans Cronfa'r Cygnor am bensiynau yn y flwyddyn:-				
15.69	0.47	0.39	**16.55**	Cyfraniadau'r Cyflogwr yn daladwy i'r cynllun	16.58	0.48	0.38	**17.44**
(22.44)	(0.47)	(0.39)	**(23.30)**	Buddion Ymddeol a dalwyd allan	(30.34)	(0.48)	(0.38)	**(31.20)**

Asedau Pensiynau a Rhwymedigaethau a Gydnabyddir yn y Fantolen

Mae'r symiau a gynhwysir yn y Fantolen sy'n codi o rwymedigaeth y Cyngor mewn perthynas â'i gynllun buddion diffiniedig fel a ganlyn:-

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £m 2017-18	Buddion LGPS heb eu Cyllido £m 2017-18	Buddion Athrawon heb eu Cyllido £m 2017-18	Cyfanswm £m 2017-18		Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol £m 2018-19	Buddion LGPS heb eu Cyllido £m 2018-19	Buddion Athrawon heb eu Cyllido £m 2018-19	Cyfanswm £m 2018-19
814.56	7.64	3.87	**826.07**	Gwerth presennol y rhwymedigaeth buddion diffiniedig	856.10	7.23	3.47	**866.80**
(557.45)	0.00	0.00	**(557.45)**	Gwerth teg Asedau'r Cynllun	(603.29)	0.00	0.00	**(603.29)**
257.11	**7.64**	**3.87**	**268.62**	**Rhwymedigaeth net sy'n codi o'r rhwymedigaeth buddion diffiniedig**	**252.81**	**7.23**	**3.47**	**263.51**

Cysoni'r Symudiadau yng Ngwerth Teg Asedau'r Cynllun

£m 2017-18		£m 2018-19
532.49	**Gwerth teg agoriadol asedau'r cynllun**	557.45
13.82	Incwm o logau ar yr asedau	14.38
	Enilliad/(colled) ailfesuriadau:	
13.42	Yr enillion ar asedau'r cynllun, heb gynnwys y swm a gynhwyswyd yng nghost net y llogau	40.76
15.69	Cyfraniadau gan y Cyflogwr	16.58
4.47	Cyfraniadau gan yr Aelodau	4.46
(22.44)	Buddion Net a dalwyd allan	(30.34)
557.45	**Balans ar 31 Mawrth**	**603.29**

Cysoni Gwerth Presennol Rhwymedigaethau'r Cynllun (Rhwymedigaeth Buddion Diffiniedig)

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Buddion LGPS heb eu Cyllido	Buddion Athrawon heb eu Cyllido	Cyfanswm		Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	Buddion LGPS heb eu Cyllido	Buddion Athrawon heb eu Cyllido	Cyfanswm
£m	£m	£m	£m		£m	£m	£m	£m
2017-18	2017-18	2017-18	2017-18		2018-19	2018-19	2018-19	2018-19
772.59	7.81	4.54	784.94	**Balans agoriadol ar 1 Ebrill**	814.56	7.64	3.87	826.07
21.84	0.00	0.00	21.84	Cost Bresennol y Gwasanaeth	22.65	0.00	0.00	22.65
19.86	0.20	0.11	20.17	Cost Llogau	20.85	0.19	0.10	21.14
4.47	0.00	0.00	4.47	Cyfraniadau gan aelodau'r cynllun	4.46	0.00	0.00	4.46
0.00	0.00	0.00	0.00	(Enillion) a cholledion ailfesuriadau:	0.00	0.00	0.00	0.00
13.85	0.07	0.03	13.95	Enillion/colledion actiwaraidd yn codi o newidiadau yn y rhagdybiaethau ariannol	46.24	0.19	0.07	46.50
0.00	0.00	0.00	0.00	Enillion/colledion actiwaraidd yn codi o newidiadau yn y rhagdybiaethau demograffig	(32.89)	(0.33)	(0.20)	-33.42
4.22	0.03	(0.42)	3.83	(Enillion)/colledion actiwaraidd oherwydd rhwymedigaethau	1.33	0.02	0.01	1.36
0.17	0.00	0.00	0.17	Cost y Gwasanaeth yn y Gorffennol	9.24	0.00	0.00	9.24
(22.44)	(0.47)	(0.39)	-23.30	Buddion a dalwyd	(30.34)	(0.48)	(0.38)	-31.20
0.00	0.00	0.00	0.00	Rhwymedigaethau a ddilëwyd ar setliadau	0.00	0.00	0.00	0.00
814.56	**7.64**	**3.87**	**826.07**	**Balans ar 31 Mawrth**	**856.10**	**7.23**	**3.47**	**866.80**

Asedau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol:

Gwerth Teg Asedau'r Cynllum 2017-18 £m	Rhaniad Asedau 2017-18 %		Gwerth Teg Asedau'r Cynllum 2018-19 £m	Rhaniad Asedau 2018-19 %
15.137	**2.72**	**Arian Parod a Gwerthoedd Cyfwerth ag Arian Parod**	**6.80**	**2.72**
		<u>Offerynnau Ecwiti:</u>		
		Yn ôl y math o ddiwydiant (Sector FTSE)		
11.347	2.04	Olew a Nwy	3.270	2.04
12.715	2.28	Deunyddiau Sylfaenol	7.920	2.28
54.757	9.82	Diwydiannol	26.080	9.82
49.085	8.81	Nwyddau Defnyddwyr	37.080	8.81
32.321	5.80	Gofal Iechyd	10.020	5.80
46.941	8.42	Gwasanaethau Iechyd	0.000	8.42
1.465	0.26	Telathrebu	0.670	0.26
2.325	0.42	Cyfleustodau	0.460	0.42
74.813	13.42	Cyllid	24.210	13.42
56.950	10.22	Technoleg	8.290	10.22
0.627	0.11	Eiddo tiriog	0.000	0.11
68.536	12.28	Cyfryngau Buddsoddi Ecwiti Cyffredin	285.680	12.28
411.882	**73.88**	**Is-gyfanswm ecwiti**	**403.68**	**73.88**
		Bondiau:		
		Yn ôl sector		
52.106	9.35	Corfforaethol	75.090	9.35
49.121	8.81	Llywodraeth	72.200	8.81
101.227	**18.16**	**Is-gyfanswm bondiau**	**147.29**	**18.16**
		Eiddo:		
		Yn ôl y math		
6.670	1.20	Manwerthu	7.240	1.20
4.036	0.72	Swyddfeydd	6.060	0.72
8.446	1.52	Diwydiannol	13.430	1.52
10.052	1.80	Masnachol Arall	18.800	1.80
29.204	**5.24**	**Is-gyfanswm eiddo**	**45.53**	**5.24**
557.450	**100.00**	**Cyfanswm yr asedau**	**603.30**	**100.00**

Y Sail ar gyfer Amcangyfrif Asedau a Rhwymedigaethau

Mae’r Rhwymedigaethau wedi’u hasesu ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio dull amcanestyniad credydau unedol, sy’n amcangyfrif o’r pensiynau a fydd yn daladwy yn y dyfodol, gan ddibynnu ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaeth, lefelau cyflogau etc.
Mae rhwymedigaethau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a rhwymedigaethau buddion dewisol wedi’u cyfrifo gan Aon Hewitt, cwmni annibynnol o actiwarïaid, yn unol ag IAS 19.
Dyma’r rhagdybiaethau arwyddocaol a ddefnyddiwyd gan yr Actiwari:

2017-18 % pa		2018-19 % pa
2.60	Cyfradd ddisgowntio	2.40
2.10	Cyfradd codiadau pensiwn	2.20
3.35	Cyfradd codiadau cyfloga	3.45
Years		**Years**
	Rhagdybiaethau marwolaeth:	
	Hirhoedledd yn 65 i'r pensiynwyr presennol:-	
22.90	Dynion	22.20
25.00	Menywod	24.10
	Hirhoedledd yn 65 i bensiynwyr y dyfodol:-	
25.10	Dynion	23.90
27.30	Menywod	25.90

Mae'r amcangyfrif o rwymedigaethau buddion diffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwaraidd a nodir yn y tabl uchod. Mae'r dadansoddiad o'r sensitifrwydd isod wedi'i bennu ar sail y siawns resymol bosibl y bydd y rhagdybiaethau'n digwydd ar ddiwedd y cyfnod adrodd, gan ragdybio yn achos pob rhagdybiaeth bod y rhagdybiaeth a ddadansoddwyd yn newid tra bydd yr holl ragdybiaethau eraill yn aros yn gyson. Mae'r rhagdybiaethau hirhoedledd, er enghraifft, yn rhagdybio y bydd disgwyliad oes dynion a menywod yn cynyddu neu'n gostwng. Yn ymarferol, nid yw hyn yn debygol o ddigwydd, a gall newidiadau mewn rhai o'r rhagdybiaethau fod yn gysylltiedig â hyn. Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiad sensitifrwydd wedi dilyn polisïau cyfrifyddu'r cynllun, hynny yw ar sail actiwaraidd gan ddefnyddio dull amcangyfrif credydau unedol. Nid yw'r dulliau na'r mathau o ragdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth baratoi'r dadansoddiad sensitifrwydd isod yn wahanol i'r rhai a ddefnyddiwyd yn y cyfnod blaenorol.

Cynnydd yn y rhagdybiaeth 2017-18	Gostyngiad yn y rhagdybiaeth 2017-18		Cynnydd yn y rhagdybiaeth 2018-19	Gostyngiad yn y rhagdybiaeth 2018-19
£m	£m		£m	£m
(14.84)	15.12	Cyfradd ddisgowntio rhwymedigaethau'r cynllun (cynnydd neu ostyngiad o 0.1%)	(15.60)	15.89
2.98	(2.95)	Cyfradd cynnydd cyflogau (cynnydd neu ostyngiad o 0.1%)	3.19	(3.16)
12.12	(11.92)	Cyfradd cynyddu pensiynau (cynnydd neu ostyngiad o 0.1%)	12.68	(12.47)
24.53	(24.34)	Hirhoedledd (cynnydd neu ostyngiad o 1 flwyddyn)	27.68	(27.39)

Yr effaith ar lifoedd arian y Cyngor

Oherwydd y dull o ariannu'r LGPS, mae'n ofynnol i'r Cyflogwr a'i gyflogeion dalu cyfraniadau i'r gronfa, a gyfrifir ar lefel sy'n taro cydbwysedd rhwng y rhwymedigaethau pensiwn a'r asedau a fuddsoddir ynddynt. Bydd yr Actiwari yn cynnal y Prisiad Actiwaraidd nesaf ar sail yr wybodaeth ar 31 Mawrth 2019 yn ystod 2019-20. Bydd cyfradd gyfredol y Cyflogwr, i sicrhau ariannu 100% o rwymedigaethau'r cynllun yn cael ei hadolygu bryd hynny. O ganlyniad, er y ceir diffyg sylweddol (rhwymedigaeth) rhwng y buddion a enillwyd gan gyn-gyflogeion a chyflogeion cyfredol a'r adnoddau a neilltuwyd gan y Cyngor i'w talu, bydd y trefniadau statudol yn sicrhau bod cyllid wedi'i neilltuo erbyn yr adeg pan fydd hi'n bryd talu'r buddion hynny.

Dyma gyfraniadau disgwyliedig y cyflogwr i Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ar gyfer y cyfnod cyfrifyddu sy'n dod i ben ar 31 Mawrth 2020:-

	2019-20 £m
Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	29.80
Buddion LGPS heb eu Cyllido	0.17
Buddion Athrawon heb eu Cyllido	0.08
Cyfanswm	**30.05**

Hyd cyfartalog pwysoledig y rhwymedigaeth buddion diffiniedig ar gyfer aelodau'r cynllun yw 18.4 o flynyddoedd, sydd yr un fath ag ar gyfer 2017-18.

Athrawon

Yn 2018-19, talodd y Cyngor £8.3 miliwn (£8.15 miliwn ar gyfer 2017-18) i'r Asiantaeth Pensiynau Athrawon ar gyfer costau pensiwn athrawon. Yn ogystal â hynny, mae'r Cyngor yn gyfrifol am yr holl daliadau pensiwn a ddyfarnwyd yn gysylltiedig â blynyddoedd ychwanegol, ynghyd â'r cynnydd cysylltiedig. Yn 2018-19, cyfanswm hyn oedd £0.420 miliwn (£0.415 miliwn ar gyfer 2017-18).

31. Datgeliadau Offerynnau Ariannol

Categorïau Offerynnau Ariannol

Caiff y categorïau a ganlyn o offerynnau ariannol eu cario ar y Fantolen:

Asedau Ariannol

31 Mawrth 2018					31 Mawrth 2019			
Cyfredol		Ddim yn gyfredol			Cyfredol		Ddim yn gyfredol	
Buddsoddiadau £'000	Dyledwyr £'000	Buddsoddiadau £'000	Cyfanswm £'000		Buddsoddiadau £'000	Dyledwyr £'000	Buddsoddiadau £'000	Cyfanswm £'000
20,172	7,654	9,010	36,836	Cost Amorteiddiedig	21,105	7,016	4,011	32,132
20,172	**7,654**	**9,010**	**36,836**	**Cyfanswm yr asedau ariannol**	**21,105**	**7,016**	**4,011**	**32,132**
-	-	4,360	4,360	Asedau anariannol	-	-	4,635	4,635
20,172	**7,654**	**13,370**	**41,196**	**Cyfanswm**	**21,105**	**7,016**	**8,646**	**36,767**

Mae'r ffigur uchod ar gyfer buddsoddiadau cyfredol yn cynnwys incwm cronedig sy'n dderbyniadwy am fuddsoddiadau hirdymor, yn ogystal â llog byrdymor.

Mae'r ffigur dyledwyr £7.016m (2017-18: £7.654 miliwn) uchod yn gysylltiedig â dyledwyr drwy fasnach am nwyddau a gwasanaethau a gyflenwyd, ac wedi'i gynnwys yn y cyfanswm ar gyfer dyledwyr o £32.3 miliwn (2017-18: £ 31.058 miliwn) a geir ar y fantolen. Ceir mwy o wybodaeth am ddyledwyr yn nodyn 2.

Rhwymedigaethau Ariannol

31 Mawrth 2018					31 Mawrth 2019			
Cyfredol		Ddim yn gyfredol			Cyfredol		Ddim yn gyfredol	
Benthyciadau £'000	Credydwyr £'000	Benthyciadau a Rhwymedigaethau Tymor Hir Eraill £'000	Cyfanswm £'000		Benthyciadau £'000	Credydwyr £'000	Benthyciadau a Rhwymedigaethau Tymor Hir Eraill £'000	Cyfanswm £'000
(2,623)	(4,225)	(117,688)	(124,536)	Cost Amorteiddiedig	(2,551)	(5,687)	(114,466)	(122,704)
(2,623)	**(4,225)**	**(117,688)**	**(124,536)**	**Cyfanswm**	**(2,551)**	**(5,687)**	**(114,466)**	**(122,704)**

Mae'r ffigur benthyciadau cyfredol uchod yn cynnwys £1.953 miliwn o log cronedig sy'n daladwy am y flwyddyn.

Mae a wnelo'r ffigur credydwyr cyfredol o £5.687 miliwn (2017-18: £4.225 miliwn) a chredydwyr drwy fasnach am nwyddau a wasanaethau a dderbyniwyd o £5.132 miliwn (2017-18: £3.704 miliwn) a £0.555 miliwn (2017-18: £ 0.521 miliwn) o arian a ddelir gan y Cyngor ar ran trydydd partïon ac wedi'i gynnwys yn y cyfanswm ar gyfer credydwyr o £31.509 miliwn (2017-18: £32.254 miliwn) ar y fantolen. Ceir mwy o wybodaeth yn gysylltiedig â chredydwyr yn nodyn 25.

Gwrthbwyso asedau a rhwymedigaethau ariannol

Caiff asedau a rhwymedigaethau ariannol eu gwrthbwyso y naill yn erbyn y llall lle bo gan y Cyngor hawl y gellir ei gorfodi yn gyfreithiol i wneud hynny, a'i fod yn bwriadu naill ai setlo ar sail net, neu wireddu'r ased a setlo'r rhwymedigaeth ar yr un pryd. Mae'r tabl isod yn dangos yr offerynnau hynny sydd wedi cael eu gwrthbwyso ar y fantolen.

31 Mawrth 2018 Asedua (Rhwymedig-aethau) Gros	Cydbwyso Asedau a Rhwymedigaethau Ariannol	31 Mawrth 2019 Asedua (Rhwymedig-aethau) Gros
1,871	Cyfrifon Banc mewn Credyd	1,859
1,871	**Cyfanswm yr Asedau Ariaonnol**	**1,859**
(1,980)	Gorddrafftiau Banc	(1,982)
(1,980)	**Cyfanswm y Rhwymedigaethau Ariannol**	**(1,982)**
(109)	**Sefyllfa Net ar y Fantolen**	**(123)**

Incwm, treuliau, enillion a cholledion

Mae'r incwm, y treuliau, yr enillion a'r colledion a gydnabyddir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer offerynnau ariannol wedi'u dangos isod:

31 Mawrth 2018				31 Mawrth 2019		
Rhwymedigaethau Ariannol Cost Amorteiddiedig £'000	Asedau Ariannol Cost Amorteiddiedig £'000	Cyfanswm £'000		Rhwymedigaethau Ariannol Cost Amorteiddiedig £'000	Asedau Ariannol Cost Amorteiddiedig £'000	Cyfanswm £'000
5,979	-	5,979	Treuliau Llog	5,910		5,910
-	(959)	(959)	Incwm Buddsoddi a Llog Eraill Derbyniadwy	-	(1,012)	(1,012)
5,979	**(959)**	**5,020**	**Net (ennill) / colled am y flwyddyn**	**5,910**	**(1,012)**	**4,898**

Gwerthoedd Teg Asedau a Rhwymedigaethau Ariannol nad ydynt wedi'u mesur ar sail Gwerth Teg

Nid oes gan y Cyngor unrhyw asedau na rhwymedigaethau ariannol a gaiff eu cario ar sail gwerth teg. Ceir manylion y gwerthoedd teg a gyfrifwyd ar gyfer asedau a ddelir ar gost amorteiddiedig isod.

31 Mawrth 2018		Asedau Ariannol	31 Mawrth 2019	
Swm cario £'000	Gwerth Teg £'000		Swm cario £'000	Gwerth Teg £'000
		Asedau ariannol a ddelir ar gost wedi'i hamorteiddio:		
9,010	8,993	Buddsoddiadau tymor hir	4,011	4,010
9,010	**8,993**	**Total interest revenue**	**4,011**	**4,010**

Mae gwerth teg **Asedau Ariannol** yn is na'r swm cario gan fod y gyfradd llog ar fuddsoddiadau tebyg ar ddyddiad y fantolen yn uwch na'r hyn a gytunwyd pan wnaed y buddsoddiad gwreiddiol. Cyfrifir gwerth teg asedau ariannol drwy ddefnyddio mewnbynnau arsylladwy eraill o bwys (Lefel 2), sef cyfraddau llog ar gyfer offerynnau tebyg.

31 Mawrth 2018		Rhwymedigaethau Ariannol	31 Mawrth 2019	
Swm cario £'000	Gwerth Teg £'000		Swm cario £'000	Gwerth Teg £'000
		Rhwymedigaethau ariannol a ddelir am gost amorteiddiedig:		
(77,617)	(111,012)	PWLB	(77,617)	(110,769)
(19,804)	(31,843)	LOBOs	(19,795)	(31,507)
(20,267)	(28,500)	PFI a rhwymedigaethau tymor hir eraill	(17,054)	(25,391)
(117,688)	**(171,355)**	**Total**	**(114,466)**	**(167,667)**

Mae gwerth teg **Rhwymedigaethau Ariannol** yn uwch na'r swm cario gan fod portffolio'r Cyngor o fenthyciadau yn cynnwys nifer o fenthyciadau lle bo'r gyfradd llog daladwy yn uwch na'r prif gyfraddau ar ddyddiad y Fantolen.

Cyfrifir gwerth teg rhwymedigaethau drwy ddefnyddio mewnbynnau arsylladwy eraill o bwys (Lefel 2), fel a ganlyn:

- PWLB - Y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus - cyfraddau'r farchnad ar gyfer benthyciadau awdurdodau lleol a chanddynt yr un cyfnod aeddfedu yn weddill ar ddyddiad y Fantolen
- LOBO - Dewis Rhoddwr Benthyciadau, Dewis y Benthyciwr - wedi'i gynyddu yn ôl gwerth yr opsiynau sydd wedi'u hymgorffori. Mae dewisiadau'r rhoddwr benthyciadau i gynnig codi'r gyfradd llog ar y benthyciad wedi'u prisio'n unol â model priodol ar gyfer cyfnewidiadau dileadwy Bermuda. Mae pris dewisiadau digwyddiadol y benthyciwr o ran derbyn y gyfradd uwch ynteu ad-dalu'r benthyciad wedi'i osod ar sero, ar y rhagdybiaeth mai dim ond pan fydd cyfraddau'r farchnad wedi codi uwchlaw'r gyfradd llog yn y contract y bydd rhoddwr y benthyciad yn arfer ei ddewisiadau.
- Rhwymedigaethau ariannol eraill - llifoedd arian parod cytundebol gostyngol am yr elw bond corfforaethol gradd AA priodol.

Natur a maint y risgiau sy'n deillio o Offerynnau Ariannol

Oherwydd ei weithgareddau, mae'r Cyngor yn dod i gysylltiad ag amrywiaeth o risgiau ariannol, gan gynnwys:

- **Risg credyd** - y posibilrwydd y gallai partïon eraill fethu â thalu symiau sy'n ddyledus i'r Cyngor;
- **Risg hylifedd** - y posibilrwydd na fydd gan y Cyngor arian ar gael i fodloni ei rwymedigaethau talu;
- **Risg y farchnad** - y posibilrwydd y gallai'r Cyngor wynebu colled ariannol nas cynlluniwyd ar ei chyfer yn sgil newidiadau i fesuriadau fel symudiadau cyfraddau llog.

Mae strategaeth rheoli risg gyffredinol y Cyngor wedi'i chymeradwyo gan y Cyngor a'i nodi yn ei Strategaeth Rheoli Trysorlys flynyddol. Mae'r Strategaeth yn nodi'r paramedrau ar gyfer rheoli risgiau sy'n gysylltiedig ag offerynnau ariannol. Mae hyn yn cynnwys meysydd penodol fel risg cyfradd llog, risg credyd a buddsoddi arian sydd dros ben.

Risg Credyd

Mae risg credyd yn codi o adneuon gyda banciau a sefydliadau ariannol, yn ogystal ag amlygiadau credyd ymhlith cwsmeriaid y Cyngor. Caiff y risg ei lleihau drwy'r Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol sydd wedi'i chynnwys yn Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor, sydd ar gael ar wefan y Cyngor drwy agenda'r Cyngor Strategaeth Ariannol Tymor Canolig yma.

Mae arferion rheoli risg credyd y Cyngor wedi'u nodi yn y Strategaeth Fuddsoddi. Wrth benderfynu a yw'r risg credyd yn gysylltiedig ag offerynnau ariannol wedi cynyddu ers iddynt gael eu cydnabod yn wreiddiol, mae'r Cyngor wedi adolygu teilyngdod credyd ei fuddsoddiadau ac wedi casglu na chafwyd unrhyw gynnydd o bwys i'w risg credyd.

Prif amcan y Cyngor yw rhoi'r flaenoriaeth i sicrwydd a hylifedd cyn ystyried arenillion. Caiff terfynau gwrthbartïon eu hadolygu'n gyson a lle bo amodau'r farchnad yn mynnu, gostyngwyd y terfynau hynny. Ni chafwyd unrhyw newidiadau yn ystod y flwyddyn a oedd yn golygu bod angen i'r Cyngor ystyried cynnydd mewn risg credyd yn gysylltiedig ag unrhyw fuddsoddiadau.

Amlygiad risg credyd

Ar 31 Mawrth 2019, roedd gan y Cyngor yr amlygiad a ganlyn i risg credyd. Roedd £21.049 miliwn o'r £27.469 miliwn o fuddsoddiadau a oedd yn weddill ar 31 Mawrth 2019 wedi'u buddsoddi gydag Awdurdodau Lleol eraill, lle nad oes angen neilltuo ar gyfer colledion disgwyliedig. Ar gyfer yr asedau ariannol hynny lle gellir cyfrifo colledion credyd disgwyliedig dros gyfnod o 12 mis, y golled credyd a gyfrifwyd yw £3,693. Cyfrifwyd y swm hwn drwy gyfeirio at ddata diofyn o'r gorffennol a

gyhoeddwyd gan asiantaethau statws credyd, yn unol â chyngor ein Cynghorwyr Rheoli Trysorlys. Gan mai swm bychan yw'r golled credyd ddisgwyliedig, ni chafodd unrhyw addasiadau eu cynnwys ar gyfer hynny yn y cyfrifon.

	Sgôr risg credyd (fel y'i defnyddir gan y Cyngor)	Swm cario gros £'000
Colledion credyd disgwyliedig 12 mis	AA-	2,013
	A	3,407
	Cymdeithas Adeiladu - Unedig	1,000
Ymagwedd symlach	Awdurdodau Lleol - Unrated	21,049
CYFANSWM		**27,469**

Nid yw'r Cyngor yn caniatáu credyd i'w gwsmeriaid (dyledwyr drwy fasnach) fel rheol, felly mae'r holl ddyledwyr drwy fasnach wedi'u cydnabod yn ddyledwyr byrdymor, ond mae balans o £4.271 miliwn o ddyledion wedi mynd heibio'r dyddiad talu. Nid yw'r rhain wedi'u cynnwys yn y tabl risg credyd uchod.

Risg Hylifedd

Mae'r Cyngor yn rheoli ei risg hylifedd drwy reoli ei lif arian i sicrhau bod arian parod ar gael pan fydd angen. Mae ganddo fynediad rhwydd at gyfrifon cadw mynediad ar unwaith, cyfleusterau gorddrafft a benthyciadau o'r Marchnadoedd Arian neu gan awdurdodau lleol eraill i dalu am unrhyw anghenion o ddydd i ddydd yn gysylltiedig â llif arian parod. Yn ogystal â hyn, mae'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB) yn cynnig mynediad at fenthyciadau ar gyfraddau ffafriol. Mae'r Cyngor yn trefnu benthyciadau a buddsoddiadau am gyfnod sefydlog a chanddynt ystod o ddyddiadau aeddfedu o fewn y fframwaith, a bydd dangosyddion yn cael eu cymeradwyo bob blwyddyn. Ni chanfyddir unrhyw risg na fydd y Cyngor yn gallu canfod cyllid i dalu ei rwymedigaethau. Yn hytrach, mae a wnelo'r risg â'r angen i aildrefnu cyfran sylweddol o'i fenthyciadau ar adeg pan fo cyfraddau llog yn anffafriol. Mae'r Cyngor yn gosod terfynau ar strwythur aeddfedrwydd benthyciadau cyfradd sefydlog fel na fydd mwy na 50% o fenthyciadau'n aeddfedu yn yr un flwyddyn, drwy gynllunio benthyciadau newydd yn ofalus ac ad-dalu benthyciadau'n fuan (lle bo hynny'n fuddiol). Dyma'r dadansoddiad o aeddfedrwydd rhwymedigaethau ariannol:

31 Mawrth 2018 £'000	Dadansoddiad Aeddfedrwydd Rhwymedigaethau Ariannol	31 Mawrth 2019 £'000
(7,605)	Llai na blwyddyn	(11,314)
(830)	Rhwng blwyddyn a dwy flynedd	(891)
(5,277)	Rhwng dwy flynedd a phump	(3,092)
(19,152)	Rhwng pum mlynedd a deg	(19,410)
(31,236)	Mwy na deng mlynedd	(29,888)
(41,389)	Mwy nag 20 mlynedd	(41,390)
(19,804)	Dyddiad ansicr*	(19,795)
(125,293)	**Cyfanswm y Rhwymedigaethau Ariannol**	**(125,780)**

*Mae hyn yn cyfeirio at fenthyciadau Dewis Rhoddwr Benthyciadau, Dewis y Benthyciwr (LOBO) y gellir eu hailamserlennu cyn eu dyddiad aeddfedrwydd yn 2054. Fodd bynnag, nid yw'r Cyngor yn rhagweld y bydd hynny'n digwydd oherwydd y cyfraddau llog isel a geir ar hyn o bryd.

Disgwylir i'r holl symiau taladwy masnach a'r symiau taladwy eraill gael eu talu mewn llai na blwyddyn.

Risg y Farchnad

Mae gan y Cyngor amlygiad i'r risg o golled ariannol bosibl yn sgil newidiadau i fesuriadau fel symudiadau cyfradd llog, prisiau'r farchnad neu gyfraddau cyfnewid arian tramor.

Risg Cyfradd Llog

Mae gan y Cyngor amlygiad i risg symudiadau cyfradd llog yn gysylltiedig â'i fenthyciadau a'i fuddsoddiadau. Mae effaith symudiadau mewn cyfradd llog ar y Cyngor yn gymhleth. Er enghraifft, gallai cynnydd mewn cyfraddau llog greu'r effeithiau canlynol:

- benthyciadau ar gyfraddau amrywiol - bydd y gyfradd llog a godir ar y Warged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn codi
- benthyciadau ar gyfraddau sefydlog - mae'r gyfradd sefydlog yn amddiffyn y Cyngor rhag taliadau llog uwch gan y byddai benthyciad cyfatebol bellach yn costio mwy. Bydd gwerth teg y benthyciad (y rhwymedigaeth) yn gostwng
- buddsoddiadau ar gyfraddau amrywiol - bydd yr incwm llog a gaiff ei gredydu i'r Warged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn codi
- buddsoddiadau ar gyfraddau sefydlog - mae'r gyfradd sefydlog yn atal y Cyngor rhag derbyn incwm buddsoddi uwch o'r un prifswm a fuddsoddwyd. Bydd gwerth teg yr ased yn gostwng

Ni chaiff benthyciadau eu cario ar sail eu gwerth teg, felly ni fyddai enillion na cholledion enwol ar fenthyciadau cyfradd sefydlog yn effeithio ar y Warged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau nac ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall. Fodd bynnag, bydd newidiadau i'r llog sy'n daladwy ac sy'n dderbyniadwy ar fenthyciadau a buddsoddiadau cyfradd amrywiol yn cael eu cyfeirio i'r Warged neu'r Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau ac yn effeithio ar Falans Cronfa'r Cyngor.

Mae'r Cyngor yn monitro cyfraddau llog y farchnad a rhagolygon cyfraddau llog o fewn y flwyddyn er mwyn addasu ei amlygiad yn briodol, fel bo modd darparu ar gyfer unrhyw newidiadau andwyol. Er enghraifft, yn ystod cyfnodau pan fo cyfraddau llog yn gostwng, a lle bo amgylchiadau economaidd yn peri bod hynny'n ffafriol, mae'n bosibl y bydd benthyciadau cyfradd sefydlog yn cael eu had-dalu'n fuan i gyfyngu ar amlygiad i golledion. Yn ôl y strategaeth hon, ar 31 Mawrth 2019, pe bai cyfraddau llog wedi newid 1% a'r holl ffactorau eraill amrywiol wedi aros yn gyson, dyma fyddai'r effaith ariannol yn fras:

	Amcangyfrif £'000 + 1%	Amcangyfrif £'000 -1%
Llog yn daladwy ar fenthyciadau cyfradd amrywiol	133	-
Llog yn dderbyniadwy ar fuddsoddiadau cyfradd amrywiol	(156)	156
Yr Effaith ar y Gwarged neu'r Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	**(23)**	**156**

Nid yw'r ffigurau ar gyfer effaith fras gostyngiad o 1% mewn cyfraddau llog ar gyfer benthyca yr un peth â'r ffigurau ar gyfer y cynnydd o 1% (ond wedi'u gwrthdroi) gan mai benthyciadau LOBO yw ein benthyciadau cyfradd sefydlog, lle tybir na fyddai'r rhoddwr benthyciadau yn arfer ei ddewis pe bai cyfraddau llog yn gostwng.

Risg pris

Gan nad yw'r Cyngor wedi buddsoddi mewn offerynnau sy'n agored i risg pris, fel tystysgrifau adneuon a Bondiau'r Llywodraeth gan y banc, nid yw'n agored i risg pris.

Risg Cyfnewid Arian Tramor

Nid oes gan y Cyngor unrhyw asedau na rhwymedigaethau wedi'u pennu mewn arian tramor, felly nid oes ganddo unrhyw amlygiad i golledion sy'n deillio o symudiadau mewn cyfraddau llog.

Trosglwyddo i IFRS9 Offerynnau Ariannol

Mabwysiadodd y Cyngor safon cyfrifyddu IFRS9 Offerynnau Ariannol, a ddaeth i rym ar 1 Ebrill 2018. Mae'r prif newidiadau yn cynnwys ailddosbarthu ac ail-fesur asedau ariannol, a chydnabod amhariadau ar asedau ariannol yn gynharach.

Oherwydd natur offerynnau ariannol y Cyngor, ni chafwyd unrhyw newidiadau i fantolen y Cyngor wrth drosglwyddo.

32. Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd

Awdurdodwyd y drafft o'r Datganiad Cyfrifon i'w gyhoeddi gan y Cyfarwyddwr Cyllid ar 28 Mai 2019. Nid yw'r digwyddiadau ar ôl y dyddiad hwnnw wedi'u hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol nac yn y nodiadau. Lle'r oedd digwyddiadau cyn y dyddiad hwn yn darparu gwybodaeth am amodau a oedd yn weithredol ar 31 Mawrth 2019, byddai'r ffigurau yn y datganiadau ariannol a'r nodiadau yn cael eu haddasu ym mhob ffordd berthnasol i adlewyrchu effaith yr wybodaeth hon. Ni chafwyd unrhyw ddigwyddiadau ar ôl y dyddiad ar y fantolen a olygodd fod angen addasu'r datganiadau ariannol neu'r nodiadau.

33. Rhwymedigaethau wrth Gefn

Bydd rhwymedigaeth wrth gefn yn codi lle cafwyd digwyddiad sy’n rhoi goblygiad posibl ar y Cyngor, na fydd ei bodolaeth ond wedi’i chadarnhau pan geir digwyddiadau ansicr yn y dyfodol, neu pan na cheir y digwyddiadau hynny, nad oes gan y Cyngor reolaeth lwyr drostynt. Ar 31 Mawrth 2019 nid oedd gan y Cyngor unrhyw rwymedigaethau wrth gefn.

Nodiadau i'r Datganiad Llif Arian Parod

34. Addasiadau ar gyfer Symudiadau heblaw Arian Parod

2017-18 £'000		2018-19 £'000
(24,451)	Dibrisiant ac Amhariadau ar Asedau	(4,463)
(2,493)	Symudiad yn y Stoc, Dyledwyr a Chredydwyr	5,067
(11,810)	Addasiadau'r Gronfa Bensiwn	(21,210)
(536)	Darpartiaethau	(2,034)
(2,389)	Gwaredu asedau anghyfredol	(2,159)
350.00	Newidiadau yng Ngwerth teg Eiddo Buddsoddi	275
(41,329)	**Addasiadau i'r diffyg net ar y ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau heblaw arian parod**	**(24,524)**

35. Gweithgareddau gweithredu

Mae'r llifoedd arian parod ar gyfer gweithgareddau gweithredu yn cynnwys yr eitemau a ganlyn:-

2017-18 £'000		2018-19 £'000
(16,564)	Llif Arian Parod ar Weithgareddau Refeniw	(9,577)
2,889	Llogau a dalwyd	4,549
1,412	Elfen log prydles ariannol a thaliadau rhent PFI	1,360
(949)	Llogau a dderbyniwyd	(1,040)
(13,212)	**Llifoedd Arian Parod Net o Weithgareddau Gweithredu**	**(4,708)**

36. Gweithgareddau buddsoddi

Mae'r llifoedd arian parod ar gyfer gweithgareddau buddsoddi yn cynnwys yr eitemau a ganlyn:-

2017-18 £'000		2018-19 £'000
29,916	Prynu Eiddo, Peiriannau ac Eiddo ac Eiddo Buddsoddi	21,477
(1,482)	Prynu / (Enillion) o Fuddsoddiadau Hirdymor a Byrdymor	(5,028)
(573)	Enillion o werthu Eiddo, Peiriannau ac Offer ac Eiddo Buddsoddi	(1,884)
27,861	**Llifoedd Arian Parod Net o weithgareddau Buddsoddi**	**14,565**

37. Gweithgareddau cyllido

Mae'r llifoedd arian parod ar gyfer gweithgareddau cyllido yn cynnwys yr eitemau a ganlyn:-

2017-18 £'000		2018-19 £'000
(5,660)	Derbyniadau arian parod o fenthyciadau byrdymor a hirdymor	(2,920)
(11,413)	Derbyniadau Eraill o weithgareddau cyllido	(10,900)
4,000	Ad-daliadau benthyciadau byrdymor a hirdymor	3,000
(13,073)	**Llifoedd Arian Parod Net o weithgareddau Cyllido**	**(10,820)**

Adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru i Aelodau Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr

Adroddiad yr archwiliad o’r datganiadau arionnol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr ar y gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2018 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau arionnol Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-Bont ar Ogwr yn cynnwys y Datganiad o Symudiadau mewn Cronfeydd Wrth Gefn, y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant, y Fantolen, y Datganiad o Lif Arian Parod a’r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisïau cyfrifyddu sylweddol.

Y fframwaith adrodd ariannol o ddefnyddiwyd wrth baratoi’r datganiadau hyn yw cyfraith gymwys a’r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2018-19 ar sail Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Yn fy marn i, mae’r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Bwrdeistref Sirol Peny-y-bont ar Ogwr ar 31 Mawrth 2019 ac o’i incwm a’i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar y dyddiad hwnnw; ac
- wedi’u paratoi’n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a’r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2018-19.

Sail y farn

Rwyf wedi cynnal fy archwiliad yn unol â chyfraith gymwys a Safonau Archwilio Rhyngwladol yn y DU. Ceir disgrifiad manylach o fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny yn yr adran cyfrifoldebau’r archwilydd wrth archwilio’r datganiadau arionnol o fy adroddiad. Rwyf yn annibynnol ar Gyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr, yn unol â’r gofynion moesegol sy’n berthnasol i fy archwiliad o’r datganiadau arionnol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf i wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â’r gofynion hyn. Rwy’n credu bod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi’i chael yn ddigonal ac yn briodol i ffufio sylfaen i fy marn.

Casgliadau sy’n ymwneud â busnes gweithredol

Nid oes gennyf ddim i’w adrodd ynghylch y materion canlynol y mae’r Safonau Archwilio Rhyngwladol yn ei gwneud yn ofynnol imi adrodd arnynt pan:

- nad yw’n briodol cyfrifyddu ar sail busnes gweithredol wrth baratoi’r datganiadau arionnol; neu
- nid yw’r swyddog ariannol cyfrifol wedi datgelu yn y datganiadau ariannol unrhyw ansicrwydd sylweddol a nodwyd a all beri amheuaeth arwyddocaol ynghylch gallu Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr i barhau i fabwysiadu sail busnes gweithredol wrth gyfrifyddu am gyfnod o ddeuddeng mis o leiaf o’r dyddiad pan awdurdodwyd y datganiadau ariannol i’w cyhoeddi.

Gwybodaeth arall

Y swyddog ariannol cyfrifol sy’n gyfrifol am yr wybodaeth arall yn yr adroddiad a’r cyfrifon blynyddol. Mae’r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth sydd wedi’i chynnwys yn yr adroddiad blynyddol ac

eithrio'r datganiadau ariannol ac y mae fy archwilwyr yn adrodd arni. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cynnwys yr wybodaeth arall, ac oni nodir fel arall yn eglur yn ddiweddarach yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd arni.

O ran fy archwiliad o'r datganiadau ariannol, fy nghyfrifoldeb yw darllen yr wybodaeth arall i nodi anghysondebau sylweddol â'r datganiadau ariannol sydd wedi'u harchwilio, a nodi unrhyw wybodaeth sy'n ymddangos yn sylweddol anghywir ar sail yr wybodaeth a roddwyd imi wrth gynnal yr archwiliad, neu'n sylweddol anghyson â'r wybodaeth honno. Os byddaf yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau sylweddol, byddaf yn ystyried y goblygiadau ar gyfer fy adroddiad.

Adrodd ar ofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn,i sail y gwaith a wnaed yn ystid fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol yn berthnasol iddi yn gyson â'r datganiadau ariannol, ac mae'r Adroddiad Naratif wedi'i baratoi yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2018-19; ac
- mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu ar gyfer y flwyddyn ariannol y mae'r datganiadau ariannol yn berthnasol iddi yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu wedi'i baratoi yn unol â'r canllawiau hyn.

Materion yr wyf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Yn sgil yr wybodaeth a'r ddealltwriaeth o Gyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau sylweddol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd ynghylch y materion canlynol yr wyf yn adrodd arnynt os, yn fy marn i:

- nad yw cofnodion cyfrifyddu wedi'u cadw'n ddigonol;
- nid yw'r datganiadua ariannol yn cytuno â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nid wyf wedi cael yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau'r archwiliad

Rwyf yn ardystio fy mod i wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol o ran y datganiadau ariannol

Fel y caiff ei esbonio yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon a nodir ar dudalen 11, cyfrifoldeb y swyddog ariannol cyfrifol yw paratoi'r datganiad o gyfrifon, sy'n rhoi

darlun gwir a theg, a chyfrifoldeb y swyddog cyfrifol hefyd yw'r rheolaeth fewnol y mae'n penderfynu y mae ei angen i allu paratoi datganiadau o gyfrifon heb unrhyw gamddatganiad sylweddol, boed drwy dwyll neu gamgymeriad.

Wrth baratoi'r datganiad o gyfrifon, cyfrifoldeb y swyddog ariannol cyfrifol yw asesu gallu Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n berthnasol, faterion sy'n ymwneud â busnes gweithredol a chyfrifyddu ar sail busnes gweithredol oni phennir bod hynny'n amhriodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd rhag camddatganiad sylweddol, boed drwy dwyll neu gamgymeriad, a chyflwyno adroddiad yr archwilydd sy'n cynnwys fy marn i. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad sydd wedi'i gynnal yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol (DU) bob amser yn canfod camddatganiad sylweddol pan fo'n bresennol. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu gamgymeriad ac ystyrir eu bod yn sylweddol os gellid disgwyl iddynt, yn unigol neu'n gyfunol, ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd y mae defnyddwyr yn eu gwneud ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae disgrifiad manylach o gyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer yr archwiliad o'r datganiadau ariannol ar gael ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn ffurfio rhan o fy adroddiad archwilio.

Anthony J Barrett
Ar gyfer ac ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru
13 Awst 2019

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Mae Archwilydd Cyffredinol wedi ardystio ac adrodd ar y cyfrifon hyn yn y ffurf y cawsant eu drafftio'n wreiddiol. Cyfieithiad o'r fersiwn Saesneg gwreiddiol yw'r fersiwn hwn. Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr sydd yn gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad, nid yr Archwilydd Cyffredinol.

Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Rhagair

"Un Cyngor yn gweithio gyda'i gilydd i wella bywydau"

Dyma weledigaeth y Cyngor fel y nodwyd yn y Cynllun Corfforaethal ar gyfer 2018-2022 a adolygwyd ar gyfer 2019-20, sydd hefyd yn amlinellu ein hamcanion Llesiant hirdymor. Mae hynny'n golygu y gallwn gadw ffocws clir ar yr hyn sy'n wirioneddol bwysig i'n cymunedau, yng nghanol cymhlethdod y galw cynyddol a'r adnoddau mwyfwy prin.

Rydym am gyfrannu at le y mae pobl wrth eu bodd yn byw, yn gweithio, yn astudio ac yn gwneud busnes ynddo, lle mae pobl yn gymwys ac yn meddu ar y sgiliau angenrheidiol i wella eu cyfleoedd bywyd a mwynhau iechyd ac annibyniaeth.

Mae angen sicrhau bod gan ein cymunedau a'r rhai sy'n defnyddio ac yn talu am ein gwasanaethau, y rhai sy'n cyflenwi ein gwasanaethau a'n partneriaid a'n cyflenwyr, hyder yn ein trefniadau llywodraethu. Mae'n rhaid rhoi sicrwydd iddynt ynghylch bod ein gwasanaethau yn cael eu cyflenwi'n effeithiol ac effeithlon a hynny'n gyson, bod arian cyhoeddus wedi'i ddiogelu ac y rhoddwyd cyfrif priodol amdano; a bod penderfyniadau'n cael eu gwneud yn gyfreithlon ac mewn modd tryloyw.

Y mae dyletswydd ar y Cyngor hefyd i osod amcanion llesiant o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) ac o dan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus wrth gyflawni ei swyddogaethau o ran effeithiolrwydd strategol, ansawdd gwasanaethau, argaeledd gwasanaethau, tegwch, cynaliadwyedd, effeithlonrwydd ac arloesedd.

Mae ein trefniadau llywodraethu ar waith yn effeithiol er mwyn helpu'r Cyngor i wynebu ei heriau a chyflawni ei gyfrifoldebau. Mae gwelliannau'n cael eu cyflwyno'n barhaus a chyfleoedd wedi'u nodi ar gyfer gwella. Mae'r rhain yn cael eu monitro yn ystod 2019-20 er mwyn sicrhau bod y gwelliannau angenrheidiol yn cael eu cyflawni.

Mark Shepherd
Prif Weithredwr

Cllr Huw David
Arweinydd y Cyngor

Ysgol Gynradd Pencoed 2018

Beth yw Llywodraethu Corfforaethol?

Mae llywodraethu corfforaethol yn cynnwys y systemau, y prosesau, y diwylliant a'r gwerthoedd a ddefnyddir yn sail wrth gyfarwyddo a rheoli'r Cyngor, wrth ei arwain a'i ddwyn i gyfrif, a'r modd y mae'n ymgysylltu â rhanddeiliaid. Y mae hefyd yn ymwneud â ffordd Cynghorwyr a chyflogeion o feddwl a gweithredu.

Mae'r Fframwaith Llywodraethu yn galluogi'r Cyngor i fonitro cyflawniad ei amcanion strategol ac i ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwainat gyflenwi costau priodol a chost-effeithiol.

Yr hyn y mae'r Datganiad hwn yn dweud wrthych

Mae'r Datganiad yn disgrifio'r graddau y mae'r Cyngor wedi cydymffurfio â'i God Llywodraethu Corfforaethol a gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2019.

Y mae hefyd yn pennu sut mae'r Cyngor wedi ymateb i faterion llywodraethu a nodwyd yn ystod 2017-18, a'r camau sydd i'w cyflawni yn ystod 2017-18 yn dilyn adolygiad blynyddol o'r Fframwaith Llywodraethu.

Paratowyd y Datganiad yn unol â chanllawiau 2016: '*Fframwaith Cyflawni Llywodraethu Da mewn Llywodraeth Leol*' a luniwyd gan y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) a Phrif Weithredwyr ac Uwch Reolwyr Cymdeithas Awdurdodau Lleol (SOLACE)

Cyfrifoldebau Llywodraethu'r Cyngor

Mae'r Cyngor yn gyfrifol am sicrhau bod ei fusnes yn cael ei gynnal yn unol â'r gyfraith a safonau priodol, a bod arian cyhoeddus yn cael ei ddiogelu gyda chyfrif priodol amdano, a'i ddefnyddio'n economaidd, yn effeithlon ac effeithiol.

Mae gan y Cyngor ddyletswydd hefyd i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus wrth arfer ei swyddogaethau o ran effeithiolrwydd strategol, ansawdd gwasanaethau, argaeledd gwasanaethau, tegwch, cynaliadwyedd, effeithlonrwydd ac arloesedd[1].

Mae'n rhaid i'r Cyngor ystyried effaith hirdymor unrhyw benderfyniad a wneir ganddo, a dylai gydweithio â chyrff cyhoeddus eraill i wella llesiant yng Nghymru.[2]

Fel corff cyhoeddus mae'n rhaid i'r Cyngor sicrhau ei fod yn sicrhau canlyniadau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy fel ffocws allweddol o'i broses a'i strwythurau llywodraethu. Cyflawnir hyn drwy:

- Ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith
- sicrhau ei fod yn ymgysylltu â rhanddeiliaid mewn modd agored a chynhwysfawr

Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol y Cyngor yn pennu ei ymrwymiad i sicrhau bod system lywodraethu gadarn wedi'i sefydlu a'i gyfrifoldeb am hynny. Mae'r Cod ar wefan y Cyngor, neu gellir cael copi ohono gan y Swyddog Adran 151.

Mae Cod Llywodraethu Corfforaethol y Cyngor yn pennu'r saith egwyddor yn unol â Chod CIPFA.

Cod Llywodraethu Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr (2017)	
Mae Egwyddorion Llywodraethu'r Cyngor yn seiliedig ar y canlynol:	
A	ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith
B	Sicrhau ei fod yn ymgysylltu â rhanddeiliaid mewn modd agored a chynhwysfawr
C	Diffinio canlyniadau yn nhermau buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy
CH	Pennu'r ymyriadau sy'n angenrheidiol er mwyn sicrhau'r canlyniadau arfaethedig hyd yr eithaf
D	Datblygu capasiti'r endid, gan gynnwys gallu ei arweinyddiaeth a'r unigolion y tu mewn iddo
DD	Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref
E	Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adroddiadau ac archwilio er mwyn sicrhau atebolrwydd effeithiol

[1]Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009
[2] Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Y Fframwaith Llywodraethu

Mae'r fframwaith llywodraethu yn cynnwys y cyfundrefnau y prosesau a'r gwerthoedd sy'n cyfeirio ac yn rheoli'r awdurdod a'r gweithgareddau a gyflawnir ganddo er mwyn rhoi cyfrif amdano'i hun i'r gymuned, yn ymgysylltu â'r gymuned, ac yn arwain y gymuned. Mae'n galluogi'r Cyngor i fonitro cyflawniad ei amcanion strategol ac i ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at gyflenwi gwasanaethau cost-effeithiol priodol.

Mae'r system rheolaeth fewnol yn rhan arwyddocaol o'r fframwaith hwnnw ac mae wedi'i dylunio i wneud defnydd priodol o gyllid cyhoeddus a'i atal rhag cael ei golli. Y mae hefyd o gymorth i reoli'r risg o fethu â chyflawni polisïau, nodau ac amcanion. Nid yw'r system rheolaeth fewnol yn cael gwared â'r holl risg. Ei phwrpas yw nodi a blaenoriaethu risgiau, gwerthuso'r tebygolrwydd y bydd y risgiau hynny'n ymddangos a rheoli eu heffaith.

Er mwyn adolygu effeithiolrwydd y fframwaith llywodraethu, rhoddir sicrwydd i'r Pwyllgor Archwilio, y Pwyllgorau Craffu, y Cyngor, y Cabinet a'r Bwrdd Rheoli Corfforaethol fel bo'n briodol, a bydd y sicrwydd hwnnw'n cael ei herio gan y pwyllgorau hynny. Yn ogystal â hyn, bydd y Swyddog Adran 151 yn hyrwyddo ac yn sicrhau bod arian yn cael ei reoli'n dda a'r Swyddog Monitro yn rhoi sicrwydd ynghylch agweddau cyfreithiol a moesegol.

Mae rhai o elfennau allweddol y fframwaith llywodraethu wedi'u hamlygu isod.

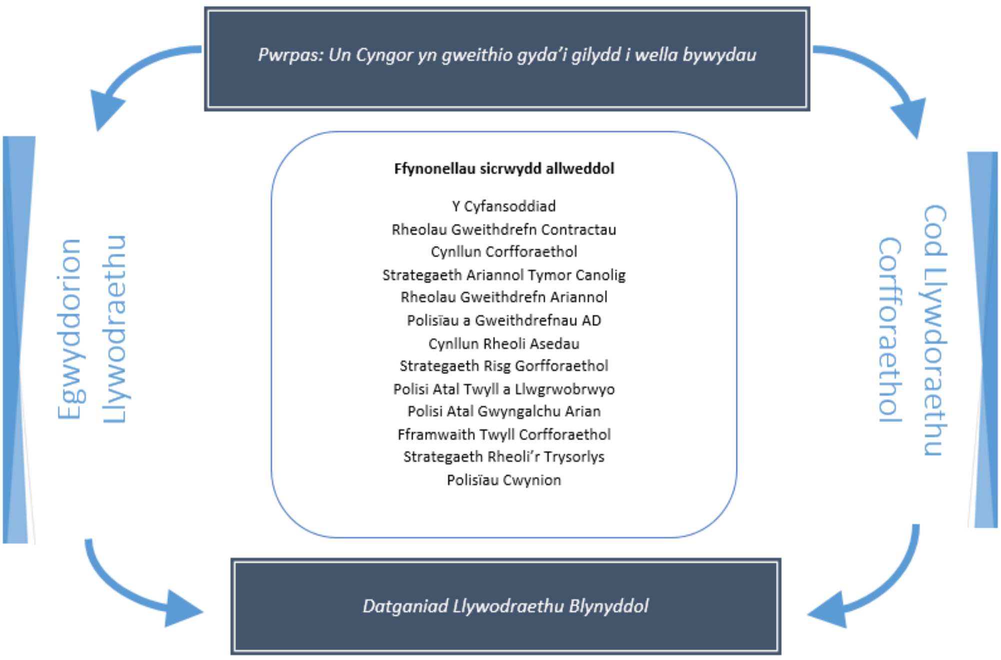

Mae'r Cyngor ymhlith deg Cyngor sy'n cyflawni Bargen Ddinesig Prifddinas-ranbarth Caerdydd. Mae'r cynghorau wedi sefydlu Pwyllgor Craffu a Chabinet ar y cyd er mwyn sicrhau trefniadau llywodraethu ar gyfer gweithredu'r cynllun. Nod y fargen yw cynyddu ffyniant economaidd, gwella'r rhagolygon o ran swyddi a gwella cysylltedd digidol a thrafnidiaeth, ac mae'n fuddsoddiad o bwys yn economi De Cymru. Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i gyfrannu at gyflawni'r amcanion hyn ar draws y rhanbarth er mwyn sicrhau y gall y gymuned a busnesau o fewn y Fwrdeistref elwa ar y buddsoddiad hwn.

Ym mis Mawrth 2018, daeth ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar newid ffiniau'r bwrdd iechyd i bobl yn ardal Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr i ben. O ganlyniad i'r ymgynghoriad hwnnw, o 1 Ebrill 2019, byddai gwasanaethau awdurdod lleol ac iechyd ym Mhen-y-bont ar Ogwr, a nifer o drefniadau partneriaeth rhanbarthol sydd gan yr awdurdod lleol yn cael eu symud o Fwrdd Iechyd Prifysgol Rhanbarth Bae'r Gorllewin/Abertawe Bro Morgannwg i Ranbarth Cwm Taf.

Yn ystod 2018-19, mae'r Cyngor wedi mabwysiadu dull strwythuredig o ddadgyfuno gwasanaethau rhanbarthol, ac er mwyn gwneud hynny bu'n rhaid cydweithio'n agos ag ystod o bartneriaid i sicrhau, lle bo cyllid rhanbarthol yn cynnal gwasanaethau integredig, y rhoddir cyfrif am y gwasanaethau hynny rhwng Bae'r Gorllewin, Bwrdd Iechyd Prifysgol ABM a Chyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr. Wrth gynllunio ar gyfer y newidiadau i ffiniau rhanbarthol, cafodd Rhaglen Bontio ei sefydlu a oedd yn cynnwys swyddogion ar lefelau amrywiol o'r ddau Fwrdd Iechyd, y Cyngor a'r trydydd sector. Sefydlodd y Bwrdd cyffredinol a'r ffrydiau gwaith cysylltiedig y strwythur llywodraethu i gefnogi'r Rhaglen Bontio. Dyma gynrychiolaeth y Cyngor:

- Y Cyd-fwrdd Pontio: yr Arweinydd/Aelod Cabinet ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant a'r Prif Weithredwr/Cyfarwyddwr Corfforaethol, Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant
- Cyd-grŵp y Rhaglen Bontio: Cyfarwyddwr Corfforaethol, Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant
- Ffrydiau Gwaith: mae'r holl feysydd gwasanaeth perthnasol yng Nghyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr wedi'u cysylltu â'u cymheiriaid yn y gwahanol ffrydiau gwaith

O 1 Ebrill 2019 cynhelir y strwythur llywodraethu ar gyfer y trefniadau partneriaeth newydd drwy Fwrdd Rhaglen Ranbarthol Cwm Taf Morgannwg.

Y Cynllun Corfforaethol

Mae Cynllun Corfforaethol 2018-22, y cytunwyd arno ym mis Chwefror 2018, yn nodi gweledigaeth y Cyngor: ‘**Un Cyngor yn gweithio gyda'i gilydd i wella bywydau**’. Mae'r Cynllun yn diffinio tair blaenoriaeth y Cyngor - a elwir hefyd yn amcanion Llesiant - sy'n disgrifio sut mae'r Cyngor yn bwriadu eu cyflawni. Yn ôl diffiniad y Cyngor, ei bwrpas yw 'cyfrannu i le y mae pobl wrth eu boddau yn byw, gweithio, astudio a gwneud busnes ynddo, lle y mae pobl yn gymwys a bod ganddynt y sgiliau sydd eu hangen arnynt i wella eu cyfleoedd bywyd a’u bod yn iach ac yn annibynnol'

Caiff egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 eu cymhwyso i danategu Cynllun Corfforaethol y Cyngor, a thrwy gydol ei broses benderfynu.

Tymor Hir: meddwl am genedlaethau'r dyfodol a'n hadnoddau naturiol.

Atal: atal problemau rhag codi - peidio creu problemau newydd.

Integreiddio a chydweithio: â chydweithwyr a phartneriaid. Sicrhau bod penderfyniadau wedi'u cydgysylltu ar draws gwasanaethau a chydweithio'n agosach â phartneriaid yn y sector cyhoeddus, y sector preifat a'r trydydd sector.

Cynnwys: ymgynghori a chynnwys pobl leol wrth gynllunio a chyflenwi gwasanaethau.

Y Gymraeg - mae gan Gymru ddwy iaith swyddogol - Cymraeg a Saesneg, a dylai gwasanaethau a gwybodaeth fod ar gael yn gyfartal yn y ddwy iaith. Saesneg yw iaith busnes fewnol y Cyngor, ond bydd yr holl wasanaethau a'r wybodaeth a ddarperir gennym i bobl leol ar gael yn gyfartal yn y naill iaith neu'r llall.

Mae'r Cynllun Corfforaethol yn nodi sawl egwyddor allweddol sy'n sail i'w amcanion llesiant, ac wedi mabwysiadu cyfres o werthoedd sy'n cynrychioli'r hyn y mae'r Cyngor yn sefyll drosto, ac sy'n dylanwadu ar y ffordd y mae'n gweithio.

Amcanion Llesiant Cyngor Pen-y-bont ar Ogwr	
Cefnogi economi lwyddiannus **Helpu** pobl i ddod yn fwy hunanddibynnol **Defnydd doethach** o adnoddau	
Egwyddorion Allweddol	**Gwerthoedd**
Lle bo'n bosibl bydd **y Cyngor** yn cynorthwyo cymunedau a phobl i greu eu datrysiadau eu hunain a lleihau dibyniaeth ar y Cyngor Bydd **y Cyngor** yn canolbwyntio ar y cymunedau a'r unigolion â'r anghenion mwyaf wrth benderfynu sut i ddefnyddio adnoddau sy'n fwyfwy prin. Bydd **y Cyngor** yn defnyddio gwybodaeth dda gan ddefnyddwyr gwasanaeth a chymunedau i oleuo'i benderfyniadau Bydd **y Cyngor** yn annog ac yn datblygu gallu ymhlith y trydydd sector i adnabod anghenion lleol ac ymateb iddynt Ni fydd **y Cyngor** yn gadael i ansicrwydd ynghylch dyfodol gwasanaethau cyhoeddus atal cydweithio ystyrlon a phragmatig â chyrff eraill yn y sector cyhoeddus Bydd y **Cyngor** yn gweithio fel un Cyngor ac yn annog gwahanol rannau o'r sefydliad i beidio â datblygu prosesau lluosog neu ddulliau sy'n wahanol heb fod angen Bydd y **Cyngor** yn trawsnewid y sefydliad a llawer o'i wasanaethau ac wrth wneud hynny bydd yn cyflawni gostyngiadau i'r gyllideb ariannol yn ogystal â gwelliannau	**Gweithio** mewn modd teg – gan ystyried anghenion a sefyllfaoedd pawb **Wastad yn** uchelgeisiol – yn ceisio gwella'r hyn a wnawn ac yn anelu at ragoriaeth **Er lles** ein cwsmeriaid – eu gwneud yn ganolog a chofio ein bod yma i wasanaethu ein cymuned lleol **Ddydd ar ôl dydd, yn effeithlon –** drwy ddarparu gwasanaethau sy'n rhoi gwerth am arian

Asesu Perfformiad

Adroddir ar berfformiad y Cyngor yn ei Adroddiad Blynyddol, ei hunanwerthusiad blynyddol o gynnydd yn erbyn Cynllun Corfforaethol y Cyngor.

Bydd Swyddfa Archwilio Cymru, ein Harchwilydd Allanol, yn asesu trefniadau'r Cyngor ar gyfer sicrhau gwelliant parhaus a'i berfformiad yn sgil hynny, a bydd canlyniadau'r asesiad hwnnw yn cael eu cyhoeddi yn ei Hadroddiad Gwella Blynyddol. Ar gyfer 2017-18, adroddwyd bod 'yr Archwilydd Cyffredinol o'r farn fid y Cyngor yn debygol o gydymffurfio â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (2009) yn ystod 2018-19'. Er bod lle i wella mewn rhai meysydd o hyd, ni wnaeth yr Archwilydd Cyffredinol unrhyw argymhellion ffurfiol, sy'n dangos ymrwymiad y Cyngor tuag at sicrhau gwelliant parhaus.

Asesiadau Allanol o Berfformiad

Caiff y Cyngor hefyd ei arolygu gan sefydliadau eraill, gan gynnwys Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) ac Estyn. Yn gynnar yn y flwyddyn, cyflwynodd AGC adroddiad ar ei hadolygiad o'r Cydwasanaeth Mabwysiadu, a rennir â Chynghorau Abertawe a Chastell-nedd Port Talbot. Gwnaed rhai argymhellion ar gyfer gwella, ac mae cynllun gweithredu wedi cael ei roi ar waith i fynd i'r afael â'r rhain. Serch hynny, asesiad cyffredinol yr adolygiad oedd bod mabwysiadwyr a phobl sy'n derbyn cymorth mabwysiadu yn derbyn gwasanaeth da.

Ym mis Tachwedd 2018, ymunodd arolygwyr o'r Heddlu, Iechyd, Gofal Cymdeithasol ac Addysg ag Arolygiaeth Prawf Ei Mawrhydi (APEM) i gynnal arolygiad pythefnos o hyd o'r Gwasanaeth Troseddau Ieuenctid (GTI) ym Mae'r Gorllewin. Mae'r adroddiad bellach wedi'i dderbyn barnwyd bod dyfarniad cyffredinol GTI Bae'r Gorllewin yn annigonol. Ceir deuddeg agwedd i'r fframwaith arolygu, a barnwyd bod naw o'r deuddeg yn annigonol. Barnwyd bod angen gwella un agwedd, bod agwedd arall yn dda, a bod yr agwedd ar gydweithio yn rhagorol. Roedd GTI Pen-y-bont ar Ogwr eisoes yn cynllunio i ddadgyfuno o Fae'r Gorllewin cyn yr arolygiad, gan fod y Cyngor am symud i Fwrdd Iechyd Prifysgol Cwm Taf Morgannwg ar 1 Ebrill 2019. Mae Pen-y-bont ar Ogwr felly wedi creu cynllun gweithredu ôl-arolygiad unigol er mwyn gwella. Bydd y cynllun yn cael ei fonitro bob pythefnos gan Arweinydd Strategol a Rheolwr Gweithredol y GTI, a fydd yn cyfarfod â'r Bwrdd Cyfiawnder Ieuenctid.

Cynhaliwyd arolygiad gan Estyn o Wasanaeth Addysg y Cyngor ar ddiwedd mis Mawrth 2019. Adroddwyd ar ganlyniad yr arolygiad hwnnw gerbron y Cyngor ar 19 Mehefin 2019. Ar y cyfan, roedd yr adroddiad yn nodi bod disgyblion ym Mhen-y-bont ar Ogwr yn gwneud cynnydd da yn yr ystod oedran statudol, sef rhwng 5 ac 16 oed, ond bod perfformiad y chweched yn llai ffafriol o gymharu â'r cyfartaledd cenedlaethol. Bydd y Cyngor yn creu Cynllun Gweithredu Ôl-arolygiad er mwyn ymateb i'r argymhellion, a gaiff ei fonitro gan y Grŵp Gwella Ysgolion.

Gwneud Penderfyniadau a Chyfrifoldebau

Mae'r Cyngor yn cynnwys 54 Aelod etholedig, gydag Arweinydd a Chabinet etholedig sy'n cael eu cefnogi a'u dwyn i gyfrif gan Bwyllgorau Craffu. Mae cyfansoddiad y Cyngor yn nodi sut mae'r Cyngor yn gweithredu, sut mae penderfyniadau'n cael eu gwneud a'r gweithdrefnau ar gyfer sicrhau bod y Cyngor yn effeithlon, yn dryloyw ac yn atebol i bobl leol. Mae'n cynnwys rheolau sylfaenol sy'n rheoli busnes y Cyngor a rhestr o swyddogaethau y gall swyddogion eu cyflawni, a phenderfyniadau y gallant eu gwneud. Y mae hefyd yn cynnwys y rheolau a'r protocolau sy'n llywio gweithredoedd y Cyngor, Aelodau a swyddogion.

Drwy'r Cyfansoddiad, ynghyd â Chod Ymddygiad yr Aelodau, y Pwyllgor Safonau a'r rôl archwilio mewnol, mae'r Cyngor yn gweithredu gydag uniondeb, gwerthoedd moesegol ac o fewn ei **bwerau** cyfreithiol.

Gellir gweld agendâu, papurau a chofnodion holl gyfarfodydd y Cyngor a'r Pwyllgorau ar-lein, a mae'r cyfarfodydd ar agor i'r cyhoedd oni cheir trafodaeth ar faterion eithriedig neu gyfrinachol. Mae blaenraglen waith y Cyngor yn cynnwys gwybodaeth am yr holl faterion y mae'r Cyngor llawn neu'r Cabinet yn debygol o wneud penderfyniad yn eu cylch dros y cyfnod sydd i ddod. Maent hefyd yn cynnwys gwybodaeth am Bwyllgorau Craffu. I wella ymhellach **didwylledd** a **ymgysylltiad cynhwysfawr â rhanddeiliaid** mae gan y Cyngor Banel Dinasyddion, sy'n cymryd rhan mewn arolygon ar ystod o faterion. Mae'r Cyngor hefyd yn defnyddio cyfryngau cymdeithasol i hyrwyddo

gwasanaethau ac ymgysylltu â'r cyhoedd. Y mae hefyd yn sicrhau bod gwybodaeth ar gael mewn ystod o fformatau er mwyn sicrhau cynifer o gyfleodd ag sy'n bosibl i rannu gwybodaeth, ac i breswylwyr gyfathrebu â'r Cyngor.

Rheoli Risg

Mae'r Cyngor yn wynebu ystod o risgiau, ac mae hynny'n ddisgwyliedig o ystyried yr ystod eang o wasanaethau a gyflenwir ganddo a'r gweithgareddau y mae'n ymwneud â hwy. O ddydd i ddydd, bydd risg weithredol yn deillio o'r her o sicrhau capasiti a gallu digonol i gynghori ynghylch amcanion polisi allweddol y Cyngor a'u cyflawni.

Mae'r Cyngor wedi datblygu dull cadarn o reoli risg. Mae'r Polisi Rheoli Risg Corfforaethol yn cyd-fynd â Chynlluniau'r Cyfarwyddiaethau a fframwaith rheoli perfformiad y Cyngor. Dyma ddiffiniad y Cyngor o risg: 'Unrhyw ddatblygiad neu ddigwyddiad posibl a fyddai, pe bai'n dwyn ffrwyth, yn peryglu gallu'r Cyngor i:

- gyflawni ei amcanion Llesiant
- darparu gwasanaethau fel y cynlluniwyd
- cyflawni ei ddyletswyddau statudol, gan gynnwys y ddyletswydd i wneud trefniadau i sicrhau gwelliant parhaus.'

Caiff risgiau eu hystyried o safbwynt y Gwasanaethau ac o safbwynt y Cyngor cyfan, sy'n fodd i sicrhau bod y prif risgiau wedi'u crynhoi yn yr Asesiad Risg Corfforaethol. Mae'r Asesiad Risg yn dangos sut mae'r Cyngor yn mynd i'r afael â'r risgiau hyn, a'r camau lliniarol y bydd yn eu gweithredu i'w lleihau. Caiff ei adolygu a'i herio'n rheolaidd gan uwch reolwyr a'r Pwyllgor Archwilio. Mewn adolygiad strategol o'r fframwaith rheoli perfformiad, neu o 'iechyd' y Cyngor, nodwyd bod mwy nag un mecanwaith sgorio risg yn cael ei ddefnyddio. Mae'r Cyngor wedi gweithredu matrics cyson ar gyfer risg ar draws yr holl wasanaethau.

Nid yw'n bosibl cael gwared â'r holl risg o fethiant i gyrraedd y targedau ym mholisïau, nodau ac amcanion y Cyngor, ac ni all felly roi sicrwydd llwyr o effeithiolrwydd ond, yn hytrach, sicrwydd rhesymol.

Rheolaeth Ariannol

Ymgymerir â rheolaeth ariannol y Cyngor yn unol â'r holl ddeddfwriaeth berthnasol a'r Cyfansoddiad. Mae'r Cyngor wedi sefydlu Rheolau Gweithdrefn Ariannol a Rheolau Gweithdrefn Contractau, ac mae'r cynllun dirprwyo yn creu'r fframwaith ar gyfer rheolaeth ariannol. Mae'r Swyddog Adran 151 yn gyfrifol am sefydlu fframwaith eglur ar gyfer rheoli materion ariannol y Cyngor ac am sicrhau bod trefniadau'n cael eu gwneud ar gyfer eu gweinyddu'n briodol.

Mae'r Cyngor wedi hen arfer â sicrhau arbedion a chadw ei wariant oddi mewn i'w gyllideb gyffredinol. Serch hynny, mae'r Cyngor yn wynebu heriau sylweddol yn y dyfodol yn wyneb cynlluniau pellach gan y Llywodraeth i gwtogi gwariant cyhoeddus, a'r ansicrwydd mawr yn sgil Brexit ac effaith bosibl hynny ar wasanaethau'r Cyngor. Mae'r Cyngor yn amcangyfrif y bydd angen iddo gynhyrchu oddeutu £35 miliwn o arbedion dros y cyfnod 2019-20 hyd 2022-23. Yn y Strategaeth Ariannol Tymor Canolig ystyriwyd pwysau o ran costau a meysydd â blaenoriaeth yn unol â'r Cynllun Corfforaethol, ac fe gynhaliwyd ymgyngoriadau helaeth er mwyn sicrhau proses gadarn. Ar sail y cyllid blwyddyn sengl a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru, mae'r Cyngor wedi datblygu cyllidebau manwl ar gyfer blwyddyn gyntaf y Strategaeth a chyllidebau dangosol wedi hynny yn seiliedig ar ystod o senarios cyllido.

LLUNIO DYFODOL PEN-Y-BONT AR OGWR

Trosolwg o'r ymgynghoriad

Yn ystod y pedair blynedd diwethaf, rydym wedi gwneud arbedion cyllidebol o fwy na £30 miliwn. Dyma rai o'r ffyrdd rydym wedi cyflawni hyn:

- torri'n ôl ar uwch reolwyr a gostyngiad o fwy na 400 o gyflogeion yn ein gweithlu
- trosglwyddo gwasanaethau diwylliannol i Ymddiriedolaeth Ddiwylliannol Awen
- lleihau'r ddarpariaeth o rai gwasanaethau fel cyfleustodau cyhoeddus a glanhau strydoedd

Hefyd rydym wedi gwneud amrywiaeth eang o fuddsoddiadau, gan gynnwys ysgolion newydd cwbl fodern, amddiffynfeydd môr newydd a gwelliannau newydd i briffyrdd.

Er gwaetha'r newidiadau sydd wedi'u gwneud hyd yma, **mae'n rhaid i ni wneud arbediad pellach o £35 miliwn erbyn 2023**, sy'n 13.5% o'n cyllideb net ar hyn o bryd.

Yn yr ymgynghoriad hwn mae rhai o'r meysydd rydym yn eich holi amdanynt yn cynnwys y canlynol:

- treth gyngor
- gwasanaethau hamdden a diwylliannol
- ysgolion ac addysg
- trafnidiaeth
- ailgylchu a gwastraff
- gwasanaethau cymdeithasol

Mae gan y Cyngor drefniadau cadarn ar gyfer rheolaeth ariannol effeithiol, drwy weithdrefnau cyfrifyddu a systemau ariannol allweddol y Cyngor a'r Rheolau Gweithdrefn Ariannol. Mae hyn yn cynnwys sefydlu gweithdrefnau cynllunio cyllideb a chyflwyno adroddiadau monitro cyllideb rheolaidd i'r Cabinet a'r Pwyllgor Craffu, a chyflwyno gwybodaeth fanwl i ddeiliaid cyllideb. Mae'r Cyngor yn paratoi ei Gyfrifon Blynyddol fel sy'n ofynnol yn Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) ac yn unol â'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig.

Mae'r Cyngor yn cadw at God Rheoli Trysorlys CIPFA a Chanllawiau Llywodraeth Cymru ar Fuddsoddiadau Awdurdod Lleol er mwyn sicrhau bod arian a fuddsoddir yn ddiogel, yn hygyrch pan fydd angen ac yn denu enillion priodol, a bod unrhyw fenthyciadau sydd eu hangen yn gyson â Strategaeth Rheoli Trysorlys y Cyngor, fel y cymeradwywyd gan y Cyngor.

Archwilio a Sicrwydd Archwilio

Caiff y Cyngor ei archwilio'n allanol gan Archwilydd Cyffredinol Cymru, gyda chefnogaeth Swyddfa Archwilio Cymru. Amcan hynny yw cael sicrwydd bod y datganiadau ariannol ar y cyfan yn rhydd rhag unrhyw gamddatganiad o bwys, boed hynny o ganlyniad i wall neu dwyll; bod y cyfrifon wedi'u paratoi yn unol â gofynion deddfwriaethol a'r Cod Ymarfer ar Gadw Cyfrifon Llywodraeth Leol yn y Deyrnas Unedig; a rhoi barn ar y cyfrifon hynny. Maent hefyd yn asesu ein trefniadau i sicrhau ein bod yn defnyddio adnoddau mewn modd darbodus, effeithlon ac effeithiol.

Yn 2018 rhoddodd yr Archwilydd Allanol farn archwilio ddiamod ar ddatganiadau ariannol 2017-18.

Mae Swyddfa Archwilio Cymru hefyd yn archwilio nifer o hawliadau grant ac yn ystod y flwyddyn cwblhawyd 11 archwiliad o grantiau a ffurflenni. Roedd yr archwiliad yn cadarnhau bod papurau gwaith yn gadarn ar y cyfan, a bod yr holl hawliadau wedi'u hardystio cyn y dyddiadau cau a bennwyd ar gyfer archwilio. Gwnaed un argymhelliad yn gysylltiedig â budd-daliadau tai, sef parhau i adolygu pa mor gadarn yw trefniadau'r Cyngor ar gyfer prosesu hawliadau budd-dal tai, ac mae Cyngor ar ganol gwneud hynny ar hyn o bryd.

Yn ogystal â hynny, bydd Swyddfa Archwilio Cymru yn cynnal adolygiadau o wasanaethau amrywiol, a hefyd adolygiadau o berfformiad drwy gydol y flwyddyn. Adroddir canlyniadau'r rheiny gerbron y Pwyllgor Archwilio.

Mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn gyfrwng sicrwydd allweddol. Yn ystod 2018-19, roedd gan Ben-y-bont ar Ogwr wasanaeth ar y cyd â Chyngor Bro Morgannwg, a gweithredwyd y gwasanaeth yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS). Cymeradwyodd y Pwyllgor Archwilio y Siarter Archwilio Mewnol ar gyfer Cydwasanaeth Archwilio Pen-y-bont ar Ogwr a'r Fro ym mis Ebrill 2018. Mae'r Pwyllgor Archwilio hefyd yn cymeradwyo'r Cynllun Archwilio Mewnol Blynyddol ac yn derbyn y newyddion diweddaraf am gynnydd ym mhob cyfarfod. Dyma farn flynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol ynghylch effeithiolrwydd amgylchedd rheolaeth fewnol y Cyngor ar gyfer 2018-19:

"“Sicrwydd Rhesymol” ynghylch digonolrwydd ac effeithiolrwydd fframwaith llywodraethu, rheolaeth a rheoli risg.'

Mae'r **Pwyllgor Archwilio** yn rhoi sicrwydd annibynnol ynghylch amgylchedd rheolaeth fewnol y Cyngor. Mae'n ofyniad statudol ac yn cynnwys 12 Cynghorydd ac 1 Aelod Lleyg. Dyma ei brif swyddogaethau:

- Adolygu a chraffu ar adroddiadau ac argymhellion yn gysylltiedig â Materion Ariannol y Cyngor
- Adolygu a chraffu ar adroddiadau ac argymhellion ynghylch priodoldeb trefniadau rheoli risg, rheolaeth fewnol a llywodraethu corfforaethol y Cyngor.
- Goruchwylio trefniadau archwilio mewnol ac allanol y Cyngor
- Bod yn gyfrifol am sicrhau craffu effeithiol ar Strategaeth a Pholisïau Rheoli'r Trysorlys
- Monitro Strategaeth Atal Twyll a Llwgrwobrwyo, Polisi Chwythu'r Chwiban a Pholisi Atal Gwyngalchu Arian y Cyngor.
- Adolygu a chymeradwyo Datganiad Llywodraethu Blynyddol y Cyngor a'r Datganiad Cyfrifon Blynyddol
- Adolygu ac ystyried adroddiadau gan yr Archwilydd Allanol a'r Arolygwyr

Ar sail y gwaith a gwblhawyd gan y Cydwasanaeth Archwilio Mewnol ar gyfer y flwyddyn ariannol, a'r cyfraniad i'r Cynllun Archwilio a wnaed gan Bartneriaeth Archwilio'r De Orllewin, ni nodwyd unrhyw faterion rheolaeth trawsbynciol o bwys (ar wahân i'r rhai hynny yr adroddwyd amdanynt yn yr adroddiad alldro) a fyddai'n effeithio ar amgylchedd cyffredinol y Cyngor o ran rheolaeth fewnol. Mae a wnelo'r gwendidau a nodwyd â gwasanaethau penodol.

Mae'r argymhellion a wnaed i wella'r amgylchedd rheolaeth fewnol yn gyffredinol wedi cael eu derbyn ac maent naill ai'n cael eu gweithredu ar hyn o bryd, neu bwriedir eu gweithredu.

Mae'r diffyg adnoddau parhaus, ac effaith hynny ar y gallu i gyflawni Cynllun Archwilio ar Sail Risg 2018-19, yn broblem sylweddol i'r Cydwasanaeth Archwilio Mewnol. Dros y flwyddyn gyfan, mae'r Cydwasanaeth wedi cadw nifer o swyddi'n wag, ac o ganlyniad i hynny comisiynwyd gwasanaethau Partneriaeth Archwilio'r De Orllewin er mwyn helpu i lenwi'r bwlch. Mae 2018-19 wedi parhau i fod yn flwyddyn heriol i'r Cydwasanaeth, ac fel y rhagwelwyd, mae Partneriaeth Archwilio'r De Orllewin unwaith eto wedi cynorthwyo i gyflawni Cynllun ar Sail Risg 2018-19. O 1 Ebrill 2019 sefydlwyd Cydwasanaeth Archwilio Rhanbarthol newydd gyda dau Gyngor arall yn ymuno â'r bartneriaeth - Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf a Chyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful. Bydd angen rhywfaint o lacio o hyd yn ystod 2019-20 er mwyn hwyluso'r cyfnod trosiannol hwn i'r holl bartïon dan sylw.

Yn ystod y flwyddyn gwnaed trefniadau dros dro yn gysylltiedig â dau o swyddogion statudol allweddol y Cyngor ac aelodau'r Bwrdd Rheoli Corfforaethol. Fodd bynnag, ym mis Mai 2019 mae swydd y Prif Weithredwr, fel Pennaeth Gwasanaeth Cyflogedig, wedi cael ei chadarnhau yn dilyn proses gystadleuol. Roedd yn arfer gweithio fel Cyfarwyddwr Corfforaethol - Cymunedau, ac roedd wedi cael ei benodi'n Brif Weithredwr dros dro ym mis Rhagfyr 2018. Hefyd yn ystod y flwyddyn, parhawyd â'r trefniadau dros dro i lenwi swydd statudol Swyddog Adran 151/Pennaeth Cyllid y Cyngor, ac mae hynny'n achosi cryn bryder o safbwynt parhad a chapasiti. Ychydig o risg, os o gwbl, a geir yn y tymor byr gan fod y Swyddog Statudol yn eithriadol o brofiadol ac yn meddu ar fwy na digon o allu i gyflawni'r rôl, ond mae'n bwysig sefydlu trefniadau parhaol yn lle'r trefniadau dros dro cyn gynted ag sy'n bosibl, er mwyn sicrhau na cheir unrhyw effaith ar drefniadau llywodraethu corfforaethol y Cyngor yn y tymor canolig i'r tymor hir. Er mwyn helpu i wneud y swyddogaeth Gyllid yn fwy cydnerth, cafodd Dirprwy Bennaeth Cyllid a Swyddog Adran 151 dros dro ei benodi ym mis Mai 2019.

Cynhaliwyd adolygiad strategol o'r Cyngor gan Bartneriaeth Archwilio'r De Orllewin, gan gyflwyno adroddiad terfynol ym mis Ebrill 2018 y gellir ei weld yma. Adolygwyd pum thema:

- Llywodraethu
- Rheoli Risg
- Comisiynu a Chaffael
- Rheoli Rhaglenni a Phrosiectau
- Rheoli Gwybodaeth

Ar gyfer pob un o'r themâu corfforaethol hyn, cafodd cryfder y fframwaith rheolaeth a oedd ar waith ei asesu yn erbyn meincnod enghreifftiol, drwy ganfod a oedd rheolaethau allweddol yn bresennol ai peidio. Roedd hyn yn cynnwys defnyddio sicrwydd o ffynonellau eraill, fel archwilwyr allanol, yn ogystal ag adroddiadau archwilio mewnol. Roedd y sicrwydd cyffredinol a gafwyd o'r adolygiad strategol ac eithrio Rheoli Gwybodaeth, yn arddangos barn gyffredinol **Sicrwydd Uchel**. Mewn archwiliad dilynol o Reoli Gwybodaeth, nodwyd nifer o feysydd i'w gwella y mae'r Cyngor wedi mynd i'r afael â hwy, a rhoddwyd sicrwydd **Canolig**.

Gwella Llywodraethu

Dangosir isod y cynnydd a wnaed ar y materion o bwys a nodwyd yn Natganiad Llywodraethu Blynyddol y Cyngor ar gyfer 2017-18:

Dylai'r Cyngor ddatrys sut y bydd yn ymwreiddio'r egwyddor datblygu cynaliadwy yn y broses benderfynu	Er y bu'r Aelodau etholedig mewn gweithdy rhyngweithiol ym mis Tachwedd 2017, maent wedi gofyn am gael trefnu hyfforddiant pellach yn gysylltiedig â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 er mwyn sicrhau eu bod yn cymhwyso egwyddorion datblygu cynaliadwy i'w holl benderfyniadau. Mae pecyn e-ddysgu hefyd wedi cael ei ddatblygu fel bo modd i swyddogion dderbyn hyfforddiant i gefnogi'r broses benderfynu.
Dylai'r Cyngor nodi'n glir sut y bydd effaith newidiadau mewn gwasanaethau'n cael ei monitro adeg y penderfyniad, gan ystyried set glir o feini prawf a phroses cloriannu opsiynau fanwl wrth lunio adroddiadau ar benderfyniadau'r Cyngor	Mae'r Cyngor wedi sefydlu 'Ffurflen Asesu Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol' sy'n sicrhau bod y pum ffordd o weithio a saith nod Llesiant o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn cael eu hystyried yn rhan o unrhyw broses benderfynu. Bydd defnyddio'r ffurflen yn fodd i sicrhau bod unrhyw effeithiau posibl yn sgil newid gwasanaethau yn cael eu nodi, a bod cynigion i gynyddu unrhyw effeithiau cadarnhaol neu i leihau unrhyw effeithiau negyddol hyd yr eithaf, yn cael eu cyflwyno lle bo'n briodol.
Nid oes modd cael mynediad rhwydd at y Flaenraglen Gwaith Craffu ar y wefan, ac nid oedd y chwiliadur ar gyfer penderfyniadau gan swyddogion ac aelodau yn gweithio'n iawn ar y wefan. Nid oedd unrhyw gysylltiadau ag eitemau cyn 2014. Mae hyn yn cyfyngu ar dryloywder ac ar drefniadau mynediad	Mae tudalennau gwe'r Cyngor wedi cael eu hailddylunio, ac fe'u lansiwyd ym mis Ebrill 2018. Mae'r wefan yn llawer manylach ac mae'n haws llywio a chwilio drwyddi. Gellir gweld Blaenraglen Waith y Pwyllgorau Craffu ar dudalennau'r Pwyllgorau Craffu y gellir mynd atynt o wefan y Cyngor.
Pryder ynghylch y gyfradd 50% o swyddi gwag o fewn y Gwasanaeth Archwilio Mewnol. Yn un o'i gyfarfodydd nesaf, y Pwyllgor Archwilio i ystyried cynnal adolygiad o adnoddau yn y gwasanaeth archwilio mewnol, yn rhan o'r broses o sefydlu'r Cynllun Archwilio Mewnol.	Mae 2018-19 wedi parhau i fod yn flwyddyn heriol i'r Cydwasanaeth, ac fel y rhagwelwyd, mae Partneriaeth Archwilio'r De Orllewin unwaith eto wedi cynorthwyo i gyflawni Cynllun ar Sail Risg 2018-19. O 1 Ebrill 2019 sefydlwyd Cydwasanaeth Archwilio Mewnol Rhanbarthol gyda dau Gyngor arall yn ymuno â'r bartneriaeth - Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf a Chyngor Bwrdeistref Sirol Merthyr Tudful. Bydd angen rhywfaint o lacio o hyd yn ystod 2019-20 er mwyn hwyluso'r cyfnod trosiannol hwn i'r holl bartïon dan sylw.
Pryder ynghylch gallu'r Adran Archwilio Mewnol i gyflawni'n unol â'i Chynllun Archwilio yn sgil diffyg adnoddau	Fel y nodwyd uchod, mae'r Cynllun Archwilio wedi'i gwblhau i raddau helaeth. Dyma feysydd gwaith nas cyflawnwyd yn ystod y flwyddyn: Rheoli Asedau a'r Gwasanaeth Troseddau Ieuenctid (sydd yn cael ei arolygu'n allanol). Bydd yr adolygiad Rheoli Asedau yn cael ei symud ymlaen i 2019-20.
Mae'r wefan gorfforaethol wedi derbyn dyfarniad 1 seren. Gwaith sydd ei angen i uwchraddio ac ailddylunio'r wefan	Mae'r wefan gorfforaethol wedi cael ei hailddatblygu ac fe'i hail-lansiwyd ym mis Ebrill 2018. Mae'r datblygiad yn parhau, ac yn cynnwys adolygu 'micro-wefannau' y ceir dolen iddynt ar y wefan Gorfforaethol, a sicrhau bod yr holl wybodaeth ar gael yn ddwyieithog er mwyn cydymffurfio â Deddf yr Iaith Gymraeg.
Angen sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau allweddol yn destun proses adolygu reolaidd ac/neu yn unol ag amserlenni statudol	Caiff polisïau a dogfennau allweddol eu hadolygu a'u diweddaru bob blwyddyn o leiaf, gan gynnwys y Cyfansoddiad, y Cynllun Corfforaethol, y Datganiad Llywodraethu Blynyddol, Strategaeth Rheoli'r Trysorlys a'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig. Mae nifer ohonynt wedi cael eu diweddaru yn ystod y flwyddyn, gan gynnwys y Polisi Atal Twyll a Llwgrwobrwyaeth a'r Polisi Atal Gwyngalchu Arian. Caiff nifer o ddogfennau eraill allweddol eu diweddaru ar sail gylchol, gan gynnwys y Cynllun Cydraddoldeb Strategol a'r Polisi Iechyd a Diogelwch Corfforaethol (bob 4 blynedd). Fodd bynnag, ceir nifer y bolisïau y mae angen

	eu diweddaru er mwyn sicrhau eu bod yn effeithiol ac yn berthnasol. Bydd y rhain yn cael eu hadolygu dros y cyfnod sydd i ddod.

Ar sail adolygiad o'r fframwaith llywodraethu, nodwyd y materion pwysig a ganlyn yn 2018-19 a byddwn yn mynd i'r afael â hwy yn 2019-20:

Strategaeth Ariannol Tymor Canolig - mae'r ansicrwydd economaidd a disgwyliadau cynyddol y cyhoedd a'r gofynion ar sefydliadau'r sector cyhoeddus yn parhau i herio'r Cygnor a rhoi pwysau arno, gan amharu ar ei allu i sicrhau'r arbedion effeithlonrwydd gofynnol.	Bydd y Cyngor yn parhau i fonitro gwybodaeth economaidd a chyllidol allanol er mwyn sicrhau y gall ymateb yn gyflym i ddigwyddiadau annisgwyl. Bydd hyn yn arbennig o bwysig yn y cyfnod ar ôl Brexit. Ochr yn ochr â hyn, bydd y Cyngor yn parhau i drawsnewid y dull o gyflenwi gwasanaethau ac i reoli disgwyliadau'r cyhoedd. Bydd yr holl gynigion arbed yn cael eu monitro'n agos a chamau lliniarol yn cael eu gweithredu er mwyn ymdrin ag unrhyw ddiffygion.
Casgliad canfyddiadau adroddiad Arolygiaeth Carchardai Ei Mawrhydi ar Wasanaeth Troseddau Ieuenctid Bae'r Gorllewin oedd bod y dyfarniad cyffredinol yn annigonol a bod '*trefniadau llywodraethu ac arwain y gwasanaeth yn aneffeithiol. Nid oes gweledigaeth, dealltwriaeth o ddiben na strategaeth i ddarparu gwasanaeth wedi'i bersonoli sy'n ymatebol ac o ansawdd uchel i blant a phobl ifanc*.'	Mae Gwasanaeth Troseddau Ieuenctid Bae'r Gorllewin wedi cael ei ddadgyfuno a Bwrdd Rheoli Cyfiawnder Ieuenctid Pen-y-bont ar Ogwr wedi cael ei sefydlu sy'n cynnwys cynrychiolwyr lefel uwch o wahanol asiantaethau, gan gynnwys yr Aelod Cabinet - Cymunedau a'r Aelod Cabinet - Gwasanaethau Cymdeithasol a Chymorth Cynnar er mwyn datblygu gwasanaethau ym Mhen-y-bont ar Ogwr. Mae'r Cyngor wedi creu Cynllun Gweithredu Ôl-arolygiad mewn ymateb i'r cyd-adolygiad llawn a gynhaliwyd gan Arolygiaeth Prawf EM. Mae hyn yn ychwanegu eto at y rhestr o flaenoriaethau a luniwyd ar ôl derbyn cofnodion y Panel Dyfarniadau, a gynhaliwyd ar 18 Rhagfyr 2018. Bydd y Cynllun Gweithredu'n cael ei fonitro bob pythefnos gan Arweinydd Strategol a Rheolwr Gweithredol y Gwasanaeth Troseddau Ieuenctid, a'r Bwrdd Cyfiawnder Ieuenctid (BIC)
Canlyniad Arolygiad Estyn o Wasanaethau Addysg	Cyflwynwyd yr adroddiad gerbron y Cyngor 19 Mehefin 2019. Bydd yr argymhellion a wnaed yn cael eu hymgorffori mewn Cynllun Gweithredu Ôl-arolygiad a gaiff ei fonitro gan y Grŵp Gwella Ysgolion
Mae rôl y Swyddog a151 yn cael ei chyflawni dros dro tra'n disgwyl penderfyniadau ynghylch sut i symud ymlaen â'r swydd yn sgil penodi'r Prif Weithredwr.	Penodwyd y Prif Weithredwr ym mis Mai 2019, a byddwn yn ceisio penodi Swyddog a151 parhaol ar y cyfle cyntaf. Mae Dirprwy Bennaeth Cyllid a Dirprwy Swyddog a151 wedi cael ei benodi i gynyddu gwytnwch o fewn y swyddogaeth Gyllid.
Effaith newid ffiniau'r Bwrdd Iechyd o Ranbarth Bae'r Gorllewin i Ranbarth Cwm Taf	Mae'r Cyngor wedi ymdrechu i leihau hyd yr eithaf unrhyw effeithiau yn sgil trosglwyddo i'r Awdurdod Iechyd newydd yn ystod 2018-19, a bydd yn parhau i fonitro'r trefniadau yn ystod 2019-20 er mwyn sicrhau bod yr holl brosesau wedi'u sefydlu'n gadarn.
Gallai effaith Brexit ar wasanaethau a chyllid gynyddu'r pwysau ar adnoddau'r Cyngor.	Bydd y Cyngor yn datblygu strategaeth a chynllun gweithredu i nodi effeithiau posibl ar y cymunedau y mae'n eu cynnal, ac yn paratoi am unrhyw oblygiadau ariannol. Mae'r Cyngor wedi sefydlu Fforwm Trawsgyfarwyddiaethol mewnol ar gyfer Brexit wedi'i gadeirio gan y Prif Weithredwr. Ei bwrpas yw archwilio effaith bosibl Brexit ar ddarpariaeth gwasanaeth, a'r camau i'w cymryd er mwyn lliniaru unrhyw risgiau. Bydd y Fforwm hefyd yn archwilio unrhyw gyfleoedd posibl a allai ddeillio o Brexit. Cyflwynwyd adroddiad i'r Cabinet ym mis Mawrth a oedd yn cynnwys cofrestr risg Brexit. Byddwn yn ymroi i fonitro a diweddaru'r gofrestr honno fel bo'r angen.

Dylai swyddogaethau craffu'r Cyngor geisio canfod ffyrdd i wella ei ffocws a'i weithgarwch craffu er mwyn sicrhau bod defnydd y Cyngor o'r adnoddau sydd ar gael mor effeithiol ag sy'n bosibl, a gwella effaith gweithgarwch craffu. [3]	Bydd Swyddogion Craffu yn cadw cofnod o effaith gweithgarwch craffu er mwyn cryfhau a dysgu yn sgil hynny i lywio gwaith y swyddogaeth graffu yn y dyfodol. Yn dilyn adolygiad diweddar 'Craffu Addas i'r Dyfodol?' mae adroddiad yn cael ei lunio ac ynddo gynigion i weithredu enghreifftiau o arfer gorau ac arloesi a ddefnyddiwyd mewn ardaloedd eraill. Er mwyn sicrhau bod swyddogaeth graffu'r Cyngor mor effeithiol a chynhwysol ag sy'n bosibl, bydd y Cadeiryddion Craffu yn cyfarfod bob chwarter i rannu gwersi a ddysgwyd a chudd-wybodaeth, nodi meysydd sy'n gorgyffwrdd a thrafod bylchau posibl o ran ffocws. Rydym hefyd yn ystyried y sgiliau a'r hyfforddiant sydd ei angen ar aelodau craffu er mwyn eu paratoi'n well am heriau cyfredol a heriau'r dyfodol, ac er mwyn datblygu rhaglen hyfforddi briodol. Mae'r swyddogaeth graffu yn parhau i weithio'n effeithiol â chyrff allanol fel CLlLC, awdurdodau cyfagos a'r trydydd sector i fanteisio i'r eithaf ar yr adnoddau sydd ar gael i graffu'n dda ar wasanaethau cyngor.
Trawsnewid Digidol a newid sianelau - mae angen i'r Cyngor barhau i ddatblygu ei blatfformau ar-lein er mwyn galluogi preswylwyr a busnesau i ryngweithio'n ddigidol â'r Cyngor.	Lansiwyd "y Wefan" a'r "Platfform Digidol" ymatebol newydd ym mis Ebrill 2018, ac maent yn parhau i aeddfedu a datblygu drwy ychwanegu sianelau digidol newydd sy'n rhoi dewis i'r Dinesydd ymgysylltu'n ddigidol â'r Cyngor ochr yn ochr â'r sianeli traddodiadol, fel "wyneb yn wyneb" a "theleffoni". Mae cynnydd a llwyddiant y "Platfform Digidol" yn ddibynnol ar barodrwydd y Cyngor o fabwysiadu technoleg ddigidol. Ar gyfer hynny bydd angen newid diwylliannol i gefnogi'r broses drawsnewid a'r arbedion effeithlonrwydd.

Caiff y materion hyn eu monitro drwy gynllun gweithredu manwl yn ystod 2019-20, gan nodi swyddog cyfrifol a dyddiad terfyn ar gyfer pob gweithred, ac adrodd wrth y Cabinet/Bwrdd Rheoli Corfforaethol a'r Pwyllgor Archwilio.

Sicrwydd

Yn amodol ar ddatrys y materion uchod, gallwn roi sicrwydd rhesymol cyffredinol bod trefniadau llywodraethu Cyngor Bwrdeistref Sirol Pen-y-bont ar Ogwr yn parhau i fod yn addas i'r diben.

Cymerir camau i fynd i'r afael â'r materion y cyfeirir atynt uchod i wella ein trefniadau llywodraethu ymhellach.

Llofnod: ________________________________ 24 Gorffennaf 2019

(Prif Weithredwr)

Llofnod: ________________________________ 24 Gorffennaf 2019

(Arweinydd y Cyngor)

[3] Adroddiad Gwella Blynyddol Swyddfa Archwilio Cymru 2017-18 – Medi 2018

Geirfa

Actiwari
Mae actiwari'n berson sy'n cyfrifo premiymau yswiriant a phensiwn, gan gymryd i ystyriaeth ffactorau fel disgwyliad oes.

Addasiad blwyddyn flaenorol
Yr addasiadau perthnasol hynny sy'n gymwys i flynyddoedd blaenorol yn sgil newidiadau mewn polisïau cyfrifyddu neu yn sgil cywiro gwallau sylfaenol.

Ardrethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)
Yr NNDR, neu'r Ardrethi Busnes, yw'r tâl sy'n cael ei godi ar ddeiliaid mangreoedd busnes. Mae'r arian a gesglir yn cael ei dalu i Lywodraeth Cymru a'i ailddosbarthu i'r awdurdodau unigol yn gymesur â'r oedolion yn eu poblogaeth.

Asedau cyfredol
Asedau byrdymor yw'r rhain sydd ar gael i'r Cyngor eu defnyddio yn ystod y flwyddyn gyfrifyddu nesaf.

Amorteiddio
Gostyngiad yng ngwerth gwariant cyfalaf nad yw wedi creu ased, drwy newidiadau mewn refeniw.

Archwiliad
Mae archwiliad yn golygu archwiliad annibynnol ar gyfrifon y Cyngor.

Asedau gweithredol
Asedau yw'r rhain sy'n cael eu defnyddio wrth redeg neu ddarparu gwasanaethau.

Balansau dirprwyedig ysgolion
O dan ddarpariaethau Rheoli Ysgolion yn Lleol, mae unrhyw falansau sydd wedi cronni ar ddiwedd y flwyddyn yn cael eu dirprwyo i'r ysgolion unigol. Mae'r cronfeydd hyn yn cael eu cadw y tu allan i falansau Cronfa'r Cyngor.

Benthyciad neu fuddsoddiad dros dro
Dyma arian sydd wedi'i fenthyca neu wedi'i fuddsoddi am gyfnod cychwynnol o lai na blwyddyn.

Blwyddyn ariannol
Dyma'r cyfnod cyfrifyddu. Yn achos awdurdodau lleol mae'n dechrau ar 1 Ebrill ac yn dod i ben ar 31 Mawrth yn y flwyddyn ddilynol.

Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLB)
Un o asiantaethau'r Llywodraeth yw'r Bwrdd ac mae'n darparu benthyciadau hirdymor i awdurdodau lleol. Mae'n codi cyfraddau llog sydd ychydig yn unig yn uwch na'r cyfraddau y mae'r Llywodraeth yn cael cymryd benthyciad arnyn nhw.

Cod Ymarfer ar gyfer Adroddiadau ar Wasanaethau (SeRCOP)
Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Adroddiadau ar Wasanaethau yn fframwaith cyson ar gyfer adroddiadau ar ddata awdurdodau lleol. Adolygir SeRCOP bob blwyddyn gan y corff rheoleiddio priodol i sicrhau ei fod yn datblygu yn unol ag anghenion llywodraeth leol fodern, tryloywder, y gwerth gorau a diwygio gwasanaethau cyhoeddus.

Costau Annosbarthadwy (NDC)
Mae NDC yn gategori costau a ddiffinnir gan y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon y Gwerth Gorau. Mae'n cynrychioli:
• costau cyfleusterau TG sydd heb eu defnyddio,
• costau asedau na ellir eu realeiddio sydd heb eu defnyddio dros dymor hir,
• costau penodol cronfeydd pensiwn

Craidd Corfforaethol a Democrataidd (CDC)
Mae'r CDC yn wasanaeth a ddiffinnir gan y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon y Gwerth Gorau, sef costau sy'n ymwneud a gweithgareddau Aelodau (Cynrychiolaeth Ddemocrataidd a Rheoli) a chostau sy'n darparu'r isadeiledd i sicrhau bod modd i wasanaethau gael eu darparu (Rheoli Corfforaethol).

Credydwr
Credydwr yw sefydliad neu rywun y mae ar y Cyngor arian iddo ar ddiwedd y flwyddyn ariannol am nwyddau neu wasanaethau a gafwyd yn ystod y flwyddyn ariannol neu'r blynyddoedd blaenorol.

Croniad
Mae croniad yn swm a ddangosir yn y cyfrifon ac sy'n cynrychioli incwm neu wariant am y cyfnod cyfrifyddu ond nad oedd wedi'i gael neu wedi'i dalu ar ddyddiad y fantolen.

Cronfa Ailbrisio
Mae hon yn cynrychioli'r cynnydd/gostyngiad annosbarthadwy ym mhrisiad asedau sefydlog.

Cronfa a Glustnodwyd
Cronfeydd wrth gefn sydd wedi'i neilltuo at ddiben penodol yw'r rhain.

Cronfa refeniw
Cyfrif yw hwn sy'n cofnodi'n gwariant a'n hincwm o ddydd i ddydd ar eitemau fel cyflogau misol ac wythnosol, costau rhedeg gwasanaethau ac ariannu gwariant cyfalaf.

Cronfa ymddiriedolaeth
Mae cronfeydd ymddiriedolaeth yn cadw arian ar ran unigolion neu sefydliad. Bydd ymddiriedolwyr yn gweinyddu'r cronfeydd ar ran y perchnogion.

Cyfrif Addasu Cyfalaf
Arian yw hwn sydd wedi'i neilltuo yng nghyfrifon y Cyngor ar gyfer gwariant cyfalaf ac i ad-dalu benthyciadau.

Cyfrif escrow
Trefniant cyfreithiol yw escrow, lle mae arian yn cael ei draddodi i drydydd parti (o'r enw asiant escrow) i'w gadw mewn ymddiriedolaeth hyd nes i ryw ddigwyddiad penodol godi neu nes y bodlonir amod neu amodau mewn contract.

Cyllideb
Mae cyllideb (neu amcangyfrif) yn gynllun incwm a gwariant, y seilir y dreth gyngor arni. Wedyn mae'r gwariant a'r incwm gwirioneddol yn cael eu monitro yn erbyn y cynllun hwn.

Darpariaeth
Mae darpariaeth yn swm y byddwn yn ei neilltuo yn ein cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau a ddisgwylir na allwn eu mesur yn fanwl gywir.

Darpariaeth Refeniw Isaf (MRP)
Swm yw hwn sydd wedi'i neilltuo i ad-dalu benthyciadau. Dylai fod yn swm darbodus.

Datganiad ar y Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn (MIRS)
Mae'r datganiad hwn yn dangos y symudiadau yn ystod y flwyddyn yn y gwahanol gronfeydd wrth gefn sydd gan yr Awdurdod.

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
Mae'r cyfrif hwn yn cofnodi'r gwariant a'r incwm beunyddiol ar eitemau fel cyflogau misol ac wythnosol, costau rhedeg gwasanaethau ac ariannu gwariant cyfalaf.

Datganiad Llif Arian
Dyma ddatganiad sy'n crynhoi'r symudiadau arian parod yn ystod y flwyddyn.
Derbyniad cyfalaf Derbyniadau cyfalaf yw'r enillion a geir drwy werthu asedau sefydlog megis tir neu adeiladau.

Dibrisiant
Dibrisiant yw'r amcangyfrif o'r golled yng ngwerth asedau sefydlog a ddangosir yn y Fantolen.

Digwyddiadau ar ôl y fantolen
Digwyddiadau ar ôl y fantolen yw'r rheiny sy'n codi ar ôl dyddiad y Fantolen. Dyma eitemau nad oedden nhw'n bodoli pan gafodd y Fantolen ei pharatoi ond a ddylai gael eu datgelu os ydyn nhw'n berthnasol o ran cyflwyno'r cyfrifon mewn modd teg.

Dyledwr
Dyledwr yw sefydliad neu rywun y mae arno arian i'r Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol am nwyddau neu wasanaethau a gafwyd yn ystod y flwyddyn ariannol neu'r blynyddoedd blaenorol.

Grantiau'r llywodraeth
Cymorth oddi wrth y llywodraeth ac asiantaethau rhynglywodraethol a chyrff tebyg, lleol, cenedlaethol neu ryngwladol, ar ffurf arian parod neu drosglwyddiadau asedau i awdurdod yn gyfnewid am gydymffurfio yn y gorffennol neu'r dyfodol ag amodau penodol ynglŷn â gweithgareddau'r awdurdod.

Gwaith sydd ar y gweill (WIP)
Ystyr gwaith sydd ar y gweill yw gwerth gwaith a wneir ar brosiect sydd heb ei orffen ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, ac nad yw wedi'i godi eto ar y cyfrif refeniw.

Gwariant cyfalaf
Gwariant ar asedau sefydlog yw gwariant cyfalaf. Dyma asedau a fydd yn cael eu defnyddio am sawl blwyddyn wrth ddarparu gwasanaethau, sef eitemau fel adeiladau, offer a cherbydau.

Gwerth Gwireddadwy Net
Pris gwerthu ased, wedi'i ostwng yn ôl cost berthnasol (uniongyrchol) ei werthu.

Gwerth y Farchnad Agored yn y Diben Presennol (OMVEU)
Mae OMVEU yn sail ar gyfer prisio asedau sefydlog.

Lesio
Dyma ddull ar gyfer ariannu gwariant cyfalaf drwy dalu'r perchennog am gael defnyddio eiddo neu offer am nifer o flynyddoedd**.**

Lesoedd cyllid
Mae lesoedd cyllid yn cael eu defnyddio i brynu asedau lle mae'r Cyngor yn ysgwyddo'r rhan fwyaf o'r risgiau sy'n gysylltiedig â pherchnogi'r ased.

Lesoedd gweithredol
Lesoedd yw'r rhain lle mae risgiau perchnogaeth yr ased yn parhau yn nwylo'r perchennog.

Mantolen
Mae'r fantolen yn ddatganiad o'n hasedau, ein rhwymedigaethau a'n balansau eraill, ar ddyddiad diwedd y flwyddyn ariannol, sef 31 Mawrth.

Menter cyllid preifat (PFI) – menter gan y llywodraeth ganolog sy'n ceisio cynyddu lefelau'r cyllid sydd ar gael i'r gwasanaethau cyhoeddus drwy ddenu ffynonellau cyllid preifat. Ategir y PFI gan nifer o gymhellion i annog yr awdurdodau i gymryd rhan.

Praeseptau
Dyma'r swm sy'n cael ei dalu i awdurdod nad yw'n bilio (er enghraifft cyngor cymuned) er mwyn iddo dalu ei gostau (ar ôl caniatáu am ei incwm).

Rhwymedigaeth
Mae rhwymedigaeth yn swm sy'n daladwy ar ryw adeg yn y dyfodol.

Rhwymedigaethau cyfredol
Rhwymedigaethau byrdymor yw'r rhain sydd i'w talu gan y Cyngor yn ystod y flwyddyn gyfrifyddu ddilynol.

Rhwymedigaethau digwyddiadol
Mae rhwymedigaeth ddigwyddiadol yn rhwymedigaeth bosibl sy'n codi yn sgil digwyddiadau yn y gorffennol ac y bydd ei bodolaeth yn cael ei chadarnhau wrth i ddigwyddiadau ansicr godi yn y dyfodol.

Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS)
Rheoliadau ariannol sydd i'w dilyn ac fel y'u gosodwyd gan y Bwrdd Safonau Cyfrifyddu (ASB).

Stocrestrau
Deunyddiau crai a brynir i'w defnyddio o ddydd i ddydd yw stocrestrau. Dangosir gwerth yr eitemau hyn sydd heb eu defnyddio ar ddiwedd y flwyddyn ariannol fel asedau cyfredol yn y fantolen.

Trafodion Partïon Cysylltiedig
Dyma drosglwyddiadau asedau neu rwymedigaethau neu gyflawniad gwasanaethau gan barti cysylltiedig, drosto neu ar ei ran, p'un a fydd tâl yn cael ei godi ai peidio.